

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Žena z pohledu Starého a Nového zákona
Bakalářská práce

Kateřina Stránská

Katedra filozofie a teologie

Vedoucí práce: Dr. Ing. Ladislav Heryán, Th. D.

Studijní program: Sociální Práce B 7508

Studijní obor: Pastorační a sociální práce

Rok odevzdání: 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem Žena z pohledu Starého a Nového zákona napsala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů.

Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti ke studijním účelům.

V Praze dne: 7. 12. 2012 Kateřina Stránská

Anotace

Práce je shrnutím společenského a náboženského postavení ženy v dobách Starého a Nového zákona. Jde o popis zvyklostí každodenního života, tradic, předpisů a návyků žen, které žily v této době. Starozákonní pohled na ženu porovnávám s ženou v době pozdější. Hledám srovnání revolučních myšlenek a života Ježíše Krista s jedním jeho následovníků - Pavla z Tarsu.

Práci jsem rozdělila do jednotlivých kapitol a částí. Čerpala jsem z množství náboženské literatury, mnoha komentářů a pasáží, které uvádím. Využila jsem i internetové zdroje. S doladěním a celkovou úpravou mi pomohl můj vedoucí práce. Při hledání nápadů a témat jsem zjistila, že bylo napsáno množství prací k dané problematice. Přesto bylo pro mě lákavé najít odpovědi na mnohé mé otázky.

Klíčová slova: Starý zákon, Bůh, člověk, žena, postavení, role, plodnost, zaslíbení, spása, matka, povinnosti, víra, Nový zákon, křesťanství, Ježíš, Pavel, rovnocennost

Summary

The thesis is a survey of the social and religious status of the woman in the times written about in the Old and New Testaments. It is a description of everyday life customs, traditions, regulations and habits of women in that time. I compare the Old Testament perception of the woman and how it changed in the years later. I am trying to describe revolutionary ideas and life of Jesus Christ in comparison to one of his follower Paul of Tars.

The theses is divided into separate chapters and parts. I have drawn on many commentaries and passages which I have made use of for the

presentation. I have also exploited some resources on the Internet. My thesis supervisor helped me to adjust and tune it all up. While looking for ideas and topics, I have found out that there has been a lot written on the given theme. Nevertheless, it is interesting to find answers to many of my questions.

Key words: Old Testament, Good, human, woman, status, role, fertility, commitment, salvation, mother, duties, belief, New Testament, Christianity, Jesus, equality.

Poděkování

Chci poděkovat svému vedoucímu práce Dr.Ing.Ladislavovi Heryánovi, Th.D. za čas, který mi věnoval při konzultacích. Při rozhovorech mi ukázal cestu, kterou bych se měla řídit.

Chci poděkovat i svému příteli za jeho velkou trpělivost.

Motto:

Rozličnými cestami a způsoby jsem došel ke své pravdě, nestoupal jsem jen po jednom žebříku...A jenom nerad jsem se stále ptal na cestu, to se protivilo mému vkusu! Raději jsem se ptával samotných cest, raději jsem je zkoušel. Všechna má chůze byla zkoušením a tázáním a vpravdě, i odpovídat se člověk musí učit na takové otázky!... „Toto – to je tedy má cesta – a kde je ta Vaše?“ tak jsem odpovídal těm, kdo se mě tázali na „cestu“.

Friedrich Nietzsche, Also Sprach Zarathustra

Obsah

Úvod.....	10
1. Stvoření člověka jako muže a ženy a jejich úkol podle Bible.	
Společné soužití muže a ženy s Bohem	
1. 1 Stvoření člověka jako muže a ženy a jejich úkol podle Bible..	12
1. 2 Společné soužití muže a ženy s Bohem.....	19
2. Prvotní hřích a vyhnání ze zahrady Eden, původ jména Eva	
2. 1 Prvotní hřích a vyhnání ze zahrady Eden.....	22
2. 1. 1 Úvahy nad zodpovědností a pokušením ženy.....	24
2. 2 Původ jména Eva.....	25
3. Postavení ženy ve Starém zákoně	
3. 1 Historické, sociální a náboženské postavení ženy.....	27
3. 2 Příklady zákonů týkajících se postavení ženy.....	39
3. 2. 1 Levirátní zákon.....	39
3. 2. 2.Zákon o očišťování rodičky.....	40
4. Příklady významných žen	
4. 1 Sára a Hagar.....	43
4. 2 Rebeka.....	46
4. 3 Ráchel a její sestra Lea.....	48
4. 4 Jochebed, Mirjam Sipora.....	51
4. 4. 1 Jochebed,.....	51
4. 4. 2 Mirjam.....	53
4. 4. 3 Sipora.....	55
4. 5 Tamar, Rachab, Rút.....	56

4. 5. 1 Támar.....	56
4. 5. 2 Rachab.....	57
4. 5. 3 Rút.....	59
4. 6 Debora a Jáel.....	61
4. 6. 1 Debora.....	61
4. 6. 2 Jáel.....	62
4. 7 Ábigajil, Míkal, Bat-šeba.....	63
4. 7. 1 Ábigajil.....	63
4. 7. 2 Míkal.....	64
4. 7. 3 Bat-šeba.....	65
4. 8 Támar(dcera Davidova), Dína.....	67
4. 8. 1 Támar.....	67
4. 8. 2 Dína.....	68
4. 9 Ester a Judit.....	68
4. 9. 1 Ester.....	68
4. 9. 2 Judit.....	71
5. Lstivé ženy	
5. 1 Jezabel a její dcera Atalja.....	73
6. Významné bezejmenné ženy.....	74
7. Postavení ženy v Novém zákoně	
7. 1 Zrod křesťanství a vznik církve.....	78.
7. 2 Ježíšův pohled na ženy.....	80
7. 3 Pavlův pohled na ženy.....	82
7. 4 Významné ženy, známé svým jménem.....	86
7. 4. 1 Maria, matka Ježíšova.....	87

7. 4. 2 Maří Magdaléna.....	88
7. 5 Příklady Istivých žen.....	92
7. 5. 1 Héródias a její dcera Salome.....	92
7. 6 Příklady významných bezejmenných žen.....	93
Závěr.....	96
Seznam použité literatury	98

Úvod

Cílem mé práce je představit postavu ženy z pohledu Starého a Nového zákona. Metodou je prostý popis jednotlivých ženských postav, přičemž vycházím jednak ze samotných biblických textů, jednak ze sekundární literatury a internetových zdrojů.

Celá má práce je zasazena do doby, kterou spojuje a zároveň i rozděluje jedna víra v Boha, v Ježíše Krista - doba prvních křesťanů, která pramení z judaismu. Zde jsou kořeny i naší evropské kultury. Práce je srovnáním společenského a náboženského postavení ženy ve starozákonních a novozákonních dobách. Jaké byly její nejvýznamnější role, povinnosti, které musela ze zákona dodržovat, ale i práva, které jí zákon zaručoval. Dokazují to na příkladu jednotlivých žen, které jsem si vybrala. Jde o ženy, které jsou známy svým jménem, ale i žen, které jméno nemají, ale Bible se o nich zmiňuje. Patří zde také úvaha o pokušení a zodpovědnosti první ženy Evy a její prvotní hřích. Starý a Nový zákon zmiňuje ženy statečné, hrdinské, nenápadné, milující, lstivé, zákeřné. Z těchto příběhů plyne většinou zamyšlení, ponaučení, možný respekt a uznávané hodnoty, které chce Bible zdůraznit. Pro židokřesťany bylo někdy těžké přijímat změněné postavení žen, proto i některé starozákonné zásady a povinnosti dlouhodobě přetrvávaly ještě v dobách novozákonních. Jde o možnost se pozastavit nad tím, že lidská dogmata, která jsou člověkem vytyčená, mohou někdy člověku způsobovat mnohá utrpení a mohou se stát i zneužívajícím nástrojem. Je také zamyšlením a připomenutím nad tím, že člověk může být ve svém výkladu chápání Božího slova omylný. Zmíněné biblické citace podkládám komentáři ze sekundární literatury. Ježíš lidské výroky upřesňuje a na příkladech v podobenství vrací ženě její důstojnost a rovnocennost. Jasný je Ježíšův postoj k ženě, která je rovnoprávná s mužem. Také ona se může stát učedníkem a stejně jako muž, šířitelem slova

Božího. Bůh skrze Ježíše chce člověku ukázat, jak jej miluje. Tím vnáší do židovských zákonů větší pochopení, lásku, upřímnost a svoji milost.

1. Stvoření člověka jako muže a ženy a jejich úkol podle Bible. Společné soužití muže a ženy s Bohem

1. 1 Stvoření člověka jako muže a ženy a jejich úkol podle Bible

V první knize Mojžíšově (Genesis), jsou 2 zprávy o stvoření člověka:

V první zprávě (jahvistické) se píše: „I vytvořil Hospodin Bůh člověka, prach ze země a vdechl mu v chřípí dech života. Tak se stal člověk živým tvorem.“¹

Ve zprávě jde o velmi zlidštěné podání Boha, který se jeví jako jakýsi hrncíř, rozhodující se zformovat člověka svými rukama jako jediné své stvoření. Zatímco v Gn 1 Bůh tvoří pouhým slovem, zde je popis tvoření antropomorfní Formace a proces oživení člověka, při němž Bůh člověku vdechuje život skrze nos do jeho nitra, tak působí více obrazněji.

Takto lidsky pojatý text chtěl Boha více přiblížit člověku. Bible záměrně zmiňuje, že při tvoření člověka byl použit prach a nikoliv hlína. Z pouhého prachu se totiž modelovat nedalo, kdežto hlíny bylo běžně užíváno. Z formulace biblické zprávy je patrné, že vůbec nešlo o to, z jakého materiálu byl člověk stvořen, ale o zdůraznění jakosti procesu tvorby - Bůh člověka stvořil z prachu, tedy z něčeho, z čehož se tvořit nedalo. Obrazně řečeno - Bůh tak stvořil člověka z ničeho.

Člověk si tak má uvědomit, o jak mocný Boží čin se jednalo a jak je člověk nicotný a pomíjivý vůči Bohu. Projevuje se tu Boží svrchovanost a zároveň závislost člověka na Bohu.

Člověk je svázán se zemí, přírodou a s veškerými stvořeními, které Bůh vytvořil.² Člověk neboli Adam, je v pravém slova smyslu pozemšťanem, který

---

¹ Gn 2,7

byl stvořen z prachu země. Bůh však i člověka vyvýšil nad všechna svá stvoření, neboť mu Božím dechem daroval něco ze sebe. Přesto se o člověku mluví jako o živém tvorů jako o každém jiném živočichu. Nešlo o duši, která by – jako je tomu v řeckém myšlení – byla schopna života mimo tělo, ale o nedílný celek duše a ducha. Člověk tedy je nejen pozemšťanem, ale i Božím obrazem, neboť na sobě nese jak slavné a jedinečné poslání Božího dechu, tak i stopy svého původu, které se posléze projeví v neposlušnosti k Božím slovu.³

„Když vytvořil Hospodin Bůh ze země všechnu polní zvěř a všechno nebeské ptactvo, přivedl je k člověku, aby viděl, jak je nazve. Každý živý tvor se měl jmenovat podle toho, jak jej nazve. Člověk tedy pojmenoval všechna zvířata a nebeské ptactvo i všechnu polní zvěř. Ale pro člověka se nenašla pomoc jemu rovná. I uvedl Hospodin Bůh na člověka mrákotu, až usnul. Vzal jedno z jeho žebber a uzavřel to místo masem. A Hospodin Bůh utvořil z žebra, které vzal z člověka, ženu a přivedl ji k němu. Člověk zvolal: Toto je kost z mých kostí a tělo z mého těla! Ať muženou se nazývá, vždyť z muže vzata jest.“⁴ Aby mohlo vyniknout to hlavní, co Bůh zamýšlel, je ve verších zmíněno živočišstvo, které měl člověk pojmenovat, panovat nad ním a mít za něj zodpovědnost. Tímto gestem dal Bůh člověku najevo, že ho povýšil nad ostatní tvory a dal mu moc panovat nejen nad nimi, ale i nad vším ostatním na zemi. V tu chvíli si člověk uvědomil svou odlišnost a výsady, které od Boha dostal. Začal se cítit velmi sám, neboť nenašel k sobě rovnocenného partnera.⁵ „I řekl Hospodin Bůh: Není dobré, aby člověk byl sám. Učiním mu pomoc jemu

---

² Viz *Starý zákon Překlad s výkladem, I. Genesis*, (vyd. 2.), Praha: Kalich, 1978, s. 30 Viz LÄPPLE, Alfred, *Úvod do starého zákona*, Praha: Česká katolická charita, 1972, s. 35-37

³ Viz DUFOUR, Xavier, Léon, (vyd. 5.), *Slovník biblické teologie*, Řím: Velehrad, 1991, s. 3-4

⁴ Gn 2,19-20

⁵ Viz *Výklady ke Starému zákonu. Zákon*, Praha: Česká biblická společnost, Kalich, 1991 s. 33-34

rovnou.“⁶ Bůh věděl, že se člověk cítí sám a potřebuje někoho, s kým by si byl roven, a zároveň někoho odlišného, ve kterém by se sám poznával a nacházel v něm své ucelení.⁷ „ Takovou pomoc může člověk dostat jen jako dar od Stvořitele.“⁸ Bůh uvedl na člověka mrákotu - výrazem „mrákota“ nebylo myšleno že jde o zdravý a hluboký spánek, ale o stav jakéhosi bezvědomí, kdy o sobě člověk vůbec neví, a nevnímá co se s ním a kolem něj děje. Bůh vzal člověku jedno z jeho žeber a začal z něj vytvářet ženu.⁹ Žebro však neznamená, že měl Adam přebytečný orgán navíc, nýbrž je jím nastíněna hluboká symbolika, která naznačuje, že na počátku měl člověk v sobě jak mužství, tak ženství - neboli lidství.¹⁰ Žebrem = „sela“ se myslelo nejspodnější žebro hrudního koše. Toto hebrejské slovo se překládá kromě *žebra* i jako *hrudní koš*, *bok* či *klenba*. Žebro také znamenalo život. Žena totiž nebyla stvořena ani z hlavy muže, aby mu poroučela, ani z jeho nohy, aby se stala jeho otrokyní, ale byla stvořena z jeho boku, aby byla blízko jeho srdci.¹¹ Přesné vysvětlení proč byla žena stvořená ze žebra podává jeden midraš takto: „Bůh uvažoval, ze které části muže stvořit ženu. Řekl: Nestvořím ji z hlavy, aby svou hlavu nezvedala příliš pyšně; ani z oka, aby nebyla příliš zvědavá; ani z ucha, aby nenaslouchala cizím hovorům, ani z úst, aby nebyla příliš upovídána; ani ze srdce, aby nebyla příliš žárlivá; ani z ruky, aby nebyla příliš hrabivá; ani z nohy, aby nebyla příliš neposedná; nýbrž z takové části těla, která je skryta,

---

⁶ Gn 2,18

⁷ Viz *Výklady ke Starému zákonu. Zákon*, Praha: Česká biblická společnost, Kalich, 1991, s. 33-34

⁸ BIČ, Miloš, POKORNÝ, Petr, (vyd. 2.), *Co nevíš o Bibli*, Praha: Česká biblická společnost, 2001, s. 27

⁹ Viz BIČ, Miloš, POKORNÝ, Petr, (vyd. 2.), *Co nevíš o Bibli*, Praha: Česká biblická společnost, 2001, s. 27

¹⁰ Viz CHADIMA, Martin, *Erotika a sexualita v náboženství*, zvukový záznam přednášky [Online] (datum neuveden), dostupné z : [http://www.ulozto.cz/hledej/?q=chadima,erotika a sexualita v náboženství](http://www.ulozto.cz/hledej/?q=chadima,erotika_a_sexualita_v_nabozenstvi)

¹¹ Viz LÄPPLE, Alfred, *Úvod do Starého zákona*, Praha: Česká katolická charita, 1972, s. 51

aby byla skromná."¹² Způsobem, jakým Bůh vytvořil ženu, naznačoval jak vnitřní a vnější propojenost, tak soupodstatnost a jednotu muže a ženy.¹³ Svou vůlí člověk nebyl schopen vytvořit nové obecnství, opět to byl Bůh, který mu jej hodlal připravit.¹⁴

První člověk nebyl očitým svědkem procesu tvorby ženy, šlo o veliké tajemství a nebylo mu umožněno přihlížet neboť stvoření nesnáší žádné přihlížení. Bůh přivádí k člověku muži člověka ženu. Když ji muž uvidí, v údivu vykřikne:(„Toto je kost z mých kostí a tělo z mého těla! Ať muženou se nazývá, vždyť z muže vzata jest.“) Žena v něm způsobila jakousi plnost. Začala v něm odhalovat jeho vlastní totožnost. Pocítil, že ji nebude moci ovládat jako jiné tvory, neboť její stvoření pro něj bylo tajemstvím. Díval se do její tváře, která mu byla podobná a zároveň se od něj lišila.¹⁵ Pak ženu nazval muženou. Jde o hebrejskou slovní narážku mezi slovy „iš“(muž) a „iššá“(žena), tedy mužena. Naznačovalo to opět jakousi sounáležitost, neboť i když byli již dva, tak tvořili jedno.

Ve zvolání muže šlo o veliký, radostný prožitek a o neosobní pojmenování člověka, který chtěl zdůraznit soulad a jednotu mezi oběma. V tomto případě tedy oslovení neneslo známky povýšení, jak by se mohlo zdát. Muž a žena budou tvořit nerozlučitelnou jednotku, patřící k sobě.¹⁶ Bůh připodobňuje vztah muže a ženy k obdobnému vztahu mezi Bohem a člověkem. Žena je muži darem, neboť Bůh sám přivádí ženu k člověku a člověk ji s radostí přijímá, vidí v ní bytost sobě rovnou.¹⁷

---

¹² COHEN, Abraham, *Talmud / pro každého!*, Praha: Sefer, 2006, ve spolupráci s European Jewish Publication s. 205-206

¹³ Viz BIČ, Miloš, POKORNÝ, Petr, (vyd. 2.), *Co nevíš o Bibli*, Praha: Česká biblická společnost, 2001, s. 27

¹⁴ Viz SCHULTZ, Samuel, J., (vyd. 3.), *Starý zákon mluví*, Viena, Austria: Bee, 1980, s. 19, Viz *Starý zákon, překlad s výkladem, I. Genesis*, (vyd. 2.), Praha: Kalich, 1978, s. 34

¹⁵ Viz CROISSANT, Jo, *Žena neboli kněžství srdce*, Praha: Paulínky, 2005, s. 18

¹⁶ Viz BIČ, Miloš, POKORNÝ, Petr (vyd. 2.), *Co nevíš o Bibli*, Praha: Česká biblická společnost, 2001 s. 28

¹⁷ Viz *Starý zákon, překlad s výkladem. I. Genesis*, (vyd. 2.), Praha: Kalich, 1978, s. 34

Bible k budoucímu vztahu mezi mužem a ženou uvádí: „Proto opustí muž svého otce i matku a přilne ke své ženě a stanou se jedním tělem. Oba dva byli nazí, člověk i jeho žena, ale nestyděli se.“¹⁸ Tyto verše jsou jakýmsi doslovem, který měl naznačovat budoucí spojení muže a ženy v manželství. Zmínkou o tom, že oba dva byli nazí, ale nestyděli se, bylo poukázáno na neporušený vztah mezi mužem a ženou. Aby muž opustil rodiče kvůli ženě, však v izraelské společnosti naprosto neodpovídalo skutečnosti. Muž si mohl ženu dokonce koupit.¹⁹

Ve druhé zprávě (z kněžského kodexu) je psáno: „I řekl Bůh: Učiňme člověka, aby byl naším obrazem podle naší podoby. Ať lidé panují nad mořskými rybami a nad nebeským ptactvem, nad zvířaty a nad celou zemí i nad každým plazem plazícím se po zemi. Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím, muže a ženu je stvořil. A Bůh jim požehnal a řekl jim: Plodte a množte se a naplňte zemi. Podmaňte ji a panujte nad mořskými rybami, nad nebeským ptactvem, nade vším živým, co se na zemi hýbe.“²⁰ Začátek prvního verše („Učiňme člověka“) vyjadřuje Boží rozhodnutí vytvořit člověka k obrazu svému. Ve verši bylo použito množného čísla, které mohlo charakterizovat více možností, např. slavnostní formu Boží samomluvy, kdy se Bůh sám v sobě rozhoduje, jaký vztah k zamýšlenému stvoření bude mít.²¹ Rozhodnutí vůči člověku, kterého Bůh zamýšlel vytvořit, je velmi osobní až niterné. Niternost naznačovala, že člověku jako jedinému ze všech stvoření svěřil úkol. Kromě toho, že se má množit, má i vládnout nad všemi tvory a nad celou zemí, neboť toto vše, bylo stvořeno pro něj.

Velmi důležité je zmínit, že Bůh hned na začátku řekl: („Učiňme člověka“). Člověk, hebrejsky *Adam*, je také hromadným jménem. Spor o to,

---

¹⁸ Gn 2,24-25

¹⁹ Viz *Starý zákon, překlad s výkladem. I. Genesis*, (vyd. 2.), Praha: Kalich, 1978, s. 35

²⁰ Gn 1,26-28

²¹ Viz *Starý zákon, překlad s výkladem. I. Genesis*, (vyd. 2.), Praha: Kalich, 1978, s. 24

zda byl myšlen pouze jedinec nebo celek mohl vzniknout tím, že hebrejský výraz *Adam* znamenal také hromadné jméno - lidé.²²

V jednom z nejstarších midrašů (komentářů) k první knize Mojžíšově, zaznívá i názor, že prvotní člověk byl jakýmsi „hermafroditem,“ neboli dvojpohlavní bytostí, kterou pak Bůh dodatečně rozpůlil a z jeho půlek vytvořil muže a ženu.²³

V Bibli je ještě před stvořením člověka popsáno, jak Bůh tvoří různá stvoření, která se hemžila ve vodě, létala ve vzduchu, nebo žila na zemi. Nebyla tam však žádná zmínka o tom, že by tato stvoření byla stvořena k Božímu obrazu. První zmínka o stvoření k Božímu obrazu se objevila teprve až u člověka. Mnohokrát se uvažovalo nad tím, co bylo chápáno pod pojmem obraz. Pravděpodobně tím byla míněna jakási podoba, která vyjadřuje vztah blízkosti, odlišnosti a závislosti člověka na Bohu, neboť skrze člověka chce Bůh vyjadřovat svoji pravdu a lásku. Obraz i podoba podtrhují to, co dělá člověka člověkem: vztah s Bohem.²⁴

V Bibli je psáno: „Ke komu připodobníte Boha? Jakou podobu mu přisoudíte?“²⁵ nebo „Ke komu mě chcete připodobnit, aby *mi* byl roven? praví Svätý.“²⁶ Bůh sám je tedy nezpodobitelný. Svou moc však chce zjevovat v člověku a skrze lidi, kterým dal úkol.²⁷

Člověk byl stvořen tak, aby mohl s Bohem komunikovat, slyšet jeho slova a svým jednáním mohl zobrazovat podobu Božího obrazu.²⁸ Je nutné si uvědomit, že takovýto obraz je vždy odlišný od originálu.²⁹

---

²² Viz *Výklady ke Starému zákonu. Zákon*, Praha: Česká biblická společnost, Kalich, 1991, s. 24-25

²³ Viz BIČ, Miloš, POKORNÝ, Petr, (vyd. 2.), *Co nevíš o Bibli*, Praha: Česká biblická společnost, 2001, s. 26

²⁴ Viz *Výklady ke Starému zákonu. Zákon*, Praha: Česká biblická společnost, Kalich, 1991, s. 25

²⁵ Iz 40,18

²⁶ Iz 40,25

²⁷ Viz *Výklady ke Starému zákonu. Zákon*, Praha: Česká biblická společnost, Kalich, 1991, s. 25

²⁸ Viz HELLER, Jan, PRUDKÝ, Martin, (vyd. 2.), *Obtížné oddíly knih Mojžíšových*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, s. 19

Jisté ale bylo to, že člověk nebyl prohlašován přímo za Boží obraz, má však k němu směřovat.³⁰ „Být stvořen k obrazu Božímu znamená být vybaven též mocí nade vším stvořením, a když ne tvořit, tedy aspoň sdělovat život potomstvu.“³¹ Člověk se na zemi od prvních okamžiků objevuje jako muž a žena, tím také může plnit boží úkol, který mu byl zadán.³² Bůh muže i ženu pojmenoval stejným a společným jménem. V Bibli je psáno: „V den, kdy Bůh stvořil člověka, učinil jej k podobě Boží. Jako muže a ženu je stvořil, požehnal jim a v den, kdy je stvořil, dal jim jméno Adam (to je Člověk).“³³ Bůh pojmenovává Adamem jak muže, tak ženu. Jméno Adam bylo tedy jméno i pro ženu. Tím, že Bůh dal muži i ženě společné jméno, tak zdůraznil jejich rovnoprávnost a sounáležitost. Znamenalo to, že před Bohem stojí jako dvě rovnocenné bytosti. Je tu pouze jediný rozdíl a to je v jejich pohlaví. Dle Božího záměru je člověk, v tomto podvojném označení, ucelenou bytostí, plným člověkem - jako muž a žena.³⁴ Bůh člověku umožňuje být pánem na zemi, nesmí však zapomenout, že i on má svého Pána nad sebou a tím je Bůh.³⁵

Člověk dle Božího úkolu, by se měl rozmnožovat, plodit a zalidnit svět. V tom mohlo být viděno a poukázáno na Boží plodnost a tvořivost. Plnost Boha nemohla být vyjádřena pouze v jediném člověku, ale v páru. Různost pohlaví tedy vyjadřovalo plnost Boha a také předpoklad pro člověka, splnit úkol Boží.³⁶

---

²⁹ Viz BIČ, Miloš, POKORNÝ, Petr, (vyd. 2.), *Co nevíš o Bibli*, Praha: Česká biblická společnost, 2001, s. 24

³⁰ Viz HELLER, Jan, PRUDKÝ, Martin, (vyd. 2.), *Obtížné oddily knih Mojžíšových*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, s. 18

³¹ DUFOUR, Xavier, Léon, (vyd. 5.), *Slovník biblické teologie*, Řím: Velehrad, 1991

³² Viz BIČ, Miloš, POKORNÝ, Petr, (vyd. 2.), *Co nevíš o Bibli*, Praha: Česká biblická společnost, 2001, s. 26

³³ Gn 5,1-2

³⁴ Viz *Výklady ke Starému zákonu. Zákon*, Praha: Česká biblická společnost, Kalich, 1991, s. 26

³⁵ Viz BIČ, Miloš, POKORNÝ, Petr, (vyd. 2.), *Co nevíš o Bibli*, Praha: Česká biblická společnost, 2001, s. 24

³⁶ Viz LÄPPLE, Alfred, *Úvod do Starého Zákona*, Praha: Česká katolická charita, 1972, s. 46

Na obou biblických zprávách je pozoruhodné, jak velký důraz, laskavý zájem a nesmírnou péči vynakládá Bůh na stvoření lidského těla oproti ostatním stvořením.³⁷ Bůh vkládá celý svůj um, lásku a srdce do díla, kterým měla být dovršena tvorba tvorstva. Člověk se neustále diví a znovu žasne, že mu Bůh prokázal tak nepochopitelně velkou lásku a vyznamenání tím, že ho připodobnil sobě.³⁸

V Bibli jsou ponechány tyto zprávy obě, protože ani jedna z nich není méně hodnotná, než ta druhá. Mladší zpráva vznikla, aby mohla lépe teologicky interpretovat a prohlubovat starší jahvistickou zprávu a aby mohl být snáze vyvoditelný teologický akcent, co především člověk je a proč ho Bůh stvořil.³⁹

Je důležité zmínit, že v obou zprávách je předzvěst pro manželskou instituci, jako Bohem daného ideálního vztahu mezi mužem a ženou. Bůh je tedy ustanovitelem a ochráncem manželského života. Sexualita a z ní vyplývající plodnost prvního lidského páru, byla brána jako něco přirozeného a výtečného, tak jako všechno stvoření.⁴⁰

V obou zprávách Starého zákona byl tedy spatřován Boží záměr o manželství.

1. 2 Společné soužití muže a ženy s Bohem

„A Hospodin Bůh vysadil zahradu v Edenu na východě a postavil tam člověka, kterého vytvořil. Hospodin Bůh dal vyrůst ze země všemu stromoví žádoucímu na pohled, s plody dobrými k jídlu, uprostřed zahrady pak stromu

---

³⁷ Viz LÄPPLE, Alfred, *Úvod do Starého Zákona*, Praha: Česká katolická charita, 1972, s. 37

³⁸ LÄPPLE, Alfred, *Úvod do Starého Zákona*, Praha: Česká katolická charita, 1972, s. 37

³⁹ LÄPPLE, Alfred, *Úvod do Starého Zákona*, Praha: Česká katolická charita, 1972, s. 38

⁴⁰ Viz NOVOTNÝ, Adolf, *Biblický slovník* [Online](1956) dostupné z: http://cb.cz/praha2/bib_slovník_novotny.htm

života a stromu poznání dobrého a zlého.⁴¹ „Oba dva byli nazí, člověk i jeho žena, ale nestyděli se.“⁴² „Bůh viděl, že všechno, co učinil, je velmi dobré.“⁴³ „Hospodin Bůh postavil člověka do zahrady v Edenu, aby ji obdělával a střežil. A Hospodin Bůh člověku přikázal: Z každého stromu zahrady smíš jíst. Ze stromu poznání dobrého a zlého však nejez. V den, kdy bys z něho pojedl, propadneš smrti.“⁴⁴ Je psáno, že zahradu Eden vysadil Bůh na východě. Východ byl chápán jako krajina života, kde slunce vycházelo a zastrášovalo temnotu. Eden znamená v překladu *rozkoš*. Zahrada tedy symbolizovala místo rozkošné, kam Bůh umístil člověka, aby byl chráněn a kde by žili společně ve vzájemné blízkosti. Bůh člověku nabídl, že v této zahradě může žít trvale. Nicméně tato nabídka člověka nezbavovala odpovědnosti za uložené úkoly. Bůh člověku přikázal, aby tuto zahradu obdělával a střežil. Tento příkaz však byl službou radostnou a svobodnou.⁴⁵ Měl-li člověk obdělávat a střežit zahradu, lidská práce tedy nemá původ v hříchu, jak se někdy může zdát. Lidská práce je odrazem Boží činnosti, kdy Bůh po šest dní tvořil svět a člověka.⁴⁶

Bůh dal člověku vše, co člověk k životu potřeboval.⁴⁷ Spojil jim ruce, aby spolu kráčeli životem bok po boku a byli jedno tělo a jedna duše.⁴⁸ To, že oba byli nazí a nestyděli se, ukazuje na neporušený vztah k sobě navzájem a na čistou závislost na Bohu.⁴⁹ Muž a žena před sebou nic neskrývali, ani před

---

⁴¹ Gn 2,8-9

⁴² Gn 2,25

⁴³ Gn 1,31

⁴⁴ Gn 2,15-17

⁴⁵ Viz *Výklady ke Starému zákonu. Zákon*, Praha: Česká biblická společnost, Kalich, 1991, s. 31-33

⁴⁶ Viz DUFOUR, Xavier, Léon, *Slovník biblické teologie*, (vyd. 5.), Řím: Velehrad, 1991, s. 366

⁴⁷ Viz *Výklady ke Starému zákonu. Zákon*, Praha: Česká biblická společnost, Kalich, 1991, s. 31-33

⁴⁸ Viz BIČ, Miloš, POKORNÝ, Petr, (vyd. 2.), *Co nevíš o Bibli*, Praha: Česká biblická společnost, 2001 s. 29

⁴⁹ Viz *Výklady ke Starému zákonu*, Praha: Česká biblická společnost, Kalich, 1991, s. 34

Bohem neměli žádné postraní myšlenky, neznali zlo.⁵⁰ Neměli před Bohem strach, žili bez úzkosti a v důvěře. Žili v pokoji a vedli průzračný dialog mezi sebou a všemi tvory. Božím záměrem bylo, aby si oba dva navzájem pomáhali. Stvořil je jako svobodné bytosti, ale se značnou závislostí na Bohu. Příkázání, které dal Bůh člověku v podobě zákazu jíst ze *stromu poznání dobrého a zlého*, je jakýmsi omezením, důležitým k rozvoji člověka, které mu má pomáhat pochopit, že není bohem, a navíc že na Bohu závisí. Od Boha člověk totiž dostává všechno, především věčný život.⁵¹

Strom poznání dobrého a zlého, který byl vysazen uprostřed zahrady Eden, symbolizoval vševědoucnost a přítomnost dobra a zla.⁵² Strom poznání také symbolizoval a zároveň nabízel prostředky a metody, kterými se člověk pokusil na vlastní pěst získat vládu nad dobrem a zlem. Chtěl tak získat právo na všechno a to nejen na člověka, ale i na Boha.⁵³ Člověk však nedostal právo rozhodovat o dobrém a zlém. Pouze Bůh může rozhodnout, co vede k životu a co ke smrti.⁵⁴ Bůh však nezakazuje člověku svobodné myšlení, ale dává mu moudrost a víru. Dobré a zlé v souvislosti s poznáním znamenalo schopnost ovládnutí, neboli schopnost vědět, poznávat a ovládat dobré a zlé, což je totéž jako být vševědoucí. Ale Bůh člověku nedal, aby rozhodoval o tom, co je dobré a co zlé. Člověk by neměl mít vyšší autoritu sám nad sebou. Bůh tomu nechtěl dopustit, proto dal člověku výstrahu, že se nesmí dotknout ovoce ze *stromu poznání dobrého a zlého*, jinak by se stal smrtelným.⁵⁵

---

⁵⁰ Viz CROISSANT, Jo, *Žena neboli kněžství srdce*, Praha: Paulínky, 2005, s. 55

⁵¹ Viz DUFOUR, Xavier, Léon, (vyd. 5.), *Slovník biblické teologie*, Řím: Velehrad, 1991, s. 69

⁵² Viz *Výklady ke Starému zákonu. Zákon*, Praha: Česká biblická společnost, Kalich, 1991, s. 33

⁵³ Viz *Výklady ke Starému zákonu. Zákon*, Praha: Česká biblická společnost, Kalich, 1991, s. 36

⁵⁴ Viz *Výklady ke Starému zákonu. Zákon*, Praha: Česká biblická společnost, Kalich, 1991, s. 33

⁵⁵ Viz BIČ, Miloš, POKORNÝ, Petr, (vyd. 2.), *Co nevíš o Bibli*, Praha: Česká biblická společnost, 2001 s. 24

2. Prvotní hřích a vyhnání ze zahrady Eden, původ jména Eva

2. 1 Prvotní hřích a vyhnání ze zahrady Eden

V Bibli se píše: „Nejzchytralejší ze vší polní zvěře, kterou Hospodin Bůh učinil, byl had. Řekl ženě: Jakže, Bůh vám zakázal jíst ze všech stromů v zahradě? Žena hadovi odvětila: Plody ze stromů v zahradě jíst smíme. Jen o plodech ze stromu, který je uprostřed zahrady, Bůh řekl: Nejezte z něho, ani se ho nedotkněte, abyste nezemřeli. Had ženu ujišťoval: Nikoli, nepropadnete smrti. Bůh však ví, že v den, kdy z něho pojíte, otevřou se vám oči a budete jako Bůh znát dobré i zlé.“⁵⁶ Žena viděla, že je to strom s plody dobrými k jídlu, lákavý pro oči, strom slibující vševědoucnost. Vzala tedy z jeho plodů a jedla, dala také svému muži, který byl s ní, a on též jedl. Oběma se otevřely oči: poznali, že jsou nazí. Spletli tedy fíkové listy a přepásali se jimi.

Žena byla první, kdo se dostal do pokušení, a okusila plod ze zakázaného *stromu poznání dobrého a zlého* uprostřed zahrady Eden V Bibli se píše, že ženu zlákal had, který rozmlouval a našeptával jí.⁵⁷ Žena hadovi odvětila, že plody ze stromů v zahradě jíst můžou, jen plody ze stromu, který je uprostřed zahrady jíst nesmí, jinak zemřou. Had však podlým způsobem dosáhl svého, ženu přiměl k rozhovoru a pochybnostem o Božích záměrech.

Je však důležité vyzdvihnout dva momenty v její odpovědi. Zaprvé, zákaz, který byl dán člověku od Boha, správně vztáhla také na sebe. Zadruhé, správně pochopila hloubku, která se nevztahovala pouze na dokonáný skutek,

---

⁵⁶ Gn 3,1-5

⁵⁷ Viz Gn 3,1

ale i na pouhou myšlenku.⁵⁸ Pro ženu se *strom poznání dobrého a zlého* stal velice přitažlivým, zvláště kvůli nabytí vševědoucnosti, díky níž by se člověk mohl vyrovnat Bohu.⁵⁹ Žena ochutnala lákavé ovoce ze zakázaného stromu a nabídla i svému muži. Muž také okusil. Náhle se jim otevřely oči a zjistili, že jsou nazí. Spletli si fíkové listy a zahalili se jimi. V Bibli se píše: „Tu uslyšeli hlas Hospodina Boha procházejícího se po zahradě za denního vánku. I ukryli se člověk a jeho žena před Hospodinem Bohem uprostřed stromoví v zahradě. Hospodin Bůh zavolal na člověka: Kde jsi? On odpověděl: Uslyšel jsem v zahradě tvůj hlas a bál jsem se. A protože jsem nahý, ukryl jsem se. Bůh mu řekl: Kdo ti pověděl, že jsi nahý? Nejedl jsi z toho stromu, z něhož jsem ti zakázal jíst? Člověk odpověděl: Žena, kterou jsi mi dal, aby při mně stála, ta mi dala z toho stromu a já jsem jedl.“⁶⁰ „Proto řekl Hospodin ženě: Cos to učinila? Žena odpověděla: Had mě podvedl a já jsem jedla.“⁶¹

Je důležité zmínit, že had byl ve starověkých kulturách považován za sexuální symbol. Poté, co si Eva a Adam kousli do zakázaného ovoce, poznali, že jsou nazí. V hebrejštině slovo poznat někoho také znamenalo *mít s někým sexuální poměr*. Pravděpodobně k něčemu takovému mezi Adamem a Evou tehdy došlo. Navíc zjistili, že jsou nazí, a navzájem odlišní. Začali se, jako dospělí lidé, před sebou stydět. Tak ztratili jakousi dětskost, kterou v sobě měli.⁶² Oba dva náhle uslyšeli procházejícího se Boha po zahradě. Bůh šel za člověkem, aby s ním byl pohromadě. Zatímco však Bůh chce být s člověkem pohromadě, člověk před Bohem utíká a ukrývá se. Bůh ale vše ví, a dává člověku příležitost k návratu, a proto také člověka oslovuje. Člověk se ale cítí

---

⁵⁸ Viz BIČ, Miloš, POKORNÝ, Petr, (vyd. 2.), *Co nevíš o Bibli.*. Praha: Česká biblická společnost, 2001 s. 30

⁵⁹ Viz *Výklady ke Starému zákonu. Zákon*, Praha: Česká biblická společnost, Kalich, 1991, s. 36

⁶⁰ Gn 3,7-12

⁶¹ Gn 3,13-14

⁶² Viz zvukový záznam přednášky CHADIMA, Martin, *Erotika a sexualita v náboženství*, [Online] (datum neuveden), dostupné z : [http://www.ulozto.cz/hledej/?q=chadima, erotika a sexualita v náboženství](http://www.ulozto.cz/hledej/?q=chadima,erotika+a+sexualita+v+na%u0161o%u017e%u0161t%u0165t%u017e)

provinile, bojí se a je plný úzkosti. Nemá žádné omluvy. Odpovědnost svaluje na Boha a na ženu, kterou mu dal. Bůh se obrací na ženu, která to svaluje zase na hada, který jí pokoušel. Bůh se hada na nic neptá, jen nad ním vyřkne soud.⁶³ Bůh předpovídá i budoucí dění u ženy a muže. Ženě Bůh předpovídá, že rozmnoží její trápení a bolesti v těhotenství a bude rodit v bolestech a stále toužit po svém muži, který nad ní bude vládnout. Muži pak předpovídá, že kvůli němu bude země prokleta. Bude mu vydávat málo obživy a proto bude muset tvrdě pracovat, aby se uživil. Nato jsou oba dva vyhnáni ze zahrady Eden, neboť se Bůh bojí, že by mohli pojíst i ze *Stromu života*.⁶⁴

Toto vše narušilo vztah mezi mužem a ženou. Muž začal ženě nedůvěřovat a vyčítat jí, že ona je ta, která mu může přivodit jeho pád.⁶⁵ „Roztržka s Bohem tak měla za následek rozvinutí ovládnání ženy mužem.“⁶⁶

2. 1. 1 Úvahy nad zodpovědností a pokušením ženy

Otázkou je, proč se had obrátil na ženu a nikoli na muže. Možná proto, že ženská bytost je povahově otevřenější, přístupnější a zvědavější než mužská.⁶⁷ Když žena ochutnala ovoce ze zakázaného stromu, nechtěla v tom zůstat sama, a proto nabídla také muži. Muž tedy viní ženu, že mu nabídla, aby okusil ovoce ze stromu poznání dobrého a zlého, jelikož jí podlehl dostal se tím do hříchu. Tím, co žena učinila, že do hříchu svedla i muže, se provinila před Bohem. Adam však nezůstává méně vinný, podlehl oba. Muž však za to viní ženu a jeho důvěra k ní se ztrácí. Tím, že ji obviňuje, v podstatě obviňuje i svého Boha. Je však zajímavé, že Bůh dává zodpovědnost za vinu v první řadě muži, a ne ženě. Existují dva nejčastější důvody, proč ale muž tradičně

---

⁶³ Viz *Výklady ke Starému zákonu. Zákon*, Praha: Česká biblická společnost, Kalich, 1991, s. 36-37

⁶⁴ Gn 3,16-17

⁶⁵ Viz CROISSANT, Jo, *Žena neboli kněžství srdce*, Praha: Paulínky, 2005, s. 55

⁶⁶ CROISSANT, Jo, *Žena neboli kněžství srdce*, Praha: Paulínky, 2005, s. 56

⁶⁷ Viz BIČ, Miloš, POKORNÝ, Petr, (vyd. 2.), *Co nevíš o Bibli*, Praha: Česká biblická společnost, 2001, s. 29

viní na prvním místě ženu. Prvním z nich je patriarchát, v němž je všechno zlé přičítáno opačnému pohlaví. Druhým důvodem byla existence velice silných a rozvinutých ženských kultů, například víře v Hospodina (jahvismus) konkurovalo až někdy fanatické přilnutí ke kultům vegetace a plodnosti (baalismus). Rovněž také v pohanských očích byla každá žena bohyní, všechno ženské bylo potencionálně božské a souviselo s udržováním a rozmnožováním. Proto mohla být z jakýchsi pochybných důvodů, zvolena jako hlavní aktérka negativního dějství žena - Eva.⁶⁸

Sociální role mužů a žen v židovství, byly odvozeny především z patriarchálního vnímání židovského Boha. Dokladem toho bylo i pojmenování Boha různými atributy mužského charakteru. Je ale pravdou, že „ruach“ neboli *duch Boží*, byl zase ženského rodu.⁶⁹

2. 2 Původ jména Eva

Mezi mužem a ženou došlo k intimnímu styku a žena otěhotněla. Označení žena nebo mužena není jméno, ale vyjádření rovnocenného původu mezi mužem a ženou.⁷⁰ V Bibli je však psáno: „Člověk svou ženu pojmenoval Eva (to je Živa), protože se stala matkou všech živých.“⁷¹ Jméno Eva, kterým muž pojmenoval svou ženu tedy naznačovalo, čím chce muž ženu mít a jakou roli bude žena do budoucna zastávat. Žena má být matkou.

Přesto se mnozí vykladači shodují na tom, že žena spolu s mužem již od svého Stvořitele jméno dostali a muž tedy neměl právo dávat jí jiné. Je to možný

---

⁶⁸ Viz BALABÁN, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009, s. 79

⁶⁹ Viz CHADIMA, Martin, *Erotika a sexualita v náboženství*, zvukový záznam přednášky [Online] (datum neuveden), dostupné z : [http://www.ulozto.cz/hledej/?q=chadima, erotika a sexualita v náboženství](http://www.ulozto.cz/hledej/?q=chadima,erotika+a+sexualita+v+nabozenstvi)

⁷⁰ Viz *Výklady ke Starému zákonu. Zákon*, Praha: Česká biblická společnost, Kalich, 1991, s. 39

⁷¹ Gn 3,20

náznak podřízenosti ženy vůči muži. Někteří vykladači ale ve jménu Eva, hledají jméno čestné, bez náznaku podřízenosti. O původu tohoto jména se však mnoho odborníků shoduje, že *Eva* – „Chavvá“ je nehebrejského původu. Někteří tvrdí, že šlo původně o jméno nějaké bohyně, bohyně matky - Matky Země. *Eva* je též jakási „Gaia“, „Gé“, Velká matka, vyskytující se v různých mytologiích (egyptské, babylonské, řecké aj). Existují spekulace o podobnosti hebrejského slova „chavvá“ a aramejského „chevjá“, což znamená *had*.

Had byl také prastarý symbol plodnosti a rozmnožování a hrál významnou úlohu v magii. Nejpravděpodobnější ale je, že hebrejské slovo „chavvá“ se názvučně souzní s hebrejským adjektivem „cháj“ – živý. Proto i ten český ekumenický překlad slova *Eva*, který je *Živa*, neboli *Živá* či *Žijící*.⁷²

---

⁷² Viz BALABÁN, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009, s. 74 -75

3. Postavení ženy ve Starém zákoně

3. 1 Historické, sociální a náboženské postavení ženy

Žena byla pevnou součástí rodiny neboli domu. Hlavou tohoto domu byl muž, tedy otec. Rodina byla něčím velice důležitým, spojovala pokrevně příbuzné členy ve společném bydlení a především sdílela stejné náboženské zaměření - jednotnou víru.⁷³ Rodina tak byla místem primární socializace ze společenského, národního a náboženského hlediska. Otec zastával jak kněžskou, tak učitelskou funkci. Měl zodpovědnost nad rodinným majetkem a měl právo rozhodovat o budoucnosti svých dcer.⁷⁴

Oficiálně se ženy nemohly účastnit bohoslužby a vykonávat kněžskou funkci. Svátky ale veřejně slavit mohly. Nicméně nebyly výslovně jmenovány k tomu, aby zachovávaly sobotu.⁷⁵ V synagogách byly ženy oddělené od mužů. Z pozdější doby bylo známo, že pokud se měla slavit bohoslužba, muselo být přítomno *deset mužů*, tzv. „minjan“, tudíž žena nebyla počítána mezi plnoprávné účastníky bohoslužby. Mnohá nařízení Zákona se žen netýkaly, ale všechny zákazy pro ní většinou platily. Byla jí přisuzována nevzdělanost i lehkomyšlnost. Nesměla stolovat s hosty, mohla pouze naslouchat u dveří vedlejší místnosti. Sobotní a paschátní hostiny se ale účastnit mohla. Takové místo měla především ve farizejských kruzích. V saducejských kruzích bylo postavení ženy svobodnější. Na venkově z důvodů sociálních a i ekonomických, nebyly příkazy tak přísně dodržovány.⁷⁶

---

⁷³ Viz BALABÁN, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009, s. 14

⁷⁴ Viz RYŠKOVÁ, Mireia, *Doba Ježíše Nazaretského. Historicko- teologický úvod do Nového zákona*, Praha: nakladatelství Karolinum UK, 2010, s. 148

⁷⁵ Viz DUFOUR, Xavier, Léon, (vyd. 5.), *Slovník biblické teologie*, Řím: Velehrad, 1991, s.640

⁷⁶ Viz RYŠKOVÁ, Mireia, *Doba Ježíše Nazaretského, Historicko- teologický úvod do Nového zákona*, Praha: nakladatelství Karolinum UK, 2010, s. 153-154

Manželství byla většinou uzavírána pod tlakem sociální nezbytnosti. Šlo především o dobro ve společnosti, které bylo nadřazováno nad jednotlivce. Rodiče rozhodovali o sňatku svých dětí, aniž by se ptali na jejich názor,⁷⁷ neboť jednou z otcovských povinností bylo, aby své dceři do vhodného věku zajistil manžela, neboť biblický verš vztažený na otce, kteří otáleli sňatku již ve vhodném věku své dcery, říká:⁷⁸ „Nezneuctíš svou dceru tím, že bys ji učinil nevěstkou.“⁷⁹ Vhodného věku dívka dosáhla ve dvanácti a půl roku, mladistvou přestala být ve dvanácti letech. Do té doby byla ale považována za mladistvou. Do té doby ji otec provdat nemohl. Pokud ji však provdal, po dosažení své dospělosti svůj sňatek mohla odmítnout a bez rozvodu zrušit.⁸⁰ Společnost zakazovala sňatky mimo rámec národa.⁸¹ To znamenalo, že Izraelita nepojímal za manželku cizinku. Bylo to zejména proto, aby psychická rodinná jednota, nebyla narušena cizími kultickými prvky.⁸² Je psáno: „Žádná z izraelských dcer se nezasvětila smilstvu, ani žádný z izraelských synů se nezasvětil smilstvu.“⁸³ Přesto se tento zákaz nedodržel. Bylo mnoho párů, které se přes veškeré zákazy či příkazy ohledně jejich sňatků, svým rodičům vzepřeli. Později však, když se izraelský lid dostal do náboženského úpadku, byla

---

⁷⁷ Viz KLAŠKOVÁ, Marie, *Postavení ženy ve Starém zákoně* [Online]), České katolické biblické dílo (1993)

dostupné z: <http://www.biblickedilo.cz/ckbdweb/polozka.aspx?pid=717&kid=130>

⁷⁸ Viz COHEN, Abraham, *Talmud / pro každého /*, Praha: Sefer ve spolupráci s European Jewish Publication, 2006, s. 208

⁷⁹ Lv 19,29

⁸⁰ Viz COHEN, Abraham, *Talmud / pro každého /*, Praha: Sefer ve spolupráci s European Jewish Publication, 2006, s. 208

⁸¹ Viz KLAŠKOVÁ, Marie, *Postavení ženy ve Starém zákoně* [Online]), České katolické biblické dílo (1993)

dostupné z: <http://www.biblickedilo.cz/ckbdweb/polozka.aspx?pid=717&kid=130>

⁸² Viz NOVOTNÝ, Adolf, *Biblický slovník* [Online] (1956) dostupné z:

http://cb.cz/praha2/bib_slovník_novotny.htm

⁸³ Dt 23,18

příčina spatřována právě v porušování tohoto zákazu. Smíšená manželství bývala i zákonem rušena.⁸⁴

Odpadlictví od Boha bylo bráno jako smilstvo. Příkladem může být biblický příběh Izraelce Zimriho a midjánské princezny Kozbi. Je psáno: „I přišel jakýsi Izraelec a přivedl ke svým bratrům Midjánku před očima Mojžíše i celé pospolitosti Izraelců, právě když plakali u vchodu do stanu setkávání. Když to spatřil kněz Pinchas, syn Eleazera, syna kněze Árona, vystoupil z prostředku pospolitosti, vzal do ruky oštěp, vešel za izraelským mužem do ženské části stanu a probodl je oba, izraelského muže i tu ženu až k jejím rodidlům . Tak byla mezi Izraelci pohroma zastavena.“⁸⁵ V komentáři rabi Rašiho je zmíněno, že kněze Pinchase nic neodradilo takový čin vykonat, neboť nehodlal znesvětit Boží jméno. Původ princezny Kozbi je vysvětlován tak, aby se vyjevila nenávist Midjánců. vůči Izraelcům. Midjánci neváhali poslat i svou princeznu, která se vydávala za prostitutku, aby svedla Izrael na rozcestí.⁸⁶

„Svatbě předcházelo zasnoubení, které trvalo od zaplacení ceny za nevěstu až po setkání nevěsty a ženicha. Cena za nevěstu byla chápána jakožto náhrada za ztrátu pracovní síly v penězích nebo naturáliích, ve službě.(viz Jákob u Lábana).“⁸⁷ Nevěsta i ženich byli slavnostně ustrojeni, a ozdobeni. Hostina trvala několik dní a konala se v domě rodičů nevěsty, kam ženich za doprovodu hudby dorazil. Pokud nevěsta do manželství s sebou přinesla významnější majetek, byla sepsána svatební smlouva, která se uzavřela mezi ženichem a otcem nevěsty. Smlouva obsahovala soupis majetku, který žena do

---

⁸⁴Viz NOVOTNÝ, Adolf, *Biblický slovník* [Online](1956) dostupné z http://cb.cz/praha2/bib_slovník_novotny.htm

⁸⁵ Nu 25,6-8

⁸⁶ Viz DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008 s. 138

⁸⁷ RYŠKOVÁ, Mireia, *Doba Ježíše Nazaretského, Doba Ježíše Nazaretského. Historicko-teologický úvod do Nového zákona*, Praha: nakladatelství Karolinum UK, 2010, s. 154

manželství přinesla, a co by jí náleželo, kdyby došlo k případnému úmrtí manžela nebo k případné rozluce.⁸⁸

Žena měla vstupovat do manželství jako panna. Pokud ji muž našel, že pannou nebyla, musel její otec přinést před radu starších bílou roušku, aby ji tam rozprostřel jako důkaz panenství jeho dcery.⁸⁹

Žena se především cenila jako pracovní síla a majetek, ve kterém rodina měla uložený kapitál. Věno se muselo vyplácet rodině nevěsty. Kdyby se však neprovdala, mohl ji otec prodat za otrokyni. Jako vdaná se opět stala majetkem svého muže.⁹⁰

Optimálním manželstvím byla monogamie. Avšak veliká touha po potomstvu spojená s vidinou velikého národa však vedla k polygamii, neboť jednou z nejcennějších hodnot v manželství, byla plodnost. A proto muž často míval dvě či více žen - konkubín nebo otrokyň. Příkladem polygamií rodin byly rodiny králů. Králové v nich měli mnoho manželek a různých žen. Své ženy měli především ze své osobní touhy, ale byly zde i důvody politicko-státní. Tak začaly vznikat harémy, které se začaly i dědit.⁹¹

Židovské ženy se mohly vdávat už po své první menstruaci, což bývalo kolem dvanáctého roku.⁹² Žena musela být svému muži naprosto věrná. Pokud se žena dopustila nevěry, hrozil jí trest ukamenováním. Ze strany muže tu ale existovala neurčitá hranice mezi monogamií a polygamií. U nejedné ženy to jistě muselo způsobovat mnoho trápení.⁹³ Muž mohl mít více žen, je ale

---

⁸⁸ Viz RYŠKOVÁ, Mireia, *Doba Ježíše Nazaretského. Historicko- teologický úvod do Nového zákona*, Praha: nakladatelství Karolinum UK, 2010, s. 154

⁸⁹ Viz Dt 22,13-17

⁹⁰ Viz KLAŠKOVÁ, Marie, *Postavení ženy ve Starém zákoně* [Online]), České katolické biblické dílo (1993)

dostupné z: <http://www.biblickedilo.cz/ckbdweb/polozka.aspx?pid=717&kid=130>

⁹¹ Viz DUFOUR, Xavier, Léon, (vyd. 5), *Slovník biblické teologie*, Řím: Velehrad, 1991, s. 211

⁹² Viz CHADIMA, Martin, *Erotika a sexualita v náboženství*, zvukový záznam přednášky [Online] (datum neuveden), dostupné z : [http://www.ulozto.cz/hledej/?q=chadima, erotika a sexualita v náboženství](http://www.ulozto.cz/hledej/?q=chadima,erotika+a+sexualita+v+nabozenstvi)

⁹³ Viz DUFOUR, Xavier, Léon, (vyd. 5.), *Slovník biblické teologie*, Řím: Velehrad, 1991, s. 211

pravdou, že se nesměl dopustit cizoložství s vdanou anebo zasnoubenou ženou jiného muže. Pak mu hrozil obdobný trest. Jako ženě. V Bibli je psáno: „Když bude přistižen muž, že ležel s vdanou ženou, oba zemřou: muž, který ležel se ženou, i ta žena. Tak odstraníš zlo z Izraele. Když dívku, pannu zasnoubenou muži, najde nějaký muž v městě a bude s ní ležet, vyvedete oba dva k bráně toho města, ukamenujete je a zemřou: dívka proto, že v městě nekřičela, a muž proto, že ponížil ženu svého bližního. Tak odstraníš zlo ze svého středu. Jestliže nalezne muž zasnoubenou dívku na poli a zmocní se jí a bude s ní ležet, zemře jenom ten muž, který s ní ležel. Dívce neuděláš nic. Dívka se nedopustila hříchu hodného smrti. Je to podobný případ, jako když někdo povstane proti svému bližnímu a zabije ho. Vždyť ji našel na poli, zasnoubená dívka křičela, ale nebyl tu nikdo, kdo by ji zachránil. Když najde muž dívku, pannu, která není zasnoubená, a chytí ji, bude s ní ležet a budou přistiženi, muž, který s ní ležel, dá otcí té dívky padesát šekelů stříbra. Stane se jeho ženou, protože ji ponížil. Po celý svůj život ji nesmí propustit.“⁹⁴

I přesto však manželská věrnost byla vyžadována především od ženy.⁹⁵ V Bibli se však najdou i manželství, která byla monogamní, jako například manželství Izáka, Josefa, Ezechiela, Joba či Judity s Tobiášem.⁹⁶ Účelem manželství bylo plození dětí, čímž si žena získávala úctu jako matka. Čím více dětí se svým mužem měla, zvláště synů, tím větší vážnosti se těšila.⁹⁷ O úctu svých dětí se žena, dělila se svým mužem. Někdy bývaly rodiče ženy považovány za důležitější, než byly rodiče muže. Matka se stala základem pro rodinnou pospolitost. Muž míval často blíže ke své matce, než ke své

---

⁹⁴ Dt 22,22-29

⁹⁵ Viz NOVOTNÝ, Adolf, *Biblický slovník* [Online](1956) dostupné z http://cb.cz/praha2/bib_slovník_novotny.htm

⁹⁶ Viz DUFOUR, Xavier, Léon, (vyd. 5.), *Slovník biblické teologie*, Řím: Velehrad, 1991, s. 211

⁹⁷ Viz KLAŠKOVÁ, Marie, *Postavení ženy ve Starém zákoně* [Online]), České katolické biblické dílo (1993)

dostupné z <http://www.biblickedilo.cz/ckbdweb/polozka.aspx?pid=717&kid=130>

manželce. Matka se stala jakýmsi obrazem Boží lásky a péče, symbolem Božího lidu.⁹⁸ Je psáno: „Jako když někoho utěšuje matka, tak vás budu těšit. V Jeruzalémě dojdete potěšení.“⁹⁹ nebo „Cti svého otce i matku, abys byl dlouho živ na zemi, kterou ti dává Hospodin, tvůj Bůh.“¹⁰⁰

Naproti tomu však celé generace nebo ještě větší celky, byly vždy spjaty se jménem muže.¹⁰¹ Židovská rodina tvořila tzv. velkorodinu, tzn, že otec byl hlavou celého rodu. Měl dominantní postavení ve společnosti.¹⁰² V knize Genesis, např. v rodopise Adamově, se žena téměř neobjevuje, a když ano, tak spíše v negativních souvislostech. Jak bylo známo, žena byla považována za majetek svého muže. Někdy svého muže nazývala „baal či „adon“. Mezi těmito označeními byl rozdíl v tom, že pojem „baal“ představoval absolutní vlastnění a povinnost poslušnosti ostatních, což charakterizovalo *kult boha baala*. Naproti tomu výraz „adon“ znamenal *pán*, který si nedělá nároky na vlastnění svých podřízených, ale chce jim ukazovat správný směr a starostlivou péči je vést. I přes veškerá příkoří, která žena snášela, měla v roli manželky i svá určitá práva, na které nesměl nikdo sáhnout. Muž mohl svou dceru či otrokyni prodat, ale svou manželku nikoli. Manželku mohl pouze propustit, neboli se s ní rozvést. Akt tohoto rozvodu poskytoval ženě i jistou ochranu.¹⁰³ Po rozvodu získala rozlukový lístek, který ji umožnil, pokud na něm nebyl napsaný důvod rozvodu, opět se provdat. Musela být však nadále plodná. Jestliže měli spolu děti, měl bývalý muž povinnost ženu s dětmi materiálně zajistit. Pokud se u ženy neprokázala nevěra, bylo jí navracena i část

---

⁹⁸ Viz NOVOTNÝ, Adolf, *Biblický slovník* [Online](1956) dostupné z http://cb.cz/praha2/bib_slovník_novotny.htm

⁹⁹ Iz 66,13

¹⁰⁰ Ex 20,12

¹⁰¹ Viz BALABÁN, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009, s. 14

¹⁰² Viz RYŠKOVÁ, Mireia, *Doba Ježíše Nazaretského. Historicko- teologický úvod do Nového zákona*, Praha: nakladatelství Karolinum UK, 2010, s. 148

¹⁰³ Viz BALABÁN, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009, s. 14-15

věna.¹⁰⁴ Nejnižší možná navracená částka byla padesát stříbrných „lotů“ čili *šekelů (závaží)*, přičemž jeden šekel znamenal *skoro patnáct gramů stříbra*.¹⁰⁵ Žena se mohla se svým mužem rozvést také, ale pouze tehdy, pokud se její muž stal pohanem, anebo od ní utekl. Jinak se s ním rozvést nesměla. Rozvod byl především povolen muži, a to i bez toho, aby udal důvod. Častým důvodem pro rozvod bylo, že žena byla neplodná, přestala rodit nebo se mu znelíbila.¹⁰⁶ V Bibli je psáno: „Když si muž vezme ženu a ožení se s ní, ona však u něho nenalezne přízeň, neboť na ní shledal něco odporného, napíše jí rozlukový list, dá jí ho do rukou a vykáže jí ze svého domu.“¹⁰⁷ Pokud měla žena po rozvodu rozlukový list a stále byla plodná, bylo pro ni lepší se znovu provdat. Jinak by na ní mohlo padnout podezření, že má mnoho milenců a tedy smilní.¹⁰⁸

Mezi další skupinu žen, které měly problém se vdát, patřily dívky, které měly špatnou pověst. Tato pověst vycházela z toho, že jejich rodič byl nějakým způsobem handicapovaný či utrpěl těžký úraz. Židé si mysleli, že je to Boží trest, buď za dívčiny hříchy, nebo za hříchy někoho v její rodině, táhnoucí se až do pátého pokolení. Dívku a její rodinu pak považovali za kulticky znečistěnou.¹⁰⁹

Izrael věří v Boha, který stvořil člověka jako muže a ženu, a který prohlašuje rovnost obou pohlaví. A přesto, dle izraelského zákonodárství, nebyla žena rovnoprávná s mužem.¹¹⁰ Žena neměla stejná práva jako muž. Nezúčastňovala se veřejného života. Pokud se stala svědkem nějaké závažné

---

¹⁰⁴ Viz CHADIMA, Martin, *Erotika a sexualita v náboženství* zvukový záznam přednášky, [Online] (datum neuveden), dostupné z : <http://www.ulozto.cz/hledej?q=chadima,erotika+a+sexualita+v+nabozenstvi>

¹⁰⁵ BALABÁN, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009, s. 15

¹⁰⁶ Viz LEON-DUFOUR, Xavier, (vyd. 5.), *Slovník biblické teologie*, Řím: Velehrad, 1991, s. 211

¹⁰⁷ Dt. 24,1

¹⁰⁸ Viz DUFOUR, Xavier,Léon, (vyd. 5.), *Slovník biblické teologie*, Řím: Velehrad, 1991, s. 211

¹⁰⁹ Viz CHADIMA, Martin, *Erotika a sexualita v náboženství*, zvukový záznam přednášky [Online] (datum neuveden), dostupné z : <http://www.ulozto.cz/hledej?q=chadima,erotika+a+sexualita+v+nabozenstvi>

¹¹⁰ Viz DUFOUR, Xavier,Léon, (vyd. 5.), *Slovník biblické teologie*, Řím: Velehrad, 1991, s. 639

události, její svědectví se u soudu považovalo za neplatné, a v podstatě se ani nevyžadovalo. Kromě svátků nemusela zachovávat předpisy Zákona, neboť v období mimo svátky mohla být považována za kulticky nečistou. Neměla tedy povinnost chodit do synagogy a studovat Zákon. Pokud navštěvovala synagogu, měla jako žena svůj vyhrazený prostor a nesměla vstoupit mezi muže. Žena měla za povinnost dbát na zákonnou čistotu stravy, mohla upéci chléb na šabat, kdy také mohla rozsvěcet dvě lampy. Žena venkovanka mlela obilí a chodila pro vodu se džbánem nebo amforou na hlavě.¹¹¹ Mletí mouky, které patřilo k první ranní a k poslední večerní práci každodenní činnosti ženy, bylo velice důležité pro hlavní jídlo, čímž byl chléb. Několik hodin trávila žena mletím či drcením zrn obilí. V domě s jeho obyvateli žili i zvířata (asi deset ovcí nebo koz). Žena měla na starost podojit a potom zpracovat mléko, které se často podávalo jako oblíbený nápoj. Jinak se z něj vyráběly jogurty, tvarohy, másla, podmásli a sýry. Obstarávat vodu bylo dalším důležitým úkolem ženy, neboť voda byla velice vzácná. Jen málo domů, mělo své vlastní cisterny, proto žena chodila pro vodu k nejbližší studni, která však mohla být i několik kilometrů vzdálená taktéž prameni. Pro ženu to bylo jediná příležitost, jak se dostat z domu. Studně byly místem, kde se ženy mohly seznámit, získat informace a popovídat si jak získat informace. Výroba látek a tkanin byla další významnou činností ženy. K výrobě a zhotovení oděvů se používala ovčí vlna, velbloudí srst, len. Nomádské ženy vyráběly i stany. Žena měla na starost zajišťovat oděvy, příkrývky pro rodinu. Oděvy zpracovávala z ovčí vlny, velbloudí srsti a lnu Žena pracovala především v domácnosti, občas i na zemědělských a pasteveckých pracích.¹¹²

---

¹¹¹ Viz CÍSAŘ, Ivo, *Žena v Písmu svatém*, Brno: Cesta, 1995, s. 70-71

¹¹² Viz RYŠKOVÁ, Mireia, *Doba Ježíše Nazaretského. Doba Ježíš Nazaretského. Historicko-teologický úvod do Nového zákona*, Praha: nakladatelství Karolinum UK, 2000, s. 156-159

Přesto se Židé modlili k Bohu a děkovali mu, že se nenarodili jako žena. Její podřízenost muži byla evidentní.¹¹³ Jak již bylo zmíněno, jejím hlavním úkolem bylo, aby se především stala matkou.¹¹⁴ Jako matce jí patřila čest a povinná úcta projevovaná jejími dětmi a manželem. Podle desatera má být v naprosté úctě jak otec, tak i matka. Bylo zakázáno matkou pohrdat či ji hanobit.¹¹⁵ Žena, která se stala matkou, byla naplněna radostí, jak nasvědčovalo Evino zvolání k Bohu: „S pomocí Hospodinovou jsem obdržela svého prvního potomka.“¹¹⁶ „Čest matek dokresluje i okolnost, že některá významná města byla chápána jako živá chránící matka svých obyvatel i obyvatel celého okruhu či okrsku.“¹¹⁷ Zajistit potomstvo za každou cenu, bylo hlavním cílem skoro každé ženy. Pro ilustraci je v Bibli uváděn příběh Lotových dcer, které raději, než by zemřely jako bezdětné, využily opojenosti svého otce a dopustily se s ním krvesmilstva, i přes to, že krvesmilstvo bylo Zákonem zakázáno.¹¹⁸ Pro rodinu byly děti Božím požehnáním. Podle počtu dětí, a zejména synů, rostlo ženino postavení v rodině. Největším neštěstím a zároveň potupou pro izraelskou ženu bylo, když byla neplodná, její postavení tak bylo ohroženo. Po vzoru okolních národů, dávala pak židovská žena svému muži svou otrokyni, aby měl dítě s ní. Otrokně pak na klín své neplodné paní porodila dítě, které paní přijala za své.¹¹⁹ Jak je vidět na neojedinělém příkladu z Bible: „Tu je má otrokně Bilha, vejdi k ní! Porodí na má kolena, a tak i já budu mít z ní syny.“¹²⁰ I potom zůstávala otrokně nadále majetkem své paní. Muž na ni

---

¹¹³ Viz CÍSAŘ, Ivo, *Žena v Písmu svatém*, Brno: Cesta, 1995, s. 70-71

¹¹⁴ Viz DUFOUR, Xavier, Léon (vyd. 5.), *Slovník biblické teologie*, Řím: Velehrad, 1991, s. 639

¹¹⁵ Viz BALABÁN, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009, s. 19

¹¹⁶ Viz DUFOUR, Xavier, Léon (vyd. 5.), *Slovník biblické teologie*, Řím: Velehrad, 1991, cit. Gn 4,1

¹¹⁷ BALABÁN, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009, s. 19

¹¹⁸ Viz DUFOUR, Xavier, Léon, (vyd. 5.), *Slovník biblické teologie*, Řím: Velehrad, 1991, s. 324-325

¹¹⁹ Viz KLAŠKOVÁ, Marie, *Postavení ženy ve Starém zákoně* [Online]), České katolické biblické dílo (1993)

dostupné z: <http://www.biblickedilo.cz/ckbdweb/polozka.aspx?pid=717&kid=130>

¹²⁰ Gn 30,3

neměl bez manželčina svolení nárok. Mohl však mít i své vlastní otrokyně, se kterými mohl nakládat dle libosti.¹²¹ Žena většinou nerodila sama, ale při porodu jí pomáhaly jiné a zkušené ženy. Je zajímavé, že se v Bibli zachovalo označení pro tyto ženy jako „porodní báby.“ V Bibli je psáno: „Když těžce rodila, pravila jí porodní bába: Neboj se, máš zase syna.“¹²² nebo „Egyptský král poručil hebrejským porodním bábám,....“¹²³

Mezi hlavní povinnosti ženy patřilo nejen dítě porodit, ale také se o ně starat. Veškerá péče o dítě připadla matce. Pokud byla rodina zámožná, mohla si dovolit i zvláštní chůvy. Ze Starého zákona jsou známé ženy, které pomáhaly při kojení, tzv. *kojné*. Volávaly se především do bohatších rodin, nebo když matka neměla dostatek mléka, a nebo když matka dítěte zemřela. Svě dítě matka kojivala sama a to poměrně dost dlouho - kolem 2 až 3 roků. Odstavení dítěte pak bývalo spojováno s velkou rodinnou slavností.¹²⁴ Je psáno: „Dítě rostlo a bylo odstaveno. V den, kdy Izáka odstavili, vystrojil Abraham veliké hody.“¹²⁵

Žena byla také ceněna, když svého muže a syny, podporovala ve studiu získat pokročilejší dovednosti Tory. Jí samotné to nebylo umožněno kvůli množství úkolů, které na ni padaly.¹²⁶

Neplodnost byla v Izraeli však považovaná za zlo, stojící v cestě Božích záměrů, které slibovaly Izraeli rozmnožit se do nespočetného množství.

---

¹²¹Viz KLAŠKOVÁ, Marie, *Postavení ženy ve Starém zákoně* [Online]), České katolické biblické dílo (1993)

dostupné z: <http://www.biblickedilo.cz/ckbdweb/polozka.aspx?pid=717&kid=130>

¹²² Gn 35,17

¹²³ Ex 1,15

¹²⁴Viz KLAŠKOVÁ, Marie, *Postavení ženy ve Starém zákoně* [Online]), České katolické biblické dílo (1993)

dostupné z: <http://www.biblickedilo.cz/ckbdweb/polozka.aspx?pid=717&kid=130>

¹²⁵ Gn 21,8

¹²⁶ Viz COHEN, Abraham, *Talmud /pro každého/, Sefer*, Praha ,ve spolupráci s European Jewish Publication Society, 2006, s. 205

Neplodnost, bezdětnost byla považována za trest a hanbu Izraele.¹²⁷ Neplodnost byla také vždy považována za vinu ženy a to v důsledku jejího hříchu. Nezajistit pokračování rodu a dědictví bylo pro rodinu velmi tragické.¹²⁸ Pokud měla žena hodnotu pouze jako rodička a navíc byla neplodná, mohl ji muž za deset let propustit. Mohl se s ní nechat rozvést, a nebo si vzít jinou tedy druhou ženu. Na to, že mohl být neplodný muž, se však ohled nebral.¹²⁹ Avšak Bůh na mnoha neplodných ženách dokazuje, jak se člověk mýlil, když neplodnost považoval za trest. Pouze Bůh mohl neplodnost skutečně přemoci a to díky opravdové víře Izraelitů v jeho zaslíbení, a tak pouze víra mohla přemoci neplodnost.¹³⁰ Na Příběhu Chany a Elkána se vše dokazuje. Byl jeden muž, Efratejec, jménem Elkán a měl dvě ženy. První se jmenovala Chana a druhá Penina. Penina měla děti. Chana mít děti nemohla. Elkán však Chanu velice miloval. Každý rok se chodili klanět a obětovat Hospodinu do Šílu. Pokaždé se Penina Chaně vysmívala a urážela ji, že je bezdětná. Chana se tím trápila a velmi plakala. Jednou, když byli opět v Šílu, se Chana usilovně modlila k Bohu.¹³¹ „Hospodine zástupů, jestliže opravdu shlédneš na ponížení své služebnice a rozpomeněš se na mne, jestliže na svou služebnici nezapomeneš, ale daruješ své služebnici mužského potomka, daruji jej tobě, Hospodine, na celý život, břitva se jeho hlavy nedotkne.“¹³² A stalo se. Na druhý den se vrátili domů. Když se Elkán miloval se svou ženou Chanou rozpomenul se Hospodin na Chanu, otěhotněla a porodila syna. Dala mu jméno Samuel.¹³³

---

¹²⁷ Viz CHADIMA, Martin, *Erotika a sexualita v náboženství*, zvukový záznam přednášky [Online] (datum neuveden), dostupné z : [http://www.ulozto.cz/hledej/?q=chadima,erotika a sexualita v náboženství](http://www.ulozto.cz/hledej/?q=chadima,erotika_a_sexualita_v_nabozenstvi)

¹²⁸ Viz DUFOUR, Xavier, Léon (vyd. 5.), *Slovník biblické teologie*, Řím: Velehrad, 1991, s. 271

¹²⁹ Viz DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 44

¹³⁰ Viz DUFOUR, Xavier, Léon, (vyd. 5.), *Slovník biblické teologie*, Řím: Velehrad, 1991, s. 271-272

¹³¹ Viz 1S,1

¹³² 1S 1,11

¹³³ Viz 1S 1,19-20

S úplně jiným postavením ženy se setkáváme v době války. Ženy zajaté ve válce, se stávaly otrokyněmi. Izraelský muž si mohl vybrat ženu ze zajatkyň a oženit se s ní pod podmínkou, že se tato žena očistí od své pohanské minulosti a to oholením hlavy, ostříháním nehtů a změnou oblečení.¹³⁴ Dokud však žena nekonvertovala na židovskou víru, nemohl si ji muž vzít za manželku. Bylo mu však povoleno mít s ní jednou sexuální styk, než konvertuje na židovskou víru. To se stalo králi Davidovi, kterému se zalíbila dívka Maaka získaná jako zajatkyně ve válce. Ulehl s ní a počal s ní jejich budoucí dceru Tamar. Teprve potom Maaka konvertovala k židovské víře a stala se tak manželkou krále Davida.¹³⁵

Vdovy se za určitých podmínek měly možnost provdat znovu a měly i možnost se starat o děti svých příbuzných. Jejich postavení nebylo jednoduché, nebyly tak chráněny. Zákon zajišťoval vdovám účast při obětních hostinách. Proroci neustále zdůrazňovali práva vdov.¹³⁶ Jak je psáno: „...ujímejte se pře vdovy...“¹³⁷ nebo: „Nepřevrátíš právo bezdomovce ani sirotka a vdově nezabavíš roucho.“¹³⁸ nebo: „Když budeš sklízet ze svého pole a zapomeneš na poli snop, nevrátíš se pro něj. Bude patřit bezdomovci, sirotku a vdově, aby ti Hospodin, tvůj Bůh, požehnal při každé práci tvých rukou. Když oklátíš plody ze své oliv, nebudeš ještě setřásat zbylé. Ty budou patřit bezdomovci, sirotku a vdově. Když budeš na vinici sbírat hrozny, nebudeš po sobě paběrkovat. Bude to patřit bezdomovci, sirotku a vdově.“¹³⁹

---

¹³⁴ Viz KLAŠKOVÁ, Marie, *Postavení ženy ve Starém zákoně* [Online]), České katolické biblické dílo (1993)
dostupné z: <http://www.biblickedilo.cz/ckbdweb/polozka.aspx?pid=717&kid=130>

¹³⁵ Viz DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 126

¹³⁶ Viz KLAŠKOVÁ, Marie, *Postavení ženy ve Starém zákoně* [Online]), České katolické biblické dílo (1993)
dostupné z: <http://www.biblickedilo.cz/ckbdweb/polozka.aspx?pid=717&kid=130>

¹³⁷ Iz 1,17

¹³⁸ Dt 24,17

¹³⁹ Dt 24,19-21

3. 2 Příklady zákonů týkajících se postavení ženy

3. 2. 1 Levirátní zákon

I jako vdova, měla žena svá práva. Byla chráněna tzv. „levirátem“ (z latin. „levir“ – švagr), podle kterého se stala manželkou nejbližšího příbuzného svého zesnulého manžela, obvykle jeho bratra.¹⁴⁰ V Bibli se píše: „Když budou bydlet bratři spolu a jeden z nich zemře bez syna, nevdá se žena zemřelého jinam, za cizího muže. Vejde k ní její švagr a vezme si ji za ženu právem švagrovství. Prvorozený syn, kterého porodí, ponese jméno jeho zemřelého bratra, aby jeho jméno nebylo z Izraele vymazáno. Avšak jestliže si ten muž nebude chtít vzít svou švagrovou, vystoupí jeho švagrová do brány ke starším a řekne: „Můj švagr se zdráhá zachovat svému bratrovi jméno v Izraeli, není svolný užít vůči mně práva švagrovství.“ Předvolají ho tedy starší jeho města a promluví s ním. Když pak ten muž bude stát na svém a řekne: „Nechci si ji vzít, přistoupí k němu před staršími jeho švagrová, zuje mu stěviv, plivne mu do tváře a prohlásí: „ To si zaslouží muž, který nechce svému bratru zbudovat dům.“ I bude mít v Izraeli přezdívku: *Dům vyzutého*“.¹⁴¹ Jestliže muž zemřel jako bezdětný, zvláště pak bez syna, začala rodina postrádat modlitebníka, obětníka a navíc dědice rodu. Je pravdou, že ženy se také mohly stát dědičkami, jak je uvedeno ve Starém zákoně v rozhovoru Boha s Mojžíšem.¹⁴² Je psáno: „Když někdo zemře a nemá syna, převede dědictví po něm na jeho dceru.“¹⁴³ Byl ale dáván větší důraz na syny, neboť v každém synu se spatřoval možný příslib Božího zachránce – Mesiáše. Bratr muže, který zemřel jako bezdětný, si měl vzít svou ovdovělou švagrovou a svému mrtvému

---

¹⁴⁰ Viz BALABÁN, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009, s. 15

¹⁴¹ Dt 25,5-10

¹⁴² Viz *Výklady ke Starému zákonu. Zákon* Praha: Česká biblická společnost, Kalich, 1991, s. 559-560

¹⁴³ Nu 27,8

bratru tak zplodit potomka. Tuto povinnost ale mohl odmítnout. Pokud si ji vzal, tak za otce případného, prvorozeného syna, nebyl pokládán on, ale jeho zemřelý bratr. V Orientu se za bratra považoval jak vlastní bratr, tak jeho vzdálenější příbuzný. V Deuteronomiu se za bratra spíše považoval většinou vlastní bratr.¹⁴⁴ V některých starověkých kulturách si za ženu mohl vzít nejen bratr zemřelého, ale tak i otec zemřelého syna.¹⁴⁵

3. 2. 2 Zákon o očišťování rodičky

Podle Tóry byla žena v konkrétních meznících svého života, což byla menstruace, těhotenství, porod nebo poporodní období, podrobena velmi tvrdým zákonům a zvyklostem. V těchto obdobích byla pokládána za *nečistou* (hebrejsky „támeá“).¹⁴⁶ Za *nečistou* se pokládala, protože krvácela.¹⁴⁷ Ve třetí knize Mojžíšově (Levitikus), kde Hospodin promlouvá k Mojžíšovi, co má sdělit izraelskému lidu, se můžeme dočíst o příslušných ustanoveních či pravidlech, podle kterých se musela řídit pouze žena. Jednalo se o pravidla očišťování rodičky,¹⁴⁸ neboli *pravidla pro šestinedělí při narození chlapce a děvčete*.¹⁴⁹ Když se ženě narodil chlapec, byla nečistá po sedm dní. Osmého dne byla chlapci obřezána předkožka a žena zůstala v očišťování od krve ještě po třicet tři dní. Po tuto dobu očišťování se nesměla dotknout ničeho svatého a vejít do svatyně. Když se ženě narodilo děvče, byla nečistá dva týdny a ještě v očišťování od krve zůstala po dobu šedesáti šesti dnů. Po tu dobu se také nesměla dotknout ničeho svatého a vejít do svatyně.¹⁵⁰

---

¹⁴⁴ Viz *Výklady ke Starému zákonu*, Praha: Česká biblická společnost, Kalich, 1991, s. 559-560

¹⁴⁵ Viz DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 72

¹⁴⁶ Viz BALABÁN, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, str.21

¹⁴⁷ Viz <http://www.biblickedilo.cz/ckbdweb/polozka.aspx?pid=717&kid=130>

¹⁴⁸ Viz BALABÁN, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009, s. 21

¹⁴⁹ Viz Lv 12

¹⁵⁰ Viz Lv 12

Dvojnásobná délka po porodu dcery souvisela s dobovými představami o druhořadosti ženy vůči muži.¹⁵¹

Po skončení očišťování pak přivedla knězi ročního beránka k zápalné oběti a holoubě nebo hrdličku k oběti za hřích. Kněz pak za ni vykonal smířčí obřady před Hospodinem. Žena tak byla opět očištěna od svého krvácení.¹⁵²

Pohlavní nečistota mužů a žen.

Další ustanovení Tóry, podle kterého se museli řídit ženy i muži, byly: *Pravidla pro očišťování lidí a předmětů poskvrněných výtokem nebo krví.*¹⁵³ Hospodin řekl Mojžíšovi a Áronovi, aby sdělili izraelskému lidu ustanovení o nečistotě a čistotě, podle kterého se má každý zodpovědně řídit, aby neohrozili jeden druhého a tím i celé společenství. Nejprve je zde zmínka o mužích, kteří trpí výtokem, způsobeným pohlavní nemocí, pro který jsou považováni za nečistí.¹⁵⁴ Je psáno: „Ať jeho tělo výtok vypouští nebo je v jeho těle výtok zadržán, je to jeho nečistota. Každé lůžko na němž by ležel trpící výtokem, bude nečisté, každý předmět, na němž by seděl, bude nečistý. Člověk, který by se dotkl jeho lůžka, vypere si šaty, omyje se vodou a bude nečistý až do večera.“¹⁵⁵ Z toho vyplývalo, že i dotyk znečišťoval. Nečistota, způsobená dotekem, trvala do večera. Hliněné předměty, které byly takto znečištěné se měly rozbít, dřevěné opláchnout vodou. Tato nečistota však člověka nevykloučovala ze společenství. Po dobu své nečistoty jej vylučovala pouze z účasti na bohoslužbě. Muž, který se uzdravil ze své pohlavní nemoci musel setrvat v očišťování ještě po dobu sedmi dní, osmý den předal k oběti zápalné a oběti za hřích dvě hrdličky či holoubata knězi, který za něj vykonal smířčí obřady před Hospodinem. Velice podobné byly i předpisy pro ženu. V době

---

¹⁵¹ *Výklady ke Starému zákonu*, Praha: Česká biblická společnost, Kalich, 1991, s. 362

¹⁵² Viz Lv 12

¹⁵³ Viz Lv 15

¹⁵⁴ Viz Lv 15,1-33

¹⁵⁵ Lv 15,3-5

své menstruace, byla považována za nečistou a nedotknutelnou po sedm dní. Všeho, čeho se dotkla, bylo považováno za znečištěné, v některých židovských skupinách nesměla vařit. Kdokoliv se jí dotkl, byl do večera nečistý. Platil ten samý rituál očišťování, jako při doteku tzv. nečistého muže. Pokud měl muž pohlavní styk se ženou v době její menstruace, byl nečistý, stejně jako ona, po sedm dní. Po skončení pravidelné menstruace nebylo nutné, aby žena přinášela oběti. Avšak po uzdravení z dlouhotrvajícího a chorobného krvácení, musela přinést stejné oběti jako muž, který byl uzdraven ze své nemoci. Odpočítat sedm dní, osmého dne vzít dvě hrdličky nebo dvě holoubata k oběti zápalné a k oběti za hřích. Kněz pak za ni opět vykonal smírčí obřady před Hospodinem.¹⁵⁶

Metody při dokazování viny či nevin.

Existovaly však i drsné praktiky - pomocí ohně a vody, které měly usvědčovat ženu z viny či nevin, tzv. „ordály“. Pokud muž našel ženu z nevěry, musela podstoupit podmínky „ordálu“. Byla předvedena do svatyně před Hospodina. Musela mít rozpuštěné vlasy, jako jakýsi projev připravenosti na pokání a v ruku musela držet připomínkový obětní dar žárlivosti. Byla jí podána hliněná nádoba se svatou vodou, do které kněz nasypal trochu prachu z podlahy od svatostánku a ona ji musela vypít. Přitom kněz řekl ženě, že pokud byla svému muži věrná, nic se jí z vody nestane, pokud mu však byla nevěrná, pak se jí nadme břicho, potratí, a mezi lidem bude kletbou.¹⁵⁷

---

¹⁵⁶ Viz *Výklady ke Starému zákonu. Zákon*, Praha: Česká biblická společnost, Kalich, 1991, s. 366-368

¹⁵⁷ Viz BALABÁN, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009, s. 21

4. Příklady významných žen

4.1 Sára a Hagar

V Bibli první zmínky o Sáře zní: „Abram a Náchor si vzali ženy: „Žena Abramova se jmenovala Sáráj a žena Náchorova Milka. Otec Milky Háran, měl ještě dceru, Jisku. Sáráj však byla neplodná, neměla dítě.“¹⁵⁸ V Bibli se objevuje mnoho žen trpících svou neplodností. Je to však záměrně užito, neboť na příběhu těchto neplodných žen se chce dokázat, že je to pouze a vždy Bůh, který zajistí jejich plodnost. Neplodné ženy jsou tak v Bibli velmi užitečné, neboť dokazují Boží plodnost.¹⁵⁹ Mnoho takových žen se zapsalo do dějin Starého zákona. Jednou z nich byla i Sáráj, později Sára, manželka Abrahamova. Sára byla velice krásná žena. Její legendární krása byla předmětem mnoha mystických spekulací „chasadů“- jako například, že Sára o sebe pečovala nikoli však z marnivosti, ale protože byla spojována s Božím královstvím. Zdobila se a krášlila proto, aby mohla svou krásou oslavovat Boha, aby kdokoli ji uvidí, si mohl uvědomit, že její krása je obrazem a ozdobou Boha.¹⁶⁰

Jednou se její krásy obával i Abram, když vstupovali do Egypta. Báł se, aby jej kvůli Sáře nezabili, a proto se s ní domluvil, že budou zapírat to, že jsou manželé a že jí bude vydávat za svou sestru. Abram se nemýlil, neboť krásy Sáry si Egypťané ihned povšimli, když ji poprvé spatřili, odvedli ji k faraonovi. Sára o manželově lži po celou dobu mlčela. Hospodin do dění věcí zasáhl až když šla Sára k faraonovi, aby jej potěšila, a dal vše do pořádku.¹⁶¹

---

¹⁵⁸ Gn 11,29-30

¹⁵⁹ Viz DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 45

¹⁶⁰ Viz DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 42

¹⁶¹ Viz DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 37

Ve sbírce midrašů pro ženy tzv. „*Ceena u-reena*“, je zmíněna interpretace, že Abram dal raději Sáře rozlukový lístek, aby nedošlo k porušení božích příkazů, a aby byla právně rozvedená a nedopouštěla se tak cizoložství. Sára se tudíž stala svobodnou ženou.¹⁶² Její krása ji však nečinila šťastnou neboť neměla děti.¹⁶³ V Bibli je psáno: „Jednou řekla Sáráj Abramovi: Hle, Hospodin mi nedopřál, abych rodila, vejdi tedy k mé otrokyni, snad budu mít syna z ní. Abram Sárájiny rady uposlechl. I vešel k Hagaře a ona otěhotněla, když viděla, že je těhotná přestala si své paní vážit.“¹⁶⁴ Sára věděla o Božím zaslíbení Abramovu potomstvu, které by mělo být tak veliké, že se nebude moci ani sečíst. Její neplodnost ji však vedla k obavám a k učinění rozhodného kroku. Svému muži Abramovi proto dala svou egyptskou otrokyni Hagaru za konkubínu, tedy za vedlejší manželku, aby jí mohla porodit do klína toužebně očekávané dítě, které by se tak stalo jejím. Chtěla tím tak přispět ke splnění Božího zaslíbení velikosti Abramova potomstva, a proto tedy využila tehdejší právní zvyklosti a za sebe nabídla svou otrokyni.¹⁶⁵ V Sárině počínání je naznačena nedůvěra vůči Bohu a to kvůli rozporu, který viděla v Hospodinovu slibu a její neplodností. A proto Sára nečekala až ji Hospodin učiní plodnou. Ale Hagar byla Egyptanka a nenesla Boží zaslíbení.¹⁶⁶ Její těhotenství s Abramem přivedlo Hagar k tomu, že si přestala vážit své paní, neboť ona s Abramem otěhotněla hned napoprvé. Sára ji však již během jejího těhotenství začala velmi pokořovat. Dávala ji těžkou práci, a nakonec přiměla svého muže, aby ji vyhnal do pouště. Chtěla, aby tím Abram odčinil příkoří, které se jí od Hagar dostávalo. Sára Abramovi vyčítala, že se modlíval pouze za sebe a nikoli za ně oba, aby se jim dostalo dítěte.¹⁶⁷ Objevuje se tu připomínka toho, že

---

¹⁶² Viz DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 41-42

¹⁶³ Viz DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 41-42

¹⁶⁴ Gn 16,2-3

¹⁶⁵ Viz DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 38

¹⁶⁶ Viz Starý zákon. *Překlad s výkladem I. Genesis*, (vyd. 2) Praha: Kalich, 1978, s. 107

¹⁶⁷ Viz DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 39

všechny lidské záměry do budoucna jsou bezvýznamné, pokud nejsou v souladu s Božími plány. Než však člověk Boží plány rozpozná a přijme je, musí si projít i nejtvrďšími útrapami a bolestnými zkouškami.¹⁶⁸

Hagar se ale v poušti setkává s Božím poslem, který ji sděluje, aby se vrátila zpátky ke své paní, že ji Bůh vyslyšel v jejím ponížení, a že porodí syna, kterého má pojmenovat Izmael (*to je slyší Bůh*), který bude stát proti všem svým bratrům, ale z jeho potomků vznikne velký národ. Hagar uposlechla jeho rady a vrátila se zpátky. Porodila syna, kterému dala jméno Izmael.

Bůh poté obnovuje s Abramem smlouvu a jejich jména Abram a Sáráj mění na Abraham a Sára. V Bibli se píše: „Bůh také Abrahamovi řekl: Svou ženu nebudeš už nazývat Sáráj, její jméno bude Sára (to je kněžna). Požehnám ji a dám ti také z ní syna, požehnám ji a stane se matkou pronárodů a vzejdou z ní králové národů.“¹⁶⁹ Abraham se však nad tím pousmál, neboť on i jeho žena Sára již byli velmi staří. V tu chvíli také pomyslel na svého syna Izmaela. Bůh mu slíbil, že i Izmaelovi požehná a z jeho potomků se stane velký národ. Bůh však svou novou smlouvu chce ustanovit s Izákem, kterého mu porodí Sára. Jeho jméno znamenalo *smíšek*. Jméno naznačovalo posměch jeho rodičů, kteří tak málo věřili Božímu slovu. Ale stalo se a Sára otěhotněla.¹⁷⁰ a porodila syna Izáka. Její syn rostl. Sára jej po čase přestala kojit, takže byly vystrojeny hody. Sára si však všimla, že syn Hagar je poštívá, a řekla Abrahamovi, aby Hagar a jejího syna zapudil. Abraham se tím trápil. Bůh mu však na to řekl:¹⁷¹ „Netrap se pro chlapce a pro tu otrokyni, poslechni Sáru ve všem co ti říká, neboť tvé potomstvo bude povoláno z Izáka. Učiním však národ i ze syna otrokyně, neboť také on je tvým potomkem.“¹⁷²

---

¹⁶⁸ Viz LÄPPLE, Alfred, *Úvod do Starého zákona*, Praha: Česká katolická charita, 1972, s. 106

¹⁶⁹ Gn 17,15-17

¹⁷⁰ Viz Gn 17,18-22

¹⁷¹ Viz Gn 21,8-12

¹⁷² Gn 21,12-13

„Příběh Sáry a jejího syna Izáka sloužil jako jeden z argumentů v rabínské diskusi na téma matrilinearity či patrilinearity. Je důležité, že Bůh sám zasáhl ve prospěch Sáry a jejího syna.“¹⁷³ Od 2. století až po současnost je posuzována příslušnost k Izraeli podle původu matky, rabíni tak přijali pravidlo matrilinearity.¹⁷⁴

Příběh Sáry se uzavírá její smrtí. Umírá v Kirjat-arbě neboli v Chebronu, v kenaanské zemi. Abraham ji pak pohřbil v Makpelské jeskyni, kterou pro ni a pro sebe odkoupil a kde ji oplakal. Od Rašiho je poznamenáno že Sára, zemřela záhy po spoutání Izáka, když se dověděla, že má být obětován. Dále je také poznamenáno, že „Kirjat-arba“ znamená v překladu *Městečko čtyř*, neboť v něm byly pohřbeny čtyři páry - Adam a Eva, Abraham a Sára, Izák a Rebeka a Jákob a Lea.¹⁷⁵

Později se Abraham znovu oženil a vzal si za ženu Keturu. V midraši „*Beřešit Raba*“ tvrdil Raši o Ketuře, že to byla Hagar. Její nové jméno v překladu znamenalo – *libezná*. Tak se totiž mluvilo o jejich činech, navíc byla sexuálně vhodnou pro Abrahama, protože prý žádného muže od jejich odloučení nepoznala.¹⁷⁶

4. 2 Rebeka

Rebeka se zapsala do dějin, především pro svou lest, kterou dosáhla Izákova požehnání pro jejich mladšího syna Jákoba. Na jejím příběhu se odráží zvyky tehdejší společnosti - jak vypadaly tehdejší námluvy, které u Rebeky

---

¹⁷³ DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 47

¹⁷⁴ Viz DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 47

¹⁷⁵ Viz DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 40-41

¹⁷⁶ Viz DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 41

probíhaly velmi zdlouhavě, nebo že byl povolen pohyb žen na ve veřejném prostoru a nebyl hodnocen negativně.

Služebník, pověřený Abrahamem, aby přivezl Izákovi jednu z dcer z Abrahamova příbuzenstva, se setkal u studně s Rebekou, která mu dala na požádání napít a načerpala také vodu pro jeho velbloudy. To však pro něj bylo znamením.¹⁷⁷ Služebník neváhá a dává jí zasnubní dary, čímž byl nosní kroužek a dva náramky. Nosní kroužky a náramky nebyly pouze zasnubním darem, považovaly se za jakési amulety, které chránily jejich dech života, sílu a zdraví rukou.¹⁷⁸ Rebeka se tak prokázala jako Bohem předurčená manželka Izákova a bylo jí požehnáno. Izák se s ní oženil.¹⁷⁹ V Bibli je psáno: „Izák pak uvedl Rebeku do stanu své matky Sáry, vzal si ji a stala se jeho ženou. A zamiloval si ji. Tak našel útěchu po smrti své matky.“¹⁸⁰ Bůh Izákovi daruje v Rebece opět útěchu, kterou Izák tak hledal po smrti své matky. Bůh Izáka a Rebeku také zkouší, jako zkoušel Abrahama a Sáru, neboť Rebeka je neplodná po dobu dvaceti let. Izák se však ustavičně modlí za svou ženu, až ho Hospodin nakonec vyslyší. Rebeka otěhotní, ale celé její těhotenství ji provází nesmírné bolesti. Při tázání Hospodina se doví, že se stane pramáti dvou pronárodů, mezi kterými bude neustálý boj, ale že starší a silnější se podrobí mladšímu a slabšímu.¹⁸¹

Stalo se, že Rebeka porodila dvojčata. První se jmenoval Ezau a druhý Jákob. Rebeka po dobu jejich dospívání přála více Jákobovi, neboť věděla od Hospodina, že Boží zaslíbení bude patřit Jákobovi, i přesto, že je mladší. Nechtěla však vše ponechat v Božích rukách a chopila se vlastní iniciativy. Jákoba navedla k podvodu, aby od svého slepého otce získal požehnání se

---

¹⁷⁷ Viz CÍSAŘ, Ivo, *Žena v Písmu svatém*, Brno: Cesta, 1995, s. 10

¹⁷⁸ Viz *Výklady ke Starému zákonu. Zákon*, Praha: Česká biblická společnost, Kalich, 1991, s. 116-117

¹⁷⁹ Viz DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 48-49

¹⁸⁰ Gn 24,67

¹⁸¹ Viz *Výklady ke starému zákonu. Zákon*, Praha: Česká biblická společnost, Kalich, 1991, s. 118, 120

všemi prvorozeneckými právy. Nakonec ale Jákob musel uprchnout před svým bratrem Ezauem a Rebeka ho již nikdy nespátřila.¹⁸² Rebeka mu ještě poradila, aby uprchl k jejímu bratru Lábanovi a oženil se tam s jednou z jeho dcer.

Nešlo však pouze o Jákobův útěk, ale i o posláním, aby si Jákob vzal ženu z Abrahamova rodu a nikoli z kenaanského.¹⁸³

4. 3 Ráchel a její sestra Lea

Dvě sestry, dcery Lášana a zároveň manželky jednoho muže, soupeřící o jeho přízeň. V jejich příběhu byla Ráchel tou, do které se Jákob, syn Rebečky a Izáka, opravdově zamiloval. Leu si ale vzal jako první. Poprvé se Jákob a Ráchel potkávají u studně, kam jde Ráchel napojit stádo ovcí svého otce. Jákobovi se velice zalíbila.¹⁸⁴ V Bibli se píše: „Jakmile Jákob uviděl Ráchel, dceru Lášana, bratra své matky, a jeho ovce, přistoupil, odvalil kámen z otvoru studně a napojil ovce Lášana, bratra své matky. Jákob pak Ráchel políbil a hlasitě zaplakal.“¹⁸⁵ Ve shrnutých komentářích „*Ceena u-reena*“ je Rambanem vykládáno, že Jákob zaplakal, protože prorocky viděl, že je Ráchel příliš mladá a že s ním nebude pochována v Makpelské jeskyni. Jákob ale také zaplakal, neboť v tu chvíli pro ni neměl dary, jako pro svou vyvolenou.¹⁸⁶

Lášan Jákoba přijal do svého domu. Domluvil se s ním, že za sedm let, které u něj Jákob odslouží, mu dá jeho dceru za manželku. (Jak již bylo jednou

---

¹⁸² Viz NOVOTNÝ, Adolf, *Biblický slovník* [Online](1956) dostupné z:

http://cb.cz/praha2/bib_slovník_novotny.htm

¹⁸³ Viz *Výklady ke Starému zákonu. Zákon*, Praha: Česká biblická společnost, Kalich, 1991, s. 129-130

¹⁸⁴ Viz DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 54

¹⁸⁵ Gn 29,10-11

¹⁸⁶ Viz DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 54

zmíněno, bylo běžné, že se nevěsty od svého otce vykupovaly).¹⁸⁷ Po sedmi letech si Jákob řekl o Ráchel. Lában chtěl Jákobovi Ráchel dát, ale věděl, že je zvykem, aby provdal jako první, svou starší dceru. Proto přiměl Leu a Ráchel, aby Jákoba obelstily a Jákob získal Leu místo Ráchel. V komentářích „*Ceena u-reena*“ se vykládá, že si měla Lea jako prvorozená, vzít Ezaua. Neustále ale plakala, protože se nechtěla provdat za modloslužebníka. Ráchel se proto nad ní slitovala a svolila, aby si Lea vzala Jákoba. Podvod spočíval v záměně sester při svatbě. Nevěsty totiž byly vždy zahaleny závojem. Aby záměna nebyla odhalena, tak ji Ráchel dokonce prozradila tajná znamení, které měla s Jákobem domluvená pro případ, kdyby je chtěl Lában zaměnit. Ráchel pak dokonce ležela celou svatební noc pod jejich ložem a odpovídala na Jákobovy otázky, aby tak záměnu neodhalil podle hlasu. Je ale psáno, že i tento podvod měl své místo v Božím plánu. Lea se měla stát pramatkou velmi důležitých rodů, jako byl rod Léviho, Judy, Mojžíše, a zvláště pak Davida. Zároveň to bylo i připomínkou pro Jákoba, aby si uvědomil, že i on se dopustil na svém bratru podvodu.¹⁸⁸

Za podvod neměl Jákob Leu rád. Častým tématem rabínů bylo, že není pravdou, že by ji neměl rád. To jenom tak vypadalo v porovnání s láskou, kterou měl Jákob k Ráchel.¹⁸⁹ Aby Jákob získal Ráchel, stanovil mu Lában dalších sedm let služby. Jákob ale Ráchel dostává již po skončení týdenních svatebních obřadů a má tedy dvě manželky.

Lea Jákobovi porodila syny: Rubéna, Šimona, Léviho, Judu a další. Poslední dítě, které Jákobovi porodila, byla dcera Dína. Problém nastal, když

---

¹⁸⁷ Viz *Výklady ke Starému zákonu. Zákon*, Praha: Česká biblická společnost, Kalich, 1991, s. 134

¹⁸⁸ Viz *Výklady ke Starému zákonu. Zákon*, Praha: Česká biblická společnost, Kalich, 1991, s. 134

¹⁸⁹ Viz DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 54-55

Ráchel viděla, jak Lea Jákobovi neustále rodí děti a ona je stále bezdětná.¹⁹⁰ V Bibli je psáno: „Když Ráchel viděla, že Jákobovi nerodí, žárlila na svou sestru a naléhala na Jáka: Dej mi syny! Nedáš-li, umřu. Jákob vzplanul hněvem a okřikl ji: Což mohu za to, že Bůh odpírá plod tvému životu?“¹⁹¹ V jednom z komentářů sbírky „*Ceena u-reena*“ je psáno, že Ráchel věděla, že ji Jákob velmi miluje, využila toho, a řekla mu, že zemře steskem, když nebude mít dítě. Jákob se na ní rozhněval, neboť ho vyděsila.¹⁹² Je ale i psáno, že se Jákob na Ráchel spravedlivě rozhněval a připomněl jí, že Bůh je jediný, kdo je dárce života. Je také otázkou, zda Ráchel na Leu skutečně žárlila. Rabíni došli k závěru, že Ráchel byla žena spravedlivá, a té nepříslušely špatné emoce. Na Leu nežárlila kvůli tomu, že Jákobovi rodila děti, ale kvůli jejím dobrým skutkům, myslela si, že je Lea před Bohem spravedlivější, když ji Bůh dopřává tolik dětí a zvláště pak synů. Tato žárlivost byla povolena, neboť mohla být pro člověka motivem pro sebezdokonalování.¹⁹³ Ráchel se pak rozhodla, podobně jako před ní Sára, a dala svému muži svou otrokyni Bilhu, aby jí na její klín porodila potomka, který jí pak bude náležet. Bilha Jákobovi porodila dva syny, které Ráchel pojmenovala. Tím je přijala za své. Lea po čase přestala rodit a dala svému muži svou otrokyni Zilpu, která jí porodila dvě děti.

Ráchel se nechtěla smířit se svou neplodností a pojídala plody mandragory, kterým se přisuzovala magická moc na zbavení neplodnosti. Ráchel byla nakonec Bohem vyslyšena a porodila Jákobovi svého prvorozeného syna a pojmenovala ho Josef. Tím přestává soupeření mezi ní a

---

¹⁹⁰ Viz *Výklady ke Starému zákonu. Zákon*, Praha: Česká biblická společnost, Kalich, 1991, s. 134-135

¹⁹¹ Gn 30,1-2

¹⁹² Viz DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 55

¹⁹³ Viz DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 55

Leou. Pro Jákoba začíná nové období, neboť Josefa, syna ze své milované ženy, si vyvolil jako svého nástupce.¹⁹⁴

4. 4 Jochebed, Mirjam, Sipora

4. 4. 1 Jochebed

Jochebed byla Mojžíšovou matkou, Mirjam Mojžíšovou sestrou a Sipora Mojžíšovou manželkou.

Jochebed pocházela z kněžského rodu, stejně jako její muž Amram. Byla velmi blízkou příbuznou svého manžela, jeho tetou. V Izraeli se takto blízká příbuzenská manželství nepovolovala. V době, ve které Jochebed žila ale byla tato manželství ještě tolerována. Jochebed a Amram spolu žili šťastně, avšak v nelehké době. V té době byl v Egyptě vydán velmi krutý zákon, který nařizoval zabití všech izraelských novorozených chlapců. Každý novorozený židovský chlapec měl být vhozen do řeky Nilu. Mnoho židovských rodin, se začalo královského zákonu obávat a přestalo mít děti. Navzdory tomu všemu, však Jochebed i přesto, že měla již dceru a syna, přišla do jiného stavu a porodila synka. Jochebed viděla, že je to neobyčejně krásné dítě. Po tři měsíce jej skrývala, stejně tak jako své těhotenství. Její situace nebyla lehká, skrývat své těhotenství a poté utěšovat syna, aby ho nikdo neslyšel, když pláče, nebylo opravdu jednoduché. Po třech měsících manželé zjistili, že malého synka již nemůžou nadále ukrývat, hrozilo, že jejich tajemství vyjde najevo. Svého syna chtěli ale zachránit. Na záchraně se podílela nejen Jochebed, která

---

¹⁹⁴ Viz *Výklady ke Starému zákonu. Zákon*, Praha: Česká biblická společnost, Kalich, 1991, s. 135-137

byla hlavní aktérkou, ale i její muž a jejich dcera Mirjam.¹⁹⁵ V Bibli je psáno: „Ale déle ho už ukrývat nemohla. Proto pro něho připravila ze třtiny ošatku, vymazala ji asfaltem a smolou, položila do ní dítě a vložila do rákosí při břehu Nilu. Jeho sestra se postavila opodál, aby zvěděla, co se s ním stane.“¹⁹⁶ Jejich velká víra, že Bůh nenechá chlapce zemřít, jim všem pomohla. Věděli však, že se i oni sami musejí na záchraně syna podílet.

Jochebed je vnímána především jako matka, která nejen svou modlitbou, ale i svým činem, využila všech svých znalostí a dovedností na záchranu svého dítěte. V podstatě tak i dodržuje nařízený královský zákon, ale poupravuje si ho po svém, neboť synka nevhazuje do vody, ale pokládá jej do koše, který ještě předtím vymazala asfaltem a smolou. Neposílá jej do pohlcujících vln Nilu, ale pouze do rákosí na břehu řeky. Jochebed se modlila k Bohu a úpěnlivě jej prosila. A stalo se, že jí Bůh vyslyšel. Dítě po chvilce začalo plakat. V tom čase se faraonova dcera zrovna koupala v Nilu. Uslyšela pláč a uviděla dítě v košíku. Poznala, že se jedná o hebrejské dítě, ale zdálo se jí neobyčejně krásné a slitovala se nad ním. Mirjam, dcera Jochebed, která všechno pozorovala z povzdálí, hned využila situace a nabídla faraonově dceři na odkojení a výchovu jednu z hebrejských žen. Jednalo se samozřejmě o její matku Jochebed. Dítě se tak na krátkou dobu tří až šesti let, opět dostává do náruče své vlastní matky. Jochebed Mojžíše učila mateřské řeči, neboť povinností každé matky bylo naučit své dítě mluvit rodnou řečí. První učitelkou Mojžíše byla tedy jeho matka. Neví se, zda měla Jochebed více dětí než tři, známé jsou jen Mirjam, Áron a Mojžíš, které se zapsaly do dějin Izraelského národa.¹⁹⁷

---

¹⁹⁵ Viz *Biblické ženy. Postavy Starej zmluvy*, Jeseň, 1970, s. 212-218, autor neuveden

¹⁹⁶ Ex 2,3-4

¹⁹⁷ Viz *Biblické ženy. Postavy Starej zmluvy*, Jeseň, 1970, s. 212-217, autor neuveden

4. 4. 2 Mirjam

V Bibli je Mirjam zmiňována jako zachránkyně svého bratra Mojžíše. V té době již Mirjam nebyla malým děvčátkem, ale dospívající dívkou a zároveň starší a rozumnou sestrou, na kterou se mohla její matka spolehnout.¹⁹⁸

Mirjam je považována za prorokyni. V jednom komentáři se píše, že jako prorokyně je známa již z dob svého mládí. Před Mojžíšovým narozením předpověděla své matce, že porodí syna, který vysvobodí izraelský národ z otroctví Egypta.¹⁹⁹ V Bibli je za prorokyni poprvé jmenována při zpívání bojové písně po přejití Rákosového moře.²⁰⁰

Od chvíle, kdy její matka vložila své dítě do třtinové ošatky, Mirjam neustále sledovala, co se s jejím bratrem bude dít. Se svou matkou měla celou akci do detailu promyšlenou. Velmi pohotově a statečně začala jednat jako rychlá poradkyně faraonovy dcery, která dítě objevila, takže se dítě podařilo zachránit.²⁰¹

O Mirjam je známo, že to byla žena, která se nikdy neprovdala, a přesto kvůli tomu nebyla zahořklá. Žila svou vírou a náboženstvím, ze kterého plynula velká láska k jejímu národu a ke všemu ostatnímu. Její velká láska se projevila i při velké události, kterou Izrael dodnes považuje za jednu z největších v dějinách národa. Izraelský lid byl zázračným způsobem vyveden z otroctví na svobodu. Byl převeden přes Rákosové moře, které se před nimi otevřelo a pohltilo faraonovy jezdce. Tento Boží zázrak tak hluboce zasáhl její duši, že začala zpívat a velebit Hospodina. Ke chvalozpěvu strhla i ostatní ženy a ty se začaly střídat ve zpěvu i s muži. Její zpěv byl inspirovaný Bohem, ale

---

¹⁹⁸ Viz *Biblické ženy. Postavy staré zmluvy*, Jeseň, 1970, s. 229, autor neuveden

¹⁹⁹ Viz DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 90

²⁰⁰ Viz BALABÁN, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009, s. 143

²⁰¹ Viz BALABÁN, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009, s. 142

v písni se objevily i národní prvky. Na břehu Rákosového moře zpívala a tančila za doprovodu bubínků. Mirjam je tak považována nejen za prorokyni ale i za národní hrdinku.²⁰²

Avšak jednou velice klopýtla. To, co se u ní projevilo, bylo ale velmi ženské a lidské. Začala pomlouvat Mojžíšovo manželství s cizinkou. Ve skutečnosti se ale Mirjam začala s Mojžíšem srovnávat, kdo je duchovně větší. Mirjam si uvědomovala, že je také nadaná a inteligentní jako on a že dokáže být vůdčí osobností. Začala na Mojžíše žárlit, závidět mu, že je ve všem první. Vždyť ona i její bratr Áron byli starší než Mojžíš. Mirjam hledala na Mojžíši chybu a našla ji. Začala mu vyčítat, že se oženil se ženou, která nebyla Židovka. Podle Zákona mohla mít pravdu, ale před Hospodinem ji tohle vyčítání a žárlivost na Mojžíše nepřineslo nic dobrého. Hospodin ji naopak těžce potrestal, stala se malomocnou. Mojžíš se i přesto zachoval jako pravý a velmi pokorný bratr a prosil Hospodina, aby Mirjam uzdravil.²⁰³ Mirjam byla Hospodinem uzdravena. Byla však na sedm dní vyloučena ze společenství lidu, které po tu dobu neputovalo, ale čekalo na ni, aby pak mohla pokračovat společně s nimi v cestě.²⁰⁴ Je patrné, že po uzdravení začala být Mirjam velmi pokorná. Bible se naposledy zmiňuje o Mirjam ve spojitosti s její smrtí, ale i z toho je poznat, že byla pro svůj lid velice významná.²⁰⁵

---

²⁰² Viz *Biblické ženy. Postavy staré zmluvy*, Jeseň, 1970, s. 231-232, autor neuveden

²⁰³ Viz *Biblické ženy. Postavy staré zmluvy*, Jeseň, 1970, s. 236-239, autor neuveden

²⁰⁴ Viz *Výklady ke starému zákonu. Zákon*, Praha: Česká biblická společnost, Kalich, 1991, s. 437

²⁰⁵ Viz *Biblické ženy. Postavy staré zmluvy*, Jeseň, 1970, s. 240, autor neuveden

4. 4. 3 Sipora

V Bibli je psáno: „Midjánský kněz měl sedm dcer. Ty přišly, vážily vodu a plnily žlaby, aby napojily stádo svého otce. Tu přišly pastýři a odháněli je. Ale Mojžíš vstal, ochránil je a napojil jejich stádo.“²⁰⁶

Sipora byla jednou z dcer Midjánského kněze Jitra, která se stala Mojžíšovou ženou.

Z biblických veršů je patrné, že se Mojžíš se Siporou poprvé setkává u studně, kam ona a její sestry, šly napojit stádo svého otce. Nastal tam však konflikt s ostatními pastýři, kteří přišli se svým stádem později a začali vyhánět stádo otce Sipory a jejich sester od žlabů, aby se jejich stáda mohla napít dříve. Mojžíš však zasáhnul a ochránil Siporu a její sestry před pastýři. Sipora pak na vyzvu svého otce Jitra, přivádí Mojžíše do jejich stanu. Jitro Mojžíšovi nabídne, aby u nich zůstal. Mojžíš přijme jeho nabídku Jitro mu časem dává svou dceru Siporu za manželku. Sipora pak Mojžíšovi porodí syny Geršoma a Eliezera.

Sipora je nejvíce známa pro své rozhodné a pohotové jednání, kterým zachránila Mojžíšův život před hněvem Hospodinovým, když se s Mojžíšem vracela do Egypta, aby vyvedl izraelský lid ze Země. V Bibli se o tomto pohotovém jednání píše: „Když se na cestě chystali nocovat, střetl se s ním Hospodin a chtěl ho usmrtit. Tu vzala Sipora kamenný nůž, obřezala předkožku svého syna, dotkla se jeho nohou a řekla: „Jsi můj ženich, je to zpečetěno krví. A Hospodin ho nechal být. Tehdy se při obřízkách říkalo: „Jsi ženich je to zpečetěno krví.“²⁰⁷ Sipora totiž ihned pochopila, že se Hospodin hněvá kvůli obřízce, kterou Mojžíš ještě neprovedl svému synu Eliezerovi. Proto Sipora rychle obřezává jejich syna a tím zachraňuje Mojžíšův život.

---

²⁰⁶ Ex 2,16-18

²⁰⁷ Ex 4,24-26

Potom se dotýká předkožkou svého syna, Mojžíšových nohou. Mojžíš se tak stal ženichem skrze krev.²⁰⁸

4. 5 Támar, Rachab a Rút

4. 5. 1 Támar

Velmi významnou ženou - jednou z žen z Davidova rodu, z kterého vzešel Ježíš, byla Támar z Kenaanu, Támar byla cizinkou. V rabínské tradici je spojována s tématem „levirátu“, ze kterého vyplynul její nezvyklý způsob naplnění povinnosti - zajistit svým zemřelým manželům potomka.

Juda se i přes svůj izraelský původ usídlil v Kenaanu. Měl tři syny. Jeho prvorozený syn se oženil s Támar. Zastihla ho ale smrt. Poté se s ní oženil i Judův druhorozený syn, ale ten zanedlouho také zemřel. Očekávaný potomek tedy nevzešel ani z jednoho svazku.

Sňatkem s Judovými syny se cizinka Támar, příslušnice ještě doznívající matriarchální kultury, uctívající přírodu a plodnost, ocitla ve střetu s patriarchální kulturou židovského náboženství. Támar ale židovskou kulturu přijala za svou. Měla tedy právo na sňatek s jejich třetím bratrem, který ale byl ještě příliš mlád. Zatím Juda poslal Támar do domu jejího otce a přičemž jí slíbí, že až jeho třetí syn doroste, pošle pro ní. Támar tedy zůstává ve vdovském oděvu. Mezitím Judovi také umírá manželka. Támar ale po čase zjišťuje, že její tchán Juda svůj slib neustále oddaluje, neboť se bojí, že mu jeho nejmladší syn po sňatku s ní, také zemře.

---

²⁰⁸ Viz DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 85

Věřilo se totiž, že vícenásobné vdovy jsou zodpovědné za smrt svých manželů skrze magické síly. Takovéto vdovy byly nazývány „katlanit“ neboli *vražedná manželka*. A to vysvětlovalo Judův strach.²⁰⁹

Po skončení povinného smutku nad svou zemřelou manželkou, se Juda může opět radovat a veselit. Jde na slavnost stříhání ovcí, kde se hoduje a pije. Támar zřejmě poznala, že jí tchán nechce dát svého nejmladšího syna za muže, a proto bere iniciativu do svých rukou. Touha, aby Judův prvorozený syn měl potomstvo, ji přivede na myšlenku - svést jeho otce Judu. Támar proto odložila svůj vdovský šat a zahalila se do roušky, aby byla k nepoznání. Předpokládala, že Juda si již natolik navykl kenaanským způsobům, že její počin bude úspěšný.²¹⁰ Přes veškeré konvence tehdejší společnosti, opravdu dosahuje svého cíle.

Támar ví, kudy se Juda bude vracet z cesty. Chce Judu ošálit tím, že se převlékne za nevěstku, aby byla k nepoznání a mohla tímto způsobem tak s Judou otěhotnět. Stalo se a Támar dosahuje svého. Za poskytnuté potěšení od Judy získala zástavu, která se pak stala jejím důkazem a zároveň i její záchranou.

Támar pak porodí syna a zároveň předka krále Davida a zapíše se tím do linie matek Davidova a Ježíšova rodu.²¹¹

4. 5. 2 Rachab

Rachab žila v době, kdy Izraelský lid chtěl po čtyřicetiletém putování vstoupit do Bohem zaslíbené země a dobýt město Jericho. Na úspěšném dobytí Jericha, se svou pomocí podílí právě Rachab. Jedná se o další ženu, která se vyskytuje v Ježíšově rodokmenu. Jako Támar, byla Kenaankou. Na rozdíl však

---

²⁰⁹ Viz DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 71-73

²¹⁰ Viz *Starý zákon. překlad s výkladem. I. Genesis*, (vyd. 2.), Praha: Kalich, 1978, s. 225

²¹¹ Viz ULANOV, Ann, Belford, *Pramatky Ježíše Krista*, Praha: One Women Press, 2003, s. 36

od ní, byla opravdovou nevěstkou. Jako nevěstka nepatřila mezi úctyhodné občany a tím byla v podstatě cizinkou i ve své zemi. Žila u brány městského opevnění. Toto místo bylo svou polohou, pro ni velmi výhodné. Jejím domem procházela spousta lidí, díky nimž Rachab věděla, co se událo ve společnosti. Věděla, že je její země ve válce. Usoudila však, že nemá šanci na vítězství, a proto se přiklonila na stranu soupeře.

Rachab na jednu stranu věděla, že se musí spolehnout pouze sama na sebe. Usiluje tak o svůj prospěch. Na druhou stranu však sama sebe překročila, neboť měla velkou bázeň a děs před mocí Boha Izraele. Slyšela, jak kvůli svému lidu, zastavil i moře a porazil krále. A proto se také rozhodne zachránit dva izraelské zvědy.²¹² V Bibli je o tom psáno: „Jozue, syn Núnův, vyslal potají ze Šitímu dva muže jako zvědy. Řekl: jděte, prohlédněte tu zemi i Jericho. Šli tedy a vstoupili do domu jedné ženy jménem Rachab, nevěstky, a tam přespali.“²¹³ Král Jericha se o tom dozvěděl a udeřil na dům Rachab svými vojáky. Rachab ale izraelské zvědy ukryla a vojáky přesvědčila o tom, že se u ní zvědi sice zastavili, ale již odešli. Prosila je, aby zvědy rychle chytily. Zvědům poté poradila jak utéct a požádala je, aby na ní a její rodinu pamatovali za její pomoc, až budou Izraelité obléhat Jericho.²¹⁴

Rachab věděla co chce, dokázala se v mžiku rozhodnout a přijmout víru Izraelského lidu. Izrael se stal tak její vlastí. I přesto, že byla ženou na okraji společnosti a navíc zradila svůj vlastní národ, je Rachab dávána za příklad, že uvěřila v pravého Boha. Svým pohotovým skutkem a svou přímluvou za svou rodinu, byla ospravedlněna a zachráněna.²¹⁵

---

²¹² Viz ULANOV, Ann, Belford, *Pramatky Ježíše Krista*, Praha: One Women Press, 2003, s. 38-40

²¹³ Joz 2,1-2

²¹⁴ Viz Joz 2,3-14

²¹⁵ Viz ULANOV, Ann, Belford, *Pramatky Ježíše Krista*, Praha: One Women Press, 2003, s. 47-48

4. 5. 3 Rút

V době, kdy v zemi Izraelské soudili soudci, nastal hlad, kvůli kterému odešel Elímelek se svou ženou Noemi a dvěma syny z Betlechema do Moábské země. Někdy se jeho krok považoval za nedostatečnou víru v Hospodina, neboť v zemi Moábské Elímeleka potkala smrt a Noemi tak ovdověla. Její synové se časem oženili. Oba si vzali Moábky a v rodině bylo opět veseleji. Ne však na dlouho, po deseti letech oba Noemini synové umírají. Noemi se svými snachami tak zůstala sama. Věděla, že už svým snachám nemůže nic dát a trápilo ji, že kvůli ní musejí snášet stejně těžký úděl. Rozhodla se proto, že se navrátí do Betlechema. Noemi na své snachy naléhala, neboť chtěla, aby se vrátily do Moábu, kde by se mohly znovu provdat a kvůli ní si neničit budoucnost. Věděla, totiž, že žena patří po bok muže. Obě její snachy ji však měly velice rády a chtěly jít s ní.

Láska ke snachám není samozřejmostí. Příběh naznačuje upřímnou lásku, kterou měla Noemi ke svým snachám. Přála jim šťastný život. Její snacha Orpa se nakonec vrátila, druhá snacha Rút nikoli, i přesto, že na ni Noemi také naléhala.²¹⁶ A Rút pronesla krásná slovo: „Ale Rút ji odvětila: Nenaléhej na mne, abych tě opustila a vrátila se od tebe. Kamkoli půjdeš, půjdu, kdekoli zůstaneš, zůstanu. Tvůj lid bude mým lidem a tvůj Bůh mým Bohem. Kde umřeš ty, umřu i já a tam budu pochována. Ať se mnou Hospodin udělá, co chce! Rozdělí nás od sebe jen smrt.“²¹⁷ Rút tedy opustila svou rodnou zem Moáb a spolu s Noemi odešla do Betlehemu. Přejala víru a všechny obyčeje a zvyky, které její tchýně Noemi vyznávala. V jejím rozhodnutí byla vyjádřena velká láska, úcta a oddanost ke své tchýni, přesto se spoléhala i na Boha, kterého Noemi vyznávala.²¹⁸ Rút se tím zřekla svého náboženství a

---

²¹⁶ Viz *Biblické ženy. Postavy staré zmluvy*, Jeseň, 1970, s. 286-289, autor neuveden

²¹⁷ Rt 1,16-17

²¹⁸ Viz *Starý zákon. Překlad s výkladem. Jozue-Soudců-Rút*, Praha: Kalich, 1969, s. 211-216

kmene, zároveň se však dobrovolně vzdala i budoucího manželství, neboť židovské zákony mluvily jasně. Noemi jí již nemohla dát nového syna, byla stará a neplodná.²¹⁹

Pro svou skromnost, soucitnost a také upřímné obrácení k židovské víře, byla Rút i přes svůj původ, přijata do izraelského společenství.²²⁰ Komentář „*Midraš raba*“ o Rút vykládá, že za rozhodnutím jít s Noemi, byla především její snaha přijmout nové náboženství a potlačit tak v sobě veškeré modlářství.²²¹

Kniha Rút by měla být jakýmsi příkladem pro včleňování cizinců mezi Izraelce. V Novém zákoně se apoštol Petr vyjadřuje, že Bůh nestraní žádnému z lidí, ale přijímá každého, kdo v něho věří a správně se chová.²²² Rút vnesla do židovské víry prvek iniciativní ženy, který podněcoval dění v patriarchální židovské kultuře. Zajistila si ochranu a velkou přízeň u Boáze, majitele půdy, ke kterému chodila paběrkovat. Noemi se od Rút dozvídá, že Boáz je příbuzný jejího zemřelého manžela. Poradila Rút, co má dělat a jak docílit svého. Noemi se chopila iniciativy, kterou chtěla dosáhnout, aby vykoupila svou rodinu. Společně s Rút se pustila do odvážné až troufalé hry, ve které nakonec obě zvítězily.

Rút levirátním manželstvím s příbuzným Noemina manžela, tak zajistila vykoupení a pokračování Noeminy rodiny. Tím, že Rút porodila Boázovi syna, se stala další ženou v rodě Davidově, ze kterého vzešel Ježíš.

Na jejím příběhu je tedy možné vidět jakousi předzvěst Ježíšova příchodu, neboť Ježíš měl velkou lásku k cizincům a k lidem na okraji

---

²¹⁹ Viz ULANOV, Ann, Belford, *Pramatky Ježíše Krista*, Praha: One Women Press, 2003, s. 54-55

²²⁰ Viz DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 146-148

²²¹ Viz ULANOV, Ann, Belford, *Pramatky Ježíše Krista*, Praha: One Women Press, 2003, s. 59

²²² Viz ULANOV, Ann, Belford, *Pramatky Ježíše Krista*, Praha: One Women Press, 2003, s. 54

společnosti a v tomto příběhu se překračují hranice mezi Židy a nežidovskými národy.²²³

4. 6 Debora a Jáel

4. 6. 1 Debora

Izrael opět odpadl od Hospodina, a proto jej Hospodin vydal do rukou kenaanského krále Jabína, který Izraelce sužoval po dvacet let. Izraelci volali k Hospodinu o pomoc, ale ta se jim zatím nedostávala. V té době byla soudkyní nad Izraelským lidem žena, jménem Debora. Byla považována za ženu velmi odvážnou a obdařenou prorockým darem od Hospodina, a proto se pravděpodobně stala soudkyní, v posvátném okrsku bét-elské svatyně, v Izraeli.

Když se Debora dověděla jaké nebezpečí Izraeli hrozí od Kenaanců, povolala Baraka s nimi do boje. Barak souhlasil, ale měl podmínku, že ona půjde s ním, aby mu mohla zjevovat Hospodinovu vůli. Debora mu slíbila, že půjde. Debora předpověděla, že Izrael sice zvítězí nad kenaanským králem Jabínem a jeho velitelem Síserou, ale že jej nečeká žádná pocta z vítězství, protože toto vítězství bude přisuzováno ženě. Myslela tím sebe a ženu Jáel, která ač nebyla Izraelitkou, přispěchala Izraeli na pomoc, neboť uvěřila v Hospodina.

A stalo se jak Debora předpověděla. Hospodin vyslyšel Izraelity a pomohl jim pobít všechny Kenaánské, Sísera se dal na útěk. Azyl mu při

---

²²³ Viz ULANOV, Ann, Belford, *Pramatky Ježíše Krista*, Praha: One Women Press, 2003, s. 57-60

útěku poskytla Jáel ve svém stanu. Sísera, ale netušil, že to byla léčka. Uložila Síseru ke spánku a když tvrdě usnul, tak jej zabila.²²⁴

4. 6. 2 Jáel

O Jáel se v Bibli píše: „Požehnána buď nad jiné ženy ve stanech buď požehnána! Požádal o vodu, poskytla mléko, v koflíku urozených podala smetanu. Rukou chopila stanový kotlík, pravicí pádné kladivo, udeřila Síseru, roztříštila mu hlavu, probodla a prorazila jeho spánky.“²²⁵ Bylo obvyklé, že hrdinské skutky konaly muži a nikoli ženy. Rabi Radak vykládá, že požehnání Jáel nad ostatní ženy, jí právem patří. Její čin je považován za hrdinské gesto. To, že Jáel dala Síserovi mléko namísto vody, bylo vykládáno, že chtěla zjistit, zda je Sísera při smyslech a rozpozná chuť mléka a vody.²²⁶ A protože ženy ani muži si nesměli vyměnit oblečení druhého pohlaví, a protože meč byl součástí mužského oděvu, proto Jáel vzala místo meče do rukou kolík a zabila Síseru kolíkem. Jinak by se mohlo stát, že by Sísera se svým vojskem pobil všechny Izraelity.

Debora byla považována nejen za prorokyni a válečnici, ale i za matku, neboť skrze ní Hospodin projevoval svou mateřskou péči.²²⁷ Po vítězství Izraelitů nad Kenaánci, zazpívala Debora vítěznou píseň, líčící neuvěřitelnou radost a euforii. Z písně je možno usoudit jak vypadaly tehdejší struktury izraelských kmenů.²²⁸

---

²²⁴ Viz *Starý zákon. Překlad s výkladem. Jozue-Soudců-Rút*, Praha: Kalich, 1969, s. 129-132

²²⁵ Sd 5,24-26

²²⁶ Viz DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 220-224

²²⁷ Viz Balabán, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009, s. 130

²²⁸ Viz LÄPPLE, Alfred, *Úvod do Starého zákona*, Praha: Česká katolická charita, 1972, s. 168-169

4. 7 Ábigajil, Míkal, Bat-šeba

4. 7. 1 Ábigajil

„V Maonu byl muž, který měl hospodářství na Karmelu. Byl velmi zámožný. Měl tři tisíce ovcí a tisíc koz. Ten muž se jmenoval Nábal a jeho žena Abígajil. Byla to žena bystrého rozumu a krásné postavy, ale muž byl zatvrzelý a v jednání zlý. Byl to Kábelovec.“²²⁹ Tak zní verše z Bible zmiňující se o budoucí ženě krále Davida.

Abígajil byla žena z velmi dobře postavené rodiny. Spolu se svým mužem vedla rozsáhlé hospodářství na Karmelu, na okraji pouště. Zaměstnávali spoustu lidí, mezi nimi i neusedlé pastevce, kteří jim poskytovali ochranu před loupeživými nájezdy nomádů. Abígajil si na rozdíl od svého muže uvědomovala důležitost vztahů a vzájemné závislosti mezi skupinami obyvatelstva. A také proto vyplatila Davidovi dávky, které požadoval, aniž by o tom spravila svého muže, který Davida tak odbil a urazil a nic mu nevydal.

Abígajil byla prozíravá a moudrá, neboť si uvědomovala, že ze strany Davida a jeho vojska hrozí velké nebezpečí celému hospodářství a obyvatelstvu, které by mohlo mít fatální následky pro všechny. Proto vzala velké množství zásob potravin a bez vědomí manžela, který zrovna hodoval a pil, se vydala k Davidovi. Promluva, kterou přednesla před Davidem je v Bibli považována za velmi ojedinělou a pozoruhodnou. Abígajil v ní ukazuje svou velkou diplomacií, prozíravost, moudrost, důvtip a psychologický vhled. V její promluvě je i prorocství, ve kterém Davidovi předvídá, že bude králem.

Abígajil tak svým činem odvrací nebezpečí, které hrozilo. Druhého dne svého již střízlivého manžela spravuje o tom, co učinila. Když se její muž

---

²²⁹ 1S 25,2-3

dozvěděl, že přišel o svůj majetek, raní ho mrtvice a umírá. Nově zvolený král David, pak posílá pro Abígajil a pojímá ji za svou ženu.²³⁰

4. 7. 2 Míkal

Míkal, dcera krále Saula, patřila mezi další Davidovy ženy. První zmínka o Míkal je tato: „Saulovi synové byli Jonatán, Jišví a Malkišúa. A jména jeho dvou dcer: prvorozená se jmenovala Mérab, mladší pak Míkal.“²³¹

Míkal byla podobným typem osobnosti jako byl její bratr Jonatán, neboť Davida oba nesmírně milovali. Saul Davidovi nabídl nejprve za manželku svou první dceru, ta ale byla nakonec provdána za někoho jiného, poté mu nabídl druhou dceru se začleněním do královské rodiny. Nikoliv však trůn, neboť prostřednictvím královské dcery se trůn nedědil. Saul chtěl Davida tímto příbuzenským vztahem zneškodnit, ale nepředpokládal, že by Míkal Davida velmi milovala. Míkal se tedy stala Davidovou ženou. Její láska k Davidovi nebyla pouhým poblouzněním. Dokazuje se to v situaci, kdy svého otce Saula zradila a tím zachránila Davida, aby tak před Saulem mohl utéci. Míkal však s Davidem neutekla, ale zůstává. S Davidem se však neloučí.²³² „Tím, že zůstává, situaci nekomplikuje, naopak vytváří základnu pro jeho možný návrat. Symbolicky i politicky představuje Míkal Davidův dům, uvnitř domu Saulova.“²³³ Saul však svou dceru neustále považoval za svůj majetek a za Davidovy nepřítomnosti ji nechal provdat za jiného muže. Žena se mohla znovu provdat až po dvou letech, a to v případě že její muž byl donucen jí

---

²³⁰ Viz DUBINOVÁ Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 99-103

²³¹ 1S 14,49

²³² Viz DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 104, 109

²³³ DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 109-110

opustit. Je možné, že se do takovéto situace dostala i Míkal. Je však i dost pravděpodobné, že byl David donucen dát ji rozlukový lístek.

David si mezitím bere jiné manželky. Po smrti Saula chce David získat Míkal zpět. Znovu ji získává. Je tu však určitý obrat ze strany Míkal vůči Davidovi. Míkal začala Davidem pohrdat ve chvíli, kdy tančil s ostatními před Boží schránou, která byla vezena do Jeruzaléma.

Míkal zůstala do své smrti bezdětnou. Některé výklady spojují její bezdětnost s oním pohrdáním nad králem Davidem.²³⁴

4. 7. 3 Bat-šeba

V Bibli je psáno: „Jednou k večeru vstal David z lože a procházel se po střeše královského domu. Tu spatřil ze střechy ženu, která se právě omývala. Byla to žena velmi půvabného vzhledu. David si dal zjistit, kdo je ta žena. Ptal se: „Není to Batšeba, dcera Elíamova, manželka Chetejce Urijáše? David pak pro ni poslal posly. Ona k němu přišla a on s ní spal, očistila se totiž od své nečistoty. Potom se vrátila do svého domu. Ta žena však otěhotněla a poslala Davidovi zprávu, „jsem těhotná.“²³⁵ „Davida svedly na scestí jeho oči při podvečerní procházce, k níž vstává z lože.“²³⁶ Ve Starém Orientu žádný svobodný člověk a natož pak král, neznal pracovní dobu. V poledne byl totiž velký žár a pracovat nebylo tak možné, proto každý pracoval, jak se mu to zrovna hodilo. V podvečerních hodinách vystupovali Izraelci na ploché střechy svých domů, aby zde mohli odpočívat, přemýšlet a modlit se za příjemného osvěžujícího vánku. Bat-šeba vstupuje do příběhu jako žena velmi půvabná a prosycená silným erotickým prvkem, který v ní viděl král David. Při její

---

²³⁴ Viz DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 104-112

²³⁵ 2S 11,2-5

²³⁶ *Starý zákon. Překlad s výkladem. Knihy Samuelovy a První Paralipomenon*, Praha: Kalich 1977, s. 224

koupeli se David na ni díval ze střechy svého paláce.²³⁷ Její omývání bylo pravděpodobně rituální očišťování a to nejspíše po menstruaci. Protože se vše odehrávalo v blízkosti královského paláce, David tušil, že by tato žena mohla být manželkou jednoho z jeho třiceti důstojníků.²³⁸ Nicméně krása Bat-šeby měla nad ním takovou moc, že zapomněl na všechny své povinnosti a závazky, kterými by se měl řídit a hnán svou touhou a vášní si ji nechal zavolat, aby k ní mohl ulehnout. Dopustil se tím ale velkého přestupku, protože spal s vdanou ženou. Za tento přestupek hrozil v Izraeli trest smrti jak pro ženu, tak pro muže. Navíc Bat-šeba byla provdána za cizince, tudíž byla považována také za cizinku. Když Bat-šeba Davidovi oznámila, že je s ním těhotná, začal se David jejího těhotenství velice obávat. Uvědomil si svůj prohřešek, kterého se dopustil vůči Zákonu a manželu Bat-šeby a snažil se situaci řešit lstí. Chtěl přimět Urijáše, muže Bat-šeby, aby vstoupil k Batšebě a těhotenství by pak bylo připisováno jemu. To se mu ale nezdařilo. Nakonec se rozhodl poslat Urijáše do boje na smrt.²³⁹ Jeho smrt však nesměla vyvolat podezření, které by mohlo na něj padnout. Velitel pak Davidovi posílá zprávu po svém poslu o Urijášově smrti.²⁴⁰ „Když Urijášova žena uslyšela, že její muž Urijáš je mrtev, naříkala nad svým manželem.“²⁴¹ Smutek nad zemřelým trval většinou sedm dní. Po těchto dnech si král David Batšebu povolal, aby se stala jeho zákonitou manželkou.²⁴² Tímto počinem se však David před Hospodinem velmi provinil. I přesto, že Bat-šebu pojal za svou manželku, pocítil následky svého činu při úmrtí jejich společného prvorozeného syna. Jeho vinu nesla

---

²³⁷ Viz ULANOV, Ann Belford, *Pramatky Ježíše Krista*, Praha: One Women Press, 2003, s. 68

²³⁸ Viz Starý zákon, Překlad s výkladem, knihy Samuelovy a První Paralipomenon, Praha: Kalich 1977, s. 224

²³⁹ Viz ULANOV, Ann, Belford, *Pramatky Ježíše Krista*, Praha: One Women Press, 2003, s. 68-73

²⁴⁰ Viz Starý zákon, překlad s výkladem, Knihy Samuelovy a První Paralipomenon, Praha: Kalich, 1977, s. 225-226

²⁴¹ 2S 11,26, 3

²⁴² Viz Starý zákon, překlad s výkladem, Knihy Samuelovy a První Paralipomenon, Praha: Kalich, 1977, s. 226

i Bat-šeba, která tak ztratila své dítě.²⁴³ Od této chvíle v Davidově rodině a království nenastal pokoj, to se projevilo i sporem mezi jeho syny a nakonec i sporem mezi ním a jeho synem Abšalomem, kterého David miloval, ale který s otcem soupeřil o moc.

Bat-šeba i David před úmrtím svého syna dělali velké pokání. Jejich malý syn se velmi rozestonal a oni věřili, že je to kvůli jejich vině. Když syn zemřel, byla Bat-šeba ze ztráty svého syna velice smutná. Král David se ji snažil utěšovat. Bat-šeba poté opět otěhotněla a porodila Davidovi syna, kterého pojmenovali Šalamoun. Davidovy manželky soupeřily, aby jejich synové zdědili po Davidovi království. Vyvoleným synem se ale stal Šalamoun, jehož matkou byla právě Bat-šeba.

Bůh si Bat-šebu vyvolil kvůli její kajícímu srdci. Bat-šeba patří do Ježíšova rodu.²⁴⁴

4. 8 Támar(dcera Davidova) a Dína

4. 8. 1 Támar

Ženy se poměrně často stávaly obětí mužových pudových choutek. Příběh princezny Támar, krásné dcery krále Davida, která se stala kořistí svého nevlastního bratra, anebo Díny dcery Jákoba, to jen potvrzují.²⁴⁵

Támar z velké touhy a vášně připravil o její panenství její nevlastní bratr Amnon. Znásilnil ji. Pojal k ní pak ale silnou nenávist a chtěl ji vypudit z domu, i přesto, že ho prosila, aby to nedělal. Amnon si mohl svou sestru vzít

---

²⁴³ Viz ULANOV, Ann, Belford, *Pramatky Ježíše Krista*, Praha: One Women Press, 2003, s. 68-73

²⁴⁴ Viz *Biblické ženy, postavy staré zmluvy*, Jeseň, 1970, s. 364-366, autor neuveden

²⁴⁵ Viz BALABÁN, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009, s. 22

za manželku, neboť byla počata ještě v době, kdy její matka byla cizinkou a nekonvertovala k židovské víře, nejdříve se ale musel dovolit svolení u svého otce, to ale neučinil. Támar tak zůstala zneuctěná a neprovdaná.²⁴⁶

4. 8. 2 Dína

Dína, si vyšla z otcovského domu do kenaanského města ze své vlastní vůle. Chtěla zjistit jak vypadají tamější ženy, a porovnat jejich vzhled se svým. Kenaanky byly ženy, které vyznávaly orgiastické, přírodní kultury. Zahlédl ji Šekem, syn tamějšího vládce a velmi po ní zatoužil.²⁴⁷ Šekem Dínu sexuálně zneužil, přitom se ale do ní zamiloval. Chtěl si ji vzít za ženu. Její otec Jákob se ke zneužití nevyjadřuje, ale její bratři Šimeon a Lévi se za Šekemův čin, který udělal Díně, chtějí pomstít. Od vůle pomstít se je neodradí ani snaha Šekemova otce o mírové urovnání. Slíbil jim, že se všichni obyvatelé Šekemu nechají na usmíření obřezat. Jákobovi synové využili jejich vyčerpání po obřízce a všechny muže povraždili. Poté Dínu odvedli z paláce.²⁴⁸

4. 9 Ester a Judit

4. 9. 1 Ester

Další knihou Starého Zákona, je kniha pojmenovaná po ženě Ester. Mezi další hrdinky se včlenila židovská dívka Ester, která se přes všechny útrapy a bolesti stala vyvolenou a milovanou ženou perského krále

---

²⁴⁶ Viz DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 126-127

²⁴⁷ Viz *Výklady ke Starému zákonu. Zákon*, Praha: Česká biblická společnost, Kalich, 1991, s. 150-151

²⁴⁸ Viz DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 65-66

Achašveróše. Ester zachránila lid, ke kterému sama náležela, před úplným vyhlazením, které chtěl provést královský dvořan Haman, který k tomuto účelu získal královský dekret.²⁴⁹

V době kdy byl Izraelský národ rozptýlený a porobený Persii, žila dívka Hadas, později známá jako Ester. Pobývala v hlavním sídle perských králů Šúšanu. Byla chudou židovskou dívkou. Jako malá dívenka osiřela, ale nezůstala sama. Ujal se jí a vychovával jí její strýc Mordokaj. Strýc Mordokaj ji vynahrazoval veškerou rodičovskou lásku. Ona si ho za to vážila. Její fyzická a duševní krása převyšovala ostatní židovské dívky, proto nebylo divu, že byla vybrána mezi nejpůvabnější panny do králova harému. Z těchto panen si měl král Achašveróš vybrat budoucí královnu namísto jeho bývalé královny Vašti. Vašti zapudil, neboť nechtěla uposlechnout jeho rozkaz, aby za ním a jeho hosty přišla a on se mohl pochlubit její krásou.

Svou krásou si Hadas, která se přejmenovala na Ester, získala srdce krále Achašveróše, který ji po čase učinil královnou.²⁵⁰ Je psáno: „Král si Esteru zamiloval nade všechny panny. Na hlavu ji vložil královskou korunu a ustanovil ji královnou místo Vašti“²⁵¹ Ester byla zvaná proto, aby skryla svůj původ, který zatím nikomu neoznámila.²⁵² Je psáno: „Ester dosud nic neoznámila o svém původu a o svém lidu, jak jí Mordokaj přikázal. Řídila se jeho slovy, jako když byla u něho a on jí vychovával.“²⁵³ Raši k tomu poznamenává, že Ester nic nikomu o svém původu neřekla, protože chtěla, aby ji pustili. Kdyby se dověděli, že pochází z rodu krále Saula, tak by si ji ponechali.²⁵⁴

---

²⁴⁹ Viz DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 156

²⁵⁰ Viz *Biblické ženy. Postavy staré zmluvy*, Jeseň, 1970, s. 419- 421, autor neuveden

²⁵¹ Est 2,17

²⁵² Viz DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 162

²⁵³ Est 2,20

²⁵⁴ Viz DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 158

V tom čase povýšil i Haman. Haman si všimnul, že je izraelský lid něčím odlišný od ostatních porobených národů a od krále získal časem souhlas, k jeho vyhlazení. Hlavním důvodem bylo to, že se chtěl pomstít Židu Mordokaji, který před ním nepoklekal a neprojevoval mu patřičnou úctu. Když se tato zpráva roznesla mezi židovský lid, pochopil Mordokaj o co jde. A proto vyzval královnu, svou neteř, aby zasáhla. Ester byla v těžké situaci, neboť král si ji už po třicet dní k sobě nezavolal a ona sama bez jeho předvolání před něj předstoupit nesměla. Ester však vyslyšela žádost svého strýce a vyzvala jej, aby řekl všem Židům žijícím v Šúšanu, aby se po tři dny postili a modlili se k Bohu a že ona bude dělat to samé. Až poté se odváží předstoupit před krále se svým přáním. Stalo se, a král Ester přijal. Ester si počínala rozvážně a pozvala krále i Hamana na hostinu, kterou připravila. Tak to dělala po tři dny. Haman byl jejím pozváním potěšen. Když ale viděl v bráně Mordokaje, který se mu stále nechtěl poklonit, dostal vztek a rozhodl se, že Mordokajovi postaví šibenici. Hospodin ale zasáhnul. Král v tu noc nemohl usnout, a proto si nechal předčítat z knihy pamětí, kde si připomněl, že mu jistý Žid Mordokaj zachránil život před spiknutím dvou komorníků. Proto Mordokaje nechal poctit. Když se pak při dalším pohoštění u královny Ester dozvídá její prosbu, o záchranu židovského lidu a proč, neuvěřitelně se rozčílí na Hamana a nechá jej pověsit na šibenici, kterou Haman připravoval pro Mordokaje. Poté Mordokaje ustanoví na místo Hamana. Ester je příkladem ženy, která v cizím prostředí nezapomněla k jakému národu patří a zůstala věrná víře v Hospodina. I svého strýce nepřestala ctít, jako někoho, kdo ji vynahrazoval její rodiče.²⁵⁵

---

²⁵⁵ Viz *Biblické ženy. Postavy staré zmluvy*, Jeseň, 1970, s. 419-427, autor neuveden

4. 9. 2 Judit

Další knihou ve Starém zákoně, která nese jméno ženy, je kniha Judit. Judit žila za vlády asyrského krále Nebúkadnesera ve městě Betúlii. Byla to velmi krásná a zbožná žena, která dodržovala povinnosti plynoucí ze Zákona. Po smrti svého muže Menašena ovdověla. Žila ve velmi neklidné době Makabejského povstání. Králův vojevůdce Holofernes chtěl vyhladit vše, co bylo židovské. Od svého krále dostal neomezenou pravomoc. Byl známý jako náboženský likvidátor. Většina obyvatel Betúlie, ze které pocházela i Judit, se přes veškeré uklidňování představitelů města, aby se nevzdávali, že se Hospodin nad nimi jistě smiluje, přiklánělo k dohodě s Asyřany a chtělo se smířit s jejich nadvládou. Na scénu ale nastupuje Judit, která je pobouřena jak lid málo věří v Hospodina, a proto se rozhodla bránit svůj lid a především víru v Hospodina. Judit je označována jako bojovnice víry. Svou strategii zvolila žensky. Aby zvítězila nad Holofernem, odložila svůj vdovský šat a začala se krášlit, aby zvýraznila své půvaby, kterými by ho mohla okouzlit. V doprovodu své komorné se vydala směrem do nepřátelského tábora za Holofernem. Když dorazila, začala předstírat, že hledá útočiště v jejich táboře. Začala vykřikovat a vychvalovat královu moudrost. Říkala, že učiní řád nad Židy, kteří zhřešili před Hospodinem. Holofern ji přijal. Nezapírala, že vyznává víru v Hospodina. Svou nesmírnou krásou omámila Holoferna natolik, že jej přesvědčila, že mu připravuje cestu a že mu nechá v Jeruzalémě postavit Chrám. Po tři dny a tři noci pobývala v nepřátelském táboře. Po tyto dny také si dokázala udržet nábožensko - kultické zvyky při jídle, a dokonce se chodívala rituálně omývat a modlit k Hospodinu za její národ. Čtvrtého dne uspořádal Holofernes hostinu, na které se velmi opil. Pozval i Judit, aby ji mohl svést. Judit s ním pila a jedla. Holoferna to velmi těšilo, a opil se tak, jako nikdy předtím. Na tuto příležitost Judit čekala, přistoupila ke spícímu Holofernovi, vzala jeho meč a usekla mu

hlavu. Tu pak dala své komorné, která ji vložila do vaku od jídla. V očích lidu Betúlie se Judit stala záchránkyní města i Izraele. Svou odvahou a pevnou vírou v Hospodina dokázala zabránit pohromě.²⁵⁶

---

²⁵⁶ Viz BALABÁN, Milan, *Jimavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009, s. 206-214

5. Lstivé ženy

5.1 Jezabel a její dcera Atalja

Jezabel, manželka izraelského krále Achaba, silně až fanaticky uctívala baalovský kult. Jejím otcem byl tyrský král Ittobaala. Možné je, že jeho jméno souviselo s náboženským vyznáním Jezabel.

Atalja byla dcerou Achaba a jeho ženy Jezabel. Achabovou mírovou politikou mezi Izraelem a Judeí byla provdána za judského prince Jorama, s kterým měla syna Achazjáše. Ten však v Jeruzalémě vládl pouhý rok, neboť byl zabit. Atalja usedla na trůn. Vládla velice krutě, nechala vyvraždit Davidovskou dynastii až na svého vnuka Joasa. Vymáhala uctívání baalovského kultu. Nakonec však po šesti letech svého panování byla zavražděna, neubráníla se organizovanému spiknutí velekněze Jojada.²⁵⁷

---

²⁵⁷ Viz BALABÁN, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009, s. 38, 70

6. Významné bezejmenné ženy

Bezejmenné ženy v Bibli představují kategorie žen stejného či podobného zaměření. Patří mezi ně ženy opatrovatelky, pomocnice, harémové ženiny či ženy cizinky.

Za zmínku stojí žena, kterou lze zařadit mezi opatrovatelky. Byla to izraelská dívka, která pečovala o již zestárlého krále Davida v době jeho nemoci. V této době panovaly představy, že panovník je mlád věčně. Pokud se již panovníkovi nedostávalo fyzických a biologických sil, tak mu podle prastarého zvyku byla nalezena krásná dívka, která musela být pannou, aby mohla být králi k službám. Jeho biologické potence tak měly být znovu obnoveny. Dívka měla uléhat po jeho boku a zahřívát ho svým tělesným žářem. Starozákonní texty dívku nazývají Abíšag. Pravděpodobně však nešlo o její jméno, ale o označení její funkce. Šlo o jakousi kultickou zdravotní sestru. Abíšag svým uměním krále ošetřovala a napomáhala mu zachovat jeho mužskou důstojnost. V textech je také psáno, že jí král nepoznal, tedy že s ní neměl pohlavní styk.

Mezi další bezejmenné ženy patřily tzv. ženiny, neboli konkubíny. Ženina nebyla prostitutkou, ale byla vedlejší ženou svého muže. Mohla být také propuštěna jako žena, ale bez rozlukového lístku. Jak je známo, mnohoženství nebylo ničím neobvyklým. Když se muži zalíbila nějaká žena, mohl si ji koupit od jejího otce a získat ji za tzv. vedlejší ženu. Ženiny byly ale většinou válečnými zajatkyněmi. Děti ženin byly po hmotné stránce zajištěny. Je známo, že králové měli mnoho takovýchto ženin ve svých harémech. Hlavní povinností ženin bylo, aby střežily králův palác po dobu jeho nepřítomnosti. Ženiny měly zajistit nedotknutelnost a jakousi imunitu paláce, i přesto, že se jako ženy jevily slabé. Šlo o jakýsi symbol, neboť v paláci někdo musel zůstat, jako strážce místa. V příběhu krále Davida se objevuje jedno z největších

ponížení těchto ženin. Když David utekl před svým synem Abšalonem z Jeruzaléma, ponechal tam deset ženin, aby střežily jeho palác. Syn krále Davida chtěl otce pohanit a ponížit, proto demonstrativně souložil s jeho ženinami. Chtěl tím ukázat, že se svým otcem nemá nic společného a že všechno co mu náleželo, náleží teď jemu.

Mezi další ženy, které se řadily mezi harémové, byly ženy cizinky. Ty si velmi zamiloval král Šalamoun. Jak bylo známo, žena cizinka, představovala pro Izraelitu potencionální nebezpečí v odklonu od jeho víry v Boha. Šalamoun však toho nedbal a bral si tyto ženy za manželky a do svých harémů. Nakonec Šalamouna opravdu odklonily k jiným bohům. Na sklonku jeho života jim nechal postavit posvátná návrší, aby tam mohly pálit kadidlo a obětovat svým bohům. I přesto, že tyto ženy měly nač si vzpomněly a byly i kulticky zaopatřeny, byly Šalamounovým majetkem, patřily k jeho vybavení jako ostatní předměty. Byly odcizeny od svého vlastního prostředí, musely své životy trávit v podzemí, i když přepychovém.²⁵⁸

Známý je příběh o ženě, nevěstce, která stanula před Šalamounovým soudem a vedla spor se svou sokyní o mateřství dítěte. Svým jednáním ochránila své dítě před hrozcí smrtí. Je považována za poctivou a pravou matku, i přesto, že se jednalo o nevěstku.²⁵⁹

Další příběh bezejmenné ženy patří židovské mladé dívence, která se stala aramejskou zajatkyní. Tato izraelská dívka byla ve službách paní a manželky aramejského velitele královského vojska. Její muž trpěl malomocenstvím, ze kterého byl nakonec vyléčen díky radě a pomoci této izraelské dívky. Ta mu skrze svou paní, která dívence velmi důvěřovala, nabídla pomoc v podobě návštěvy proroka Eliáše v Samaří. Tímto gestem prokázala respekt k novému domovu, a také spoluúčast na starostech rodiny. I

---

²⁵⁸ Viz BALABÁN, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009, s. 114-118

²⁵⁹ Viz BALABÁN, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009, s. 28

přesto všechno si však stále uvědomovala, že její skutečnou vlastní a domovem je Izrael, a že skutečná pomoc je od Boha.²⁶⁰

Další žena, která nemá jméno, a je považována za významnou pro svůj hrdinský čin, je žena z Tebesu u Šekemu. Nevzdala se a věděla si rady i v kritickém okamžiku. Ze střechy věže hodila mlýnský kámen na hlavu králi Abímelekovi, který se chystal pod nimi podpálit věž a tím prorazila jeho lebku. Abímelek byl smrtelně zraněn. Nechal se pak ještě dobrovolně probodnout svým zbrojnošem, neboť být usmrcen ženou by bylo neodpustitelnou pohanou. Hrdinské počínání této ženy spočívalo ve víře ve svou vlastní záchranu a záchranu ostatních. Šlo o typ ženy, která se nedala jen tak něčím zastrašit a projevila se mnohem udatněji a odvážněji než mnozí na boj připravení muži. Svou duchapřítomností se projevila její duševní velikost, konkrétnost a včasnost.²⁶¹

Příběh Jiftáchovy dcery, která za pošetilost a ukvapené sliby svého otce, platí svým mladým životem, patří mezi další příběhy bezejmenných žen. Jiftách se zapřísáhl Hospodinu, že pokud zvítězí nad Amonovci, obětuje Hospodinu toho, kdo mu jako první půjde z jeho domu naproti. Jako první mu vyšla vstříc jeho jediná dcera. Neví se, jestli byla zabita nebo obětována Hospodinu jiným způsobem. Přesto dobrovolně přijala co otec slíbil, a čím se Hospodinu zavázal.²⁶²

Další ženou byla Manoachova žena, Samsonova matka Izrael byl v otroctví Filištínských. Lidé Izraele si mysleli, že je to trest Boží za jejich neposlušnost ve víře. V té době žil muž jménem Manoach se svou ženou. Neměli však děti, neboť jeho žena trpěla neplodností. Byla však velice zbožná a upřímně se modlila k Bohu, který ji nakonec vyslyšel. Boží posel jí zjevil, že

---

²⁶⁰ Viz BALABÁN, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009, s. 118-120

²⁶¹ Viz BALABÁN, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009, s. 120-123

²⁶² Viz DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008, s. 132-133

se stane matkou syna, který vymaní Izraelity z rukou nepřátel. A stalo se. Počala a porodila syna, kterému dala jméno Samson.²⁶³

---

²⁶³ Viz *Biblické ženy. Postavy staré zmluvy*, Jeseň, 1970, s. 268, 272, autor neuveden

7. Postavení ženy v Novém zákoně:

7.1 Zrod křesťanství a vznik církve.

Nový zákon souvisí se zrodem křesťanství a postavou Ježíše Krista. A křesťanství souvisí se vznikem církve, která se postupně vydělovala z židovství, z kterého křesťanství vyrostlo. Její vznik je spojován s událostí kolem Letnic.²⁶⁴ Je psáno: „Když nastal den letnic, byli všichni shromážděni na jednom místě. Náhle se strhl hukot z nebe, jako když se žene prudký víchř, a naplnil celý dům, kde byli. A ukázaly se jim jakoby ohnivé jazyky, rozdělily se a na každém z nich spočinul jeden, všichni byli naplněni Duchem svatým a začaly ve vytržení mluvit jinými jazyky, jak jim Duch dával promlouvat.“²⁶⁵ Jak bylo řečeno již ve Starém zákoně prorokem Joelem: „A stane se v posledních dnech, praví Bůh, sešlu svého Ducha na všechny lidi, synové vaši a vaše dcery budou mluvit v prorockém vytržení“²⁶⁶ Mluvení v jazycích naznačovalo schopnost podávat svědectví o Boží skutečnosti a nadšeně hlásat chvályhodné Boží činy po celém světě.²⁶⁷

Ježíš se narodil v Betlémě, někdy mezi roky 8 a 4 př. n. l. za vlády krále Heroda Velikého. (V 6. století skýtský mnich Dioýsius omylem stanovil začátek letopočtu nejméně o čtyři roky později). Je velmi málo událostí v životě Ježíše Krista, u kterých lze stanovit pravděpodobné datum, přičemž žádné datum nelze stanovit s jistotou.²⁶⁸ Ježíš se narodil a vyrůstal jako Žid, ale

---

²⁶⁴ RYŠKOVÁ, Mireia, *Doba Ježíš Nazaretského. Historicko- teologický úvod do Nového zákona*, Praha : nakladatelství Karolinum UK, 2000, s. 330

²⁶⁵ Sk 2,1-4

²⁶⁶ Sk 2,17

²⁶⁷ Viz KLIESCH, Klaus, *Skutky Apoštolů, Nový zákon, Malý Stuttgartský komentář*. Kostelní Vydří: nakladatelství Karmelitánské, 1999, s. 36-37

²⁶⁸ Viz RYŠKOVÁ Mireia, SCHROTTER Jaroslav a další, *Stručný úvod do Písma sv. N.* Z.,Praha, Scriptum 1991, s. 19

přesto byl více než Židem. Byl vyvoleným Božím Synem. Tato teze nelze však empiricky dokazovat, neboť staví a je podložena pouze vírou.²⁶⁹

Svědectví o Ježíšově životě vycházejí z „evangelií“, která nelze pouze brát jako historický dokument. (s výjimkou autora Lukášova evangelia a Skutků). Historičnost evangelií je primárně brána z hlediska svědectví a posílení víry v Ježíše Krista. Prvotní církve věřila a pokládala Ježíše za Syna Božího a nebrala takový zřetel na fakta historických detailů, proto evangelia nejsou primárně zaměřena historicky.²⁷⁰ Považovala Ježíše za Mesiáše, Syna Božího, potomka Davidova, který byl ve Starém zákoně přislíbený a ohlašovaný (proroky), ale nakonec Židy nepřijatý. Prvotní křesťanská obec chápala Starý zákon jako předeheru k Novému zákonu.²⁷¹ V Jeruzalémě přesto existovala komunita Židů, která v Ježíše uvěřila a doufala, že jeho odkaz bude pokračovat. A tak vznikají první církevní židokřesťanské komunity, v čele s apoštoly. Nadále sice navštěvují chrám, současně přitom však rozvíjejí svoje křesťanství. Scházejí se po domech a vedou svůj náboženský život.²⁷² Tato církevní společenství, tzv. domácí církve, měla mnohem rodinnější charakter, než je zvykem v dnešních časech. Do prostorů jednoho domu se vešlo maximálně třicet až čtyřicet osob.²⁷³ Do židokřesťanské komunity začali postupně přibývat Židé z diaspory. Mluvili řecky a byli mnohem méně nacionalističtí, než palestinští Židé, mluvící aramejsky. Začali se dostávat do vedoucích míst v komunitě a radikálněji se odklánět od židovského Zákona.

---

²⁶⁹ Viz RYŠKOVÁ, Mireia, *Doba Ježíše Nazaretského. Historicko- teologický úvod do Nového zákona*, Praha : nakladatelství Karolinum UK, 2000, s. 176

²⁷⁰ Viz RYŠKOVÁ, Mireia, *Doba Ježíše Nazaretského. Historicko- teologický úvod do Nového zákona*, Praha : nakladatelství Karolinum UK, 2000, s. 176

²⁷¹ Viz RYŠKOVÁ, Mireia, SCHROTTER, Jaroslav a další, *Stručný úvod do Písma sv. N.* Z., Praha, Scriptum 1991, s. 32-33

²⁷² Viz RYŠKOVÁ, Mireia, SCHROTTER, Jaroslav a další, *Stručný úvod do Písma sv. N.* Z., Praha, Scriptum 1991, s. 52

²⁷³ RYŠKOVÁ Mireia, *Doba Ježíše Nazaretského. Historicko- teologický úvod do Nového zákona*, Praha : nakladatelství Karolinum UK, 2000, s. 381

V 36 roce začalo pronásledování křesťanů v Jeruzalémě. Mnozí opustili Jeruzalém i Palestinu a rozptýlili se do Fénicie, Sýrie až na Kypr, kde začali hlásat Ježíšovo učení Židům, kteří tam byli usazeni v diaspoře. Tak se začalo úspěšně šířit křesťanství mimo Jeruzalém.

7. 2 Ježíšův pohled na ženy

V Ježíšově blízkosti se nacházely také ženy, které stejně tak jako muži, nesly Ježíšovo poselství. Ježíš jim připisoval stejnou zodpovědnost za své osudy ve vztahu k eschatologickému naplnění.²⁷⁴ Ženy se tak staly Ježíšovými učedníky, posluchači a přáteli. Jejich aktivní role přesahovala dané zvyklosti doby. Ježíš se obrací a přijímá do svého společenství ženy na okraji společnosti jako byly např. prostitutky a jiné tzv. hříšnice.²⁷⁵ Ježíš ženy uzdravuje a navrácí zpátky do společnosti. Tak jako u mužů, přijímá pohostinství i u žen. Ježíš ve svých hlásáních používal obrazy ze života žen, na kterých ukazoval příklad Božího jednání. Ježíš se staví na stranu obrany žen v otázce sexuálního chování, neboť to byly ony, které byly z hlediska společensko-náboženského, znevýhodněny. Ježíš svým jednáním porušoval mnohá tabu.²⁷⁶

Ježíš ženě navrácí její důstojnost, která jí náleží. Počátek je spatřován ve Zvěstování Panně Marii - Bůh se chtěl narodit ze ženy. V Marii se spojuje jak touha být plodnou, tak touha po panenství. Marie se stala symbolem dokonalého ženského ideálu a duchovního mateřství, byla Ježíšovou matkou.

---

²⁷⁴ Viz RYŠKOVÁ, Mireia, *Doba Ježíše Nazaretského. Historicko- teologický úvod do Nového zákona*, Praha: nakladatelství, Karolinum UK, 2010, s. 192-193

²⁷⁵ Viz RYŠKOVÁ, Mireia, *Doba Ježíše Nazaretského Historicko- teologický úvod do Nového zákona*, Praha: nakladatelství Karolinum UK, 2010, s. 192

²⁷⁶ RYŠKOVÁ, Mireia, *Doba Ježíše Nazaretského. Historicko- teologický úvod do Nového zákona*, Praha: nakladatelství Karolinum UK, 2010, s. 193-194

Poslání ženy v Novém zákoně již nebylo jen stát se matkou a manželkou, ale mohla zůstat srdcem a tělem pannou. Panenský ideál je protívahou k normálnímu životu v manželství, a není s ním v rozporu. Skrze Ježíše byla nová důstojnost ženy tedy objevena v jejím panenství. Rozdíl mezi mužem a ženou sice byl vírou překonán, ale ve skutečnosti tu stále nějaké odlišnosti zdůrazňovány byly. Je to vidět i na dvou pravidlech, které Pavel vyvodil ze situace stvoření, a podle kterých by se ženy měly řídit.

Co se týče manželství, Ježíš mluví o nerozlučnosti manželství a opírá se při tom o původní Hospodinův záměr, nikoliv o Mojžíšův Zákon, ve kterém bylo pro tvrdost lidských srdcí povoleno propustit manželku.²⁷⁷ Je psáno: „Kdo propustí svou manželku a vezme si jinou, dopouští se vůči ní cizoložství.“²⁷⁸

Ženy byly podle Nového zákona chápány jako potřebné a Bohem darované (ne-li přidělené) aktérky a účastnice rodinného a sborového (církvního, eklesiálního) života. Starozákonní židovské výklady a tradice byly tedy překonány. Je to vyjádřeno i v Pavlově epištole.²⁷⁹ „Není už rozdíl mezi židem a pohanem, otrokem a svobodným, mužem a ženou“²⁸⁰ Přesto v dobách Ježíšových i Pavlových některé patriarchální zásady přetrvaly. První křesťané očekávali, že ideály nových zásad, budou uskutečněny až v Novém věku, který by měl přijít každou chvíli.²⁸¹

---

²⁷⁷ Viz BALABÁN, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009, s. 23

²⁷⁸ Mk 10,11

²⁷⁹ Viz BALABÁN, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009, s. 23

²⁸⁰ Ga 3,28

²⁸¹ Viz BALABÁN, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009, s. 23

7.3 Pavlův pohled na ženy

Důsledkem změněného postavení žen v prvotní církvi souviselo s Ježíšovým působením, s novým vztahem k ženě a také s očekáváním jeho brzkého příchodu. V Pavlových listech se odráží aktivní misijní činnost ženy v rámci křesťanské obce. Tyto ženy zastávaly důležitá místa nejen v Pavlovských obcích, při zakládání domácích církví, ale hrály i důležitou roli pro Pavla samotného. Pavel se o mnohých ženách v listech zmiňuje. Jako např. o Foibé, označenou za „diákonu“ neboli jáhenka. Pavel ji nazýval i sestrou. Nesla velkou zodpovědnost za svou obec v Kenchrejích, která se scházela v jejím domě. Pravděpodobně to byla Foibé, která donesla do Říma dopis od Pavla. Jmenovány jsou i Evodia a Syntyché, které byly Pavlovy spolupracovnice a bojovaly s ním za evangelium. Mezi další ženy, které hrály v misijní činnosti zásadní roli patřila Apfia, označována za sestru, Junia za apoštolku, dále Maria, Tryfaina, Tryfosa, a Persis (Pavlova spolupracovnice, charakterizována jako milovaná) Priska, Chloe a další. Pavel se zmiňuje také o starších ženách, které mají poučovat mladší jak správně vychovávat děti, vést domácnost.²⁸² Jedna Pavlova formulací zní: „Vy všichni jste přece skrze víru syny Božími v Kristu Ježíši. Neboť vy všichni, kteří jste byli pokřtěni v Krista, také jste Krista oblékli. Není už rozdíl mezi židem a pohanem, otrokem a svobodným, mužem a ženou. Vy všichni jste jedno v Kristu Ježíši. Jste-li Kristovi, jste potomstvo Abrahamovo a dědicové toho, co Bůh zaslíbil“²⁸³

---

²⁸² Viz RYŠKOVÁ, Mireia, *Doba Ježíše Nazaretského. Historicko- teologický úvod do Nového zákona*, Praha: nakladatelství Karolinum UK, 2010, s. 381-384

²⁸³ Ga 3,26-28

Jde o nabídku, ve které získává člověk skrze křest, nový existenční základ a ve které jsou překonány dřívější rozdíly mezi lidmi. Pavel i pomýšlí na to, že všichni pokřtění jsou potomci Abrahamovi, neboť Bůh mu dal své zaslíbení.²⁸⁴ Pavel ženy a muže označuje společným pojmenováním „bratři“, což však nebyl výraz pro jeho patriarchální smýšlení. Po první dvě generace křesťanů, což bylo tzv. první období, nebyly v rámci patriarchálně strukturované společnosti přesně vymezeny úřady, které by měli zastávat muži a které ženy. Jejich podíl byl nezvykle vyrovnaný.²⁸⁵ Neboť jakkoliv prvotní církve zdůrazňovala rovnost a důstojnost všech lidí, tak patriarchální struktury společnosti nadále přetrvávaly.²⁸⁶ „Se vznikem pevnějších struktur v obcích, tedy v situaci, kdy vedení obce bylo místní (a nikoliv spojené s putujícími misionáři), kdy již bylo zřejmé, že „parúzie“ nenastává a zřejmě tak brzo nenastane, a kdy se obce musely etablovat i v rámci tehdejší společnosti, se aktivní role žen zřejmě výrazně zmenšila, i když zcela nezmizela, a obce se přizpůsobily většinové společnosti i s ohledem na misijní působení.“²⁸⁷

Pavel tedy očekával, že brzy nastane konec světa, kterému má předcházet bída a trápení, a proto jeho doporučením bylo neuzavírat sňatek, protože manželství a rodina by v konečných chvílích mohly znamenat zátěž.²⁸⁸ Je psáno: „Domnívám se, že vzhledem k tomu, co má přijít, je pro člověka nejlepší zůstat tak, jak je.“²⁸⁹ V korintské obci existovali přehnaně horliví křesťané, kteří se domnívali, že by měla být jejich manželství ukončená,

---

²⁸⁴ Viz RADL Walter, *List Galat'anům. Nový zákon. Malý Stuttgartský komentář*, Kostelní Vydří: nakladatelství Karmelitánské, 1999, s. 51-52

²⁸⁵ Viz RYŠKOVÁ, Mireia, *Doba Ježíše Nazaretského. Historicko- teologický úvod do Nového zákona*, Praha: nakladatelství Karolinum UK, 2010, s. 383

²⁸⁶ Viz RYŠKOVÁ, Mireia, *Doba Ježíše Nazaretského. Historicko- teologický úvod do Nového zákona*, Praha: nakladatelství Karolinum UK, 2010, s. 388

²⁸⁷ RYŠKOVÁ, Mireia, *Doba Ježíše Nazaretského. Historicko- teologický úvod do Nového zákona*, Praha: nakladatelství Karolinum UK, 2010, s. 383

²⁸⁸ Viz ORTKEMPER, Franz-Josef, *První List Korint'anům, Nový zákon, Malý Stuttgartský komentář*, Kostelní Vydří: nakladatelství Karmelitánské, 1999, s. 71-72

²⁸⁹ 1K 7, 26

protože jejich partner zůstal pohanem a tím ho jako křesťana poskvřňuje. Pavel ale na to reaguje, že nevíra není nakažlivá, ale naopak, a že tzv. „svátost“ křesťanského partnera, přechází přímo na jeho životního partnera, i když je pohanem. Proto jim doporučuje, aby se nerozváděli a nebo pokud jeden z partnerů odejde, aby se s ním následně usmířili a nebo pak už neuzavírali další sňatek. Ale na druhé straně se Pavel ukazuje jako člověk tolerantní a respektující vůči svobodnému rozhodnutí pohanského partnera, který se chce nechat rozvést s křesťanským partnerem. Tomu se tudíž otevírá možnost uzavřít nový sňatek.²⁹⁰ Žena v církevním shromáždění musela i přes veškerou ji navrácenou křesťanskou důstojnost, mít na hlavě závoj, který byl symbolem závislosti na manželovi. Druhým pravidlem bylo, že nesměla ve shromáždění promluvit a vyučovat.²⁹¹ V církevní obci v Korintu pravděpodobně existovaly skupiny žen, které chtěly dokázat svou svobodu a rovnocenné postavení s muži. Při bohoslužbách neměly pokrývku hlavy, ale měly rozpuštěné vlasy. Chtěly, aby byly vyvozeny důsledky křesťanské víry. To však v obci vzbuzovalo rozčarování.²⁹² Je psáno: „Každý muž, který se modlí, nebo prorocky mluví s pokrytou hlavou, zneuctívá toho, kdo je mu hlavou a každá žena, která se modlí nebo prorocky mluví s nezahalenou hlavou, zneuctívá toho, kdo je jí hlavou.“²⁹³ „Muž si nemá zahalovat hlavu, protože je obrazem a odleskem slávy Boží, kdežto žena je odleskem slávy mužovy. Vždyť muž není z ženy, nýbrž žena z muže.“²⁹⁴ Podřízené postavení ženy a přednost mužova byla zdůvodňována z Bible. Byl to Adam, kdo byl jako první

---

²⁹⁰ Viz ORTKEMPER, Franz-Josef, *První List Korintánům, Nový zákon, Malý Stuttgartský komentář*, Kostelní Vydří: nakladatelství Karmelitánské, 1999, s. 68-69

²⁹¹ Viz LEON-DUFOUR, Xavier, (vyd. 5.), *Slovník biblické teologie*, Řím: Velehrad, 1991, s. 640-641

²⁹² Viz ORTKEMPER, Franz-Josef, *První List Korintánům, Nový zákon, Malý Stuttgartský komentář*, Kostelní Vydří: nakladatelství Karmelitánské, 1999, s. 96

²⁹³ 1 K 11,4-5

²⁹⁴ 1 K 11,7-8

stvořen.²⁹⁵ „Ženy, necht' ve shromáždění mlčí. Nedovoluje se jim, aby mluvily, mají se podřizovat, jak to říká i Zákon. Chtějí-li se o něčem poučit, ať se zeptají doma svých mužů, ženě se nesluší mluvit ve shromáždění.²⁹⁶ Hlásat evangelium bylo mužskou záležitostí, ženám vyučovat nebylo dovoleno. Naopak se mají nechat vyučovat v tichu a oddanosti.²⁹⁷ Stále tedy platil židovský zvyk, kdy se sice ženy mohly účastnit bohoslužeb v synagoze, ale pouze jako posluchačky, odůvodnění plynulo z Tory. Druhý verš může znít provokativně, protože se ztrácí ze zřetele, že v obci žily také svobodné a neprovdané ženy a vdovy, ale tohle místo je v rozporu s jinými místy Pavlových listů, kde je žena na vedoucích pozicích. A proto je pravděpodobné, že text veršů pochází z dob raného křesťanstva, kdy žena sotva hrála významnější roli, až na pár výjimek.²⁹⁸ Podobně může vyznít i text z Pavlova listu Efezanům, v němž se píše: „V poddanosti Kristu se podřizujte jedni druhým: ženy svým mužům jako Pánu, protože muž je hlavou ženy, jako Kristus je hlavou církve, těla které spasil. Ale jako církev je podřízena Kristu, tak ženy mají být ve všem podřízeny svým mužům.“²⁹⁹ Přesto Pavel tuto zmíněnou myšlenku, kterou připodobňuje ke vztahu mezi mužem a ženou, líčí k obdobnému vztahu církve ke Kristu. Pavel ve vztahu církve ke Kristu, vidí manželství. Ve zmíněném verši „...muž je hlavou ženy, jako Kristus je hlavou církve, těla které spasil...“, se hlavou rozumí nejen vlada, ale i záruka funkčnosti celého organismu.³⁰⁰

---

²⁹⁵ Viz BORSE, Udo, *První a Druhý list Timotejovi List Titovi, Nový zákon, Malý Stuttgartský komentář*, Kostelní Vydří: nakladatelství Karmelitánské, 2000, s. 36

²⁹⁶ 1K 14,34-35

²⁹⁷ Viz BORSE, Udo, *První a Druhý list Timotejovi List Titovi, Nový zákon, Malý Stuttgartský komentář*, Kostelní Vydří: nakladatelství Karmelitánské, 2000, s. 35

²⁹⁸ Viz ORTKEMPER Franz-Josef, *První List Korint'anům, Nový zákon, Malý Stuttgartský komentář*, Kostelní Vydří: nakladatelství Karmelitánské, 1999, s. 131-132

²⁹⁹ Ef 5, 21-24

³⁰⁰ Viz HOPPE, Rudolf, *List Efezanům List Kolosanům, Nový zákon, Malý Stuttgartský komentář*, Kostelní Vydří: nakladatelství Karmelitánské, 2000, s. 67

Tak jako u mužů se také od žen očekávala určitá zdrženlivost neboli rozvážlivost v oblékání. Nehodilo se, aby se křesťanská žena kráslila, tak jako to bylo zvykem u pohanů. Jejich oblečení mělo vypovídat o jejich skromnosti.³⁰¹ Je psáno: „Pro vás se nehodí vnější ozdoba – splétat si vlasy, ověšovat se zlatem, střídat oděvy – nýbrž to, co je skryto v srdci a co je nepomíjitelné: tichý a pokojný duch, to je před Bohem převzácné.“³⁰²

7. 4 Významné ženy, známé svým jménem

Významnou roli v Ježíšově životě sehrály Lazarovy sestry Marta a Marie. Ježíš přišel do domu, kde byl přijat Martou a její sestrou Marií. Marta v tom okamžiku začala ihned pracovat, aby Ježíše pohostila. Marie si mezitím sedla k jeho nohám a poslouchala, co říká. Po chvíli přišla Marta za Ježíšem s otázkou, jestli mu nevádí, že její Marie také neobsluhuje a že jí nejde pomoc. Ježíš Martě ale odpověděl, že se trápí pro mnoho starostí tolik, že Marie se rozhodla správně a udělala dobře, neboť si vybrala o co nepřijde.³⁰³

Modlitba a práce k sobě odjakživa patří. Obojí je stejně důležité, přesto větší důraz je dáván na modlitbu.³⁰⁴

Ježíšově ukřižování přihlížely ženy, které ho po celou dobu doprovázely. Byla to Marie, matka Jakubova a Josefova, dále matka synů Zebedeových, která je někdy uváděna jako Salome, Maří Magdalena a Ježíšova matka, a také mnohé jiné ženy, které se o Ježíše staraly a doprovázely Ho na cestách.³⁰⁵

---

³⁰¹ Viz BORSE, Udo, *První a Druhý list Timotejovi List Titovi, Nový zákon, Malý Stuttgartský komentář*, Kostelní Vydří: nakladatelství Karmelitánské, 2000, s. 34

³⁰² 1 P(t) 3,3-4

³⁰³ Viz Lk 10,38-42

³⁰⁴ CÍSAŘ, Ivo, *Žena v Písmu svatém*, Brno: Cesta, 1995, s. 31

³⁰⁵ Viz Mk 15,40-41

Marie, matka Josefova a Marie z Magdaly jsou jmenovány jako ty, které byly přítomny a viděly, jak a kam Ježíše uložili do hrobu.³⁰⁶

7. 4. 1 Maria, matka Ježíšova

Maria byla dívka podobající se ve všem svým vrstevnicím. Přesto však nebyla obyčejnou židovskou ženou. Nový zákon se o Marii zmiňuje především jako o Ježíšově matce. Mnoho biblických textů ji tímto způsobem i tituluje, což vystihuje její úlohu v dějinách spásy.³⁰⁷ Maria se stala vzorem víry. Jak plyne z biblického textu „Zvěstování“, bylo Mariino početí a mateřství dobrovolné.³⁰⁸ Ještě před Zvěstováním byla Maria zasnoubena s Josefem. Když Josef zjistil, že je v jiném stavu, nabídl ji rozlukový list, aby nebyla předvedena před starší města a ukamenována. Nakonec s ní ale zůstává.³⁰⁹

Panenské početí Ježíše je něčím novým, neboť panenství nebylo do té doby nábožensky ceněné. Mariino panenství bylo zdůrazněno v jejím dotazu při Zvěstování. Pochopila, že početí se má stát v okamžiku, i přesto, že nepoznává muže. Předpověď panenského početí se objevuje již v Izajášově proroctví.³¹⁰

Maria se prohlašuje za služebnici Páně a přijímá tak dobrovolně od Archanděla Gabriela zvěst, že otěhotní a její syn bude nazýván Synem Nejvyššího.³¹¹

Její úloha matky začíná Ježíšovým narozením. Marii spolu s Josefem čeká výchova Ježíše. Dospívající Ježíš respektuje autoritu Marie i Josefa. Maria se

---

³⁰⁶ Viz Mk 15,47

³⁰⁷ Viz LEON-DUFOUR, Xavier, (vyd. 5.), *Slovník biblické teologie*, Řím: Velehrad, 1991, s. 213

³⁰⁸ Viz BALABÁN, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009, s. 41

³⁰⁹ Viz CHADIMA, Martin, *Erotika a sexualita v náboženství* zvukový záznam přednášky, [Online] (datum neuveden), dostupné [http://www.ulozto.cz/hledej?q=chadima,erotika a sexualita v náboženství](http://www.ulozto.cz/hledej?q=chadima,erotika_a_sexualita_v_nabozenstvi)

³¹⁰ Viz LEON-DUFOUR, Xavier, (vyd. 5.), *Slovník biblické teologie*, Řím: Velehrad, 1991, s. 213-215

³¹¹ Viz CHADIMA, Martin, *Erotika a sexualita v náboženství* zvukový záznam přednášky, [Online] (datum neuveden), dostupné z: [http://www.ulozto.cz/hledej?q=chadima,erotika a sexualita v náboženství](http://www.ulozto.cz/hledej?q=chadima,erotika_a_sexualita_v_nabozenstvi)

k Ježíšovi chová jako každá jiná matka. Je to patrné například v situaci, kdy spolu s Josefem hledají dvanáctiletého Ježíše a nacházejí ho v Chrámu. Ježíš se od nich nejprve distancuje, poté se ale poslušně vydává s nimi na cestu zpět.³¹² Ježíš prokazuje úctu své matce, ale v určitých okamžicích, dává přednost úctě k Bohu.³¹³ Jako je psáno. Tu přišla jeho matka a jeho bratři. Stáli venku a vzkázali mu, aby k nim přišel. Kolem něho seděl zástup, řekli mu: Hle, tvoje matka a tvoji bratři jsou venku a hledají tě. Odpověděl jim. Kdo je má matka a moji bratři? Rozhlédl se po těch, kteří seděli v kruhu, kolem něho, a řekl: Hle, moje matka a moji bratři! Kdo činí vůli Boží, to je můj bratr, má sestra i matka.³¹⁴

Mariiny přednosti vystupovaly v určitých předobrazech, už ve Starém zákoně. Byla předurčena a existovala v Boží mysli od věčnosti. Marie na sobě nenesla stopy dědičného hříchu. Její život je prodchnut radostí, ale i velkou bolestí. Ježíš bude jejím synem zcela a bez výhrad. Ježíš a Maria jsou spolu spojeni navěky. Ježíšovo lidství je skrze Marii. Bůh to tak chtěl. Maria nebyla sobecká, dokázala si všimnout druhých a pomáhat jim.³¹⁵

Maria je hlubokým symbolem toho, že bez ženy nelze dojít spasení, neboť porodila.³¹⁶

7. 4. 2 Maří Magdaléna

Někdy nazývána také jako Maří Magdaléna, Marie z Magdaly, Marie Magdalská či Marie Magdaléna. Je považována za jednu z nejpozoruhodnějších žen Nového zákona.³¹⁷

³¹² Viz BALABÁN, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009, s. 41

³¹³ Viz DUFOUR, Xavier, Léon, (vyd. 5.), *Slovník biblické teologie*, Řím: Velehrad, 1991, s. 217

³¹⁴ Mk 3, 31-35

³¹⁵ Viz CÍSAŘ, Ivo, *Žena v Písmu svatém*, Brno: Cesta, 1995, s. 50

³¹⁶ Viz zvukový záznam přednášky CHADIMA, Martin, *Erotika a sexualita v náboženství*, [Online] (datum neuveden), dostupné z: [http://www.ulozto.cz/hledej/?q=chadima,erotika a sexualita v náboženství](http://www.ulozto.cz/hledej/?q=chadima,erotika_a_sexualita_v_nabozenstvi)

Někteří církevní otcové slučovali Máří Magdalénu s Marií z Betánie nebo s nepojmenovanou hříšnicí, která omyla a osušila svými vlasy Ježíšovy nohy. Marie byla ztotožňována i s různými postavami hříšných žen. Někdy byla udávána jako cizoložná žena, kterou Ježíš uchránil před ukamenováním.³¹⁸

O věku, postavení či příbuzenstvu Marie Magdalény se v Bibli nikde nepíše. Její jméno Magdalská naznačuje, že pocházela z města Magdaly. Magdala leží 200km od Jeruzaléma na břehu Genezaretského jezera. Úplný název tohoto města je „Magdala Terichea“ neboli *Věž nasolených ryb*. Obyvatelé Magdaly se převážně zabývaly rybolovem. Marie jako žena z Magdaly, pravděpodobně pracovala na rybím trhu. Marie Magdaléna je nejvíce známa jako nevěstka. V Bibli však kupodivu není o Marii jako nevěstce zmínka. Názor, že byla Marie nevěstkou byla odvozována z židovského textu „*Lamentaciones Raba*“, který popisuje město Magdalu jako hnízdo neřesti, které Bůh odsoudil k zániku. Mariina špatná pověst může mít své vysvětlení odsud. Magdala byla římskou provincií. Mravní úpadek Magdaly byl důsledkem krizové hospodářské a sociální situace způsobené příliš vysokými daněmi. Mnoho rodin se zadlužilo a začalo se rozpadat. Dluhy se začaly splácet tak, že dívky a někdy i malé děti byly prodávány do otroctví. Ženy a dívky si začaly vydělávat prostitucí. Je možné, že takovýto osud postihl i Marii Magdalskou. Její pán měl nad ní veškerou moc a je pravděpodobné, že se stala nevěstkou, ač o tom nejsou přímé důkazy.

Marie Magdalská hraje významnou roli v nejvíce působivých výjevech popsanych v evangeliích. Byla přítomna, když Římané ukřižovali Ježíše, klečela a plakala pod jeho křížem a dodávala mu sílu v posledních chvílích.

---

³¹⁷ Viz *Marie Magdaléna v Bibli* [Online] (20.4.2005) dostupné z <http://www.myty.info/view.php?navezclanku=marie-magdalska-i&cisloclanku=2005040002>

³¹⁸ Viz *Marie Magdaléna v Bibli* [Online] (20.4.2005) dostupné z <http://www.myty.info/view.php?navezclanku=marie-magdalska-i&cisloclanku=2005040002>

Jako první objevila Ježíšův prázdný hrob, když Ho na druhý den po jeho uložení do hrobu, chtěla pomazat. Toto zjištění běžela ihned oznámit Ježíšovým učedníkům.³¹⁹ Je psáno: „První den po sobotě, když ještě byla tma šla Marie Magdalská k hrobu a spatřila, že kámen je od hrobu odvalen. Běžela k Šimonu Petrovi a k tomu učedníkovi, kterého Ježíš miloval, a řekla jim: Vzali Pána z hrobu, a nevíme, kam ho položili. Petr a ten druhý učedník vstali a šli k hrobu“³²⁰ „Pozdější církevní tradice jí proto právem dala čestný titul, apoštolka apoštolů“.³²¹ „Marie Magdalská je však uváděna téměř vždy na prvním místě, kdykoliv je o ní zmínka ve výčtu jiných žen.“³²²

Marii se jako první dostává zjevení se Vzkříšeným Ježíšem a stává se tak první zvěstovatelkou poselství o Zmrtvýchvstalém Ježíši.³²³ Je psáno: „Ale Marie stála venku před hrobem a plakala. Přitom se naklonila do hrobu a spatřila dva anděly v bílém rouchu, sedící na místě, kde předtím leželo Ježíšovo tělo, jednoho u hlavy a druhého u nohou. Otázali se Marie: Proč pláčeš? Odpověděla jim: Odnegli mého Pána a nevím, kam ho položili. Po těch slovech se obrátila a spatřila za sebou Ježíše; ale nepoznala, že je to on. Ježíš jí řekl: Proč pláčeš? Koho hledáš? V domnění, že je to zahradník, mu odpověděla: Jestliže tys jej, pane odnesl, řekni mi, kam jsi ho položil a já pro něj půjdu. Ježíš jí řekl: Marie! Obrátila se a zvolala hebrejsky: „Rabbuni“, to znamená, *Mistře*. Ježíš jí řekl: Nedotýkej se mne, dosud jsem nevystoupil k Otci. Ale jdi k mým bratřím a pověz jim, že vystupuji k Otci svému i Otci Vašemu a k Bohu svému i k Bohu Vašemu.“³²⁴ Příběh o opětovném setkání

---

³¹⁹ Viz SCHREUDERS Thecla. *Tajemství Bible Skutečná Máří Magdaléna*(dokument. cyklus ČT 2). BBC 2004

³²⁰ J 20,1-3

³²¹ PORSCH, Felix, *Evangelium sv.Jana. Nový zákon. Malý Stuttgartský komentář*, Kostelní Vydří: nakladatelství Karmelitánské, 1998, s. 194

³²² *Marie Magdaléna v Bibli* [Online] (20.4.2005) Dostupné z:

<http://www.myty.info/view.php?navezclanku=marie-magdalski&cisloclanku=2005040002>

³²³ Viz PORSCH, Felix, *Evangelium sv.Jana. Nový zákon. Malý Stuttgartský komentář*, Kostelní Vydří: nakladatelství Karmelitánské, 1998, s. 194

³²⁴ J 20,11-17

Marie Magdalské se Zmrtvýchvstalým Ježíšem, je působivým příběhem. Marie Ježíše nejprve nepoznala. Teprve až ji zavolá jejím jménem a Marie uslyší důvěrně známý hlas, otevrou se jí oči a Ježíše poznává. V úžasu a ve spontánní reakci ho chce obejmout. Ježíš ji to však nedovoluje, protože ještě nevystoupil k Otci.

Marie byla Ježíšem pověřena úkolem, aby zvěštovala toto poselství učedníkům, aby se mohli připravit na opětovné shledání s Ním, jak o tom mluvil. Ježíš se tak dává nejprve poznat ženě s privilegiem jako první zvěstovatelky poselství o Zmrtvýchvstalém.³²⁵

Marie Magdalská byla ženou na okraji společnosti a navíc byla pravděpodobně svobodná, neboť kdyby byla vdaná, nosila by mužovo jméno. Jako svobodná působila nedůvěryhodně. Ženy, které žily na okraji společnosti, byly utiskované a zneužívané a neměly u nikoho zastání. Když se začaly hájit, bývaly velmi krutě mláceny. Jejich nejučinnější obranou bylo předstírat, že byly posedlé zlým duchem. Do této situace se zřejmě dostala i Marie Magdaléna. Říkalo se o ní, že je posedlá sedmi démony. Nastal však u ní zlom, a to tehdy, když z ní Ježíš vyhnal sedm démonů. Poté Marie odejde ze svého domova a začne Ježíše následovat. Je uváděno, že byla nevěstkou, ale po setkání s Ježíšem se obrátila a následovala jej. Jiné zdroje ale uvádí, že Marie Magdalská byla počestnou ženou z vysokých společenských kruhů, která doprovázela Ježíše se skupinou jeho učedníků a materiálně je podporovala.³²⁶

---

³²⁵ Viz PORSCH, Felix, *Evangelium sv. Jana. Nový zákon. Malý Stuttgartský komentář*, Kostelní Vydří: nakladatelství Karmelitánské, 1998, s. 196-198

³²⁶ Viz SCHREUDERS Thecla. *Tajemství Bible Skutečná Máří Magdaléna* (dokument. cyklus ČT 2). BBC 2004

7. 5 Příklady lstivých žen

7. 5. 1 Héródias a její dcera Salome

V Novém zákoně se objevují ženy, které svým jednáním zapříčinily, že se staly odstrašujícím příkladem pro ostatní. Mezi takové ženy patřily například Herodias a Salome.

Herodias byla žena toužící po moci. Žila v manželství, ve kterém nebyla spokojena, neboť její manžel, bratr krále Herodesa Antipy, byl velmi málo politicky aktivní. Přiměla proto krále Herodesa Antipu, aby svou manželku zapudil a aby si místo ní vzal ji.

V té době působil Jan Křtitel, jedna z největších náboženských osobností. Jan Křtitel kritizoval její manželství s Herodem Antipou, bratrem jejího prvního muže. Herodias k němu kvůli tomu pojala silnou nenávist. Král Herodes ho dal zatknout a vsadit do žaláře. Nechtěl ho ale zabít, protože se bál lidí, kteří sympatizovali s Janem Křtitelem. Bylo jich mnoho. Herodias si ale smrt Jana Křtitele velice přála. Využila králových narozenin a krásy a tanečního umění své dcery Salome. Herodias věděla, že žena, která se dokáže vlnit a tančit před mužem, může docílit mnohého ze svých přání. Král Herodes okouzlený a poblázněný krásou a tancem své nevlastní dcery Salome jí přislíbil, že splní její přání a nechá sřít hlavu Jana Křtitele, kterou nechá přinést na míse.³²⁷

---

³²⁷ Viz BALABÁN, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009, s. 68-69

7. 6 Příklady významných bezejmenných žen

Příběhy těchto žen se staly svědectvím Ježíšova božství. V Matoušově a Markově evangeliu je uváděna tchýně Ježíšova apoštola Petra, o které je psáno, že ležela v horečkách. Ježíš k ní přichází a uzdravuje ji. Jakmile ji Ježíš uzdravil, žena okamžitě vstala a začala Ježíše obsluhovat. Zmínka o Petrově tchýni také dosvědčuje, že byl Ježíšův následovník Petr ženatý.

Další příběh, ve kterém se dokazuje Ježíšovo božství a uzdravující moc, je o Jairově dceři. Jairova dcera byla dvanáctiletá dívka, a byla již tedy zralá na vdávání. Ježíš k ní přichází v okamžiku, kdy si všichni myslí, že je mrtvá. Ježíš jim namítá, že mrtvá není, ale pouze spí. Potom vyžene všechny shromážděné a pouze za účasti jejího otce a matky vezme dívku za ruku a dívka vstává. Tak jako otci, se i matce této dívky dostalo cti stát se svědkyní Ježíšovy uzdravující moci. Tato událost se pak rozšířila po celém širokém okolí.

Když měl Ježíš namířeno k Jairově dceři, připletla se mu do cesty žena, která po dvanáct let trpěla krvotokem a byla tedy společensky nečistá. Ježíš pocítil, že se dotkla jeho šatu a oslovil ji:³²⁸ „Buď dobré mysli dcero, tvá víra tě zachránila.“³²⁹ Na příběhu se ukazuje jak hlubokou víru ta žena měla. Tato událost byla významnou pro Ježíšův duchovní rozvoj, bylo to setkání s kanananskou ženou, která měla dceru, o které se říkalo, že je zle posedlá. Ježíš byl doposud přesvědčen, že jeho uzdravující moc se vztahuje pouze na Izraelity - Židy. Tato žena byla přesvědčena, že Ježíšovo poslání je pro všechny a tedy i pro ní. Kvůli svému původu byla považována za pohanku.³³⁰

V Bibli je psáno: „Ale ona přistoupila, klaněla se mu a řekla: Pane, pomoz mi! On jí odpověděl: Nesluší se vzít chléb dětem a hodit jej psům. A ona řekla:

---

³²⁸ Viz BALABÁN, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009, s. 40-41

³²⁹ Mt 9,22

³³⁰ Viz BALABÁN, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009, s. 40-41

Ovšem, Pane, jenže i psi se živí z drobtů, které spadnou se stolu jejich pánů.³³¹

Významný příklad bezejmenných žen, který je obsažený v podobenství Matoušova evangelia je příběh o deseti družičkách. Bylo deset družiček. Pět z nich bylo rozumných, ty si vzali si na cestu lampy s olejem a pět pošetilých, které si vzaly s sebou pouze lampy. Všech deset neustále vyhlíželo a čekalo na příchod ženicha. Pět rozumných družiček se staly symbolem připravenosti - včas vyjít a nepromarnit správný okamžik. Pět pošetilých se stalo symbolem varování. Toto podobenství se týká všech lidí, chce ukázat, že člověk nezná den ani hodinu, kdy přijde Boží království.³³²

Příkladnou ženou se stala vdova, která vhodila do chrámové pokladnice všecko, ze svého nedostatku a z čeho měla žít. Ježíš, který tam seděl a pozoroval, si k sobě zavolal své učedníky a řekl jim: „Amem, pravím vám, tato chudá vdova dala víc, než všichni ostatní. Všichni totiž dali ze svého nadbytku, ona však ze svého nedostatku: dala, co měla, všechno z čeho měla být živa.“³³³ Výklad uvádí, že je zde člověku nabídnuta možnost, jak žít v plné shodě s Ježíšem. V darování skrze viditelné pozemské věci, může člověk ukázat, jak mu na lásce záleží. V daru musí však jít o obětování vlastního života, potom je to poctivou láskou a žitím v plné shodě s Ježíšem.³³⁴

Dále jsou v Bibli uvedeny ženy, které v zástupu nařikaly a plakaly nad Ježíšem, když viděly jak jde na Golgotu, aby byl ukřižován. Ježíš se na ně obrací, a říká aby neplakaly nad ním, ale samy nad sebou a nad svými dětmi, jelikož přicházejí časy hrůzy a katastrofy.³³⁵

---

³³¹ Mt 15,25-27

³³² Viz BALABÁN, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009, s. 42-43

³³³ Mk 12,43-44

³³⁴ Viz LIMBECK, Meinrad. *Evangelium sv. Marka. Nový zákon. Malý Stuttgartský komentář*, Kostelní Vydří: nakladatelství Karmelitánské, 1997, s. 164-165

³³⁵ Viz BALABÁN, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009, s. 44

Jiné svědectví bylo o věrných ženách, které byly u Ježíšova kříže. Byly to ženy, jejichž jména jsou neznámá. Jejich jednání ale bylo významné, neboť se staraly o Ježíšovo zdraví. Byly to ženy, které se vydaly s Ježíšem do Jeruzaléma, přičemž věděly, že je to riskantní.³³⁶

V Bibli je zmínka o Pilátově ženě, která varuje svého muže, aby si nic nezačínal s Ježíšem, neboť jí o tom provázely zlé sny.

Bible se zmiňuje i o ženách, které provázely Ježíše na jeho cestách, staraly se o jeho zdraví a pomáhaly mu se zajištěním finančních prostředků. Byly to ženy, které zůstaly s Ježíšem do posledních chvil jeho pozemského života.³³⁷ V Janově evangeliu stojí, že ženy, které stály pod křížem, byly čtyři, dvě z nich byly Ježíšova matka Marie a její sestra a zbývající dvě, byly Marie Magdalská a Marie, žena Kleofášova.³³⁸

---

³³⁶ Viz BALABÁN, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009, s. 44

³³⁷ Viz BALABÁN, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009, s. 44

³³⁸ Viz PORSCH, Felix, *Nový zákon Evangelium sv. Jana, Malý Stuttgartský komentář: Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří, 1998*, s. 189. Viz J19,25

Závěr

Ženy byly ve Starém zákoně podřízené mužům. Společnost byla zřetelně patriarchální, což se odráží i v pojetí psaní Bible. Některými zákony byla žena chráněna, jako například zákonem Levirátním. Její slovo ale ve většině případů nemělo váhu. A to i když chtěla obhajovat sama sebe.

Na příkladech které popisují je vidět, že její hlavní povinností a posláním bylo, aby se spolupodílela na Božím planu rozmnožit se do nespočetného množství. Jejím úkolem bylo stát se matkou, pečovat a vychovávat děti. Věřilo se, že žena bude spasena, když se stane matkou. Pokud byla žena neplodná, považovalo se to pouze za její vinu. Věřilo se, že se něčím provinila před Bohem a byla považována za hříšnou.

Pokud se žena nestala manželkou, byla považována za majetek, se kterým muž mohl obchodovat. Když muž propustil svou ženu, dal jí rozlukový list. Pokud do něj nenapsal vážný důvod, pro který by se žena pak nemohla provdat, byla svobodná a mohla se znovu vdát. Žena se nemusela účastnit bohoslužeb. Muž se ženou nerozebíral teologická témata.

I přesto, že některé prvky patriarchátu byly stále zachovány, Židé, kteří konvertovali ke křesťanství se na ženy začali dívat trochu jinak. Ježíšovo veřejné působení způsobilo v srdcích Židů, kteří hlásali přesné dodržování Zákona mnoho rozčarování, vzpurnosti a zatvrzelosti. U mnohých z nich ale zapříčinilo přehodnocení hodnot ve svém postoji k životu a tudíž i k ženě. Ježíš se ženou mluvil i o teologických záležitostech, což bylo do té doby nepřijatelné. Ježíšův pohled, byl láskyplný, dělající ze ženy člověka a povyšující ji na stejnou hodnotu jakou měl muž. Tak jak zamýšlel Bůh.

Ježíš dodává do židovského zákona mnoho revolučních prvků, týkajících se žen.

Přednosti Ježíšovy matky byly naznačeny na mnoha ženách, které se zapsaly do Ježíšova rodu. V Ježíšově rodě se objevují jak cizinky, tak ženy na okraji společnosti.

Ještě více jsem si uvědomila, jak moc Bůh miluje člověka, že seslal sám sebe v podobě Ježíše, aby spasil lidstvo.

Seznam použité literatury:

- BALABÁN, Milan, *Jímavé portréty biblických žen*, Vimperk: Kalich, 2009
- Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona: Ekumenický překlad*, Praha: Česká katolická charita, 1985
- Biblické ženy. Postavy starej zmluvy*, Jeseň, 1970, autor neuveden
- BIČ, Miloš, POKORNÝ, Petr, (vyd. 2.), *Co nevíš o Bibli*, Praha: Česká biblická společnost, 2001
- BORSE, Udo, *První a Druhý list Timotejovi List Titovi*, Malý Stuttgartský komentář, Nový zákon, Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství, 2000
- CÍSAŘ, Ivo, *Žena v Písmu svatém*, Brno: Cesta, 1995
- COHEN, Abraham, *Talmud /pro každého/*, Praha: Sefer, ve spolupráci s European Jewish Publication, 2006
- CROISSANT, Jo, *Žena neboli kněžství srdce*, Praha: Paulínky, 2005
- DUBINOVÁ, Terezie, *Ženy v Bibli, ženy dnes*, Praha: Židovské muzeum, 2008
- DUFOUR, Xavier, Léon (vyd. 5.), *Slovník biblické teologie*, Řím: Velehrad, 1991
- HELLER, Jan, PRUDKÝ, Martin, (vyd. 2.), *Obtížné oddíly knih Mojžíšových*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007
- HOPPE, Rudolf, *List Efezanům List Kolosanům, Nový zákon, Malý Stuttgartský komentář*, Kostelní Vydří: nakladatelství Karmelitánské, 2000
- KLIESCH, Klaus, *Skutky Apoštolů, Nový zákon, Malý Stuttgartský komentář*, Kostelní Vydří: nakladatelství Karmelitánské, 1999
- LÄPPLE, Alfred, *Úvod do Starého zákona*, Praha: Česká katolická charita, 1972
- LIMBECK, Meinrad *Evangelium sv.Marka. Nový zákon. Malý Stuttgartský komentář*, Kostelní Vydří: nakladatelství Karmelitánské, 1997

- ORTKEMPER, Franz-Josef, *První List Korint'ánům. Nový zákon. Malý Stuttgartský komentář*, Kostelní Vydří: nakladatelství Karmelitánské, 1999
- PORSCH, Felix, *Evangelium sv. Jana. Nový zákon. Malý Stuttgartský komentář*, Kostelní Vydří: nakladatelství Karmelitánské, 1998
- RADL Walter, *List Galaťanům. Nový zákon. Malý Stuttgartský komentář*, Kostelní Vydří: nakladatelství Karmelitánské, 1999
- RYŠKOVÁ, Mireia, *Doba Ježíše Nazaretského. Historicko-teologický úvod do Nového zákona*, Praha: nakladatelství Karolinum UK, 2010
- RYŠKOVÁ Mireia, SCHROTTER Jaroslav a další, *Stručný úvod do Písma sv. N. Z.*, Praha, Skriptum, 1991
- SCHULTZ, Samuel. J., (vyd. 3.), *Starý zákon mluví*, Viena, Austria: Bee, 1980
- Starý zákon. Překlad s výkladem, I. Genesis*, (vyd. 2), Praha: Kalich, 1978
- Starý zákon. Překlad s výkladem. Jozue-Soudců-Rút*, Praha: Kalich, 1969
- Starý zákon. Překlad s výkladem, knihy Samuelovy a První Paralipomenon*, Praha: Kalich, 1977
- ULANOV, Ann, Belford, *Pramatky Ježíše Krista*, Praha: One Women Press, 2003
- Výklady ke Starému zákonu. Zákon*, Praha: Česká biblická společnost, Kalich, 1991
- CHADIMA, Martin, *Erotika a sexualita v náboženství*, zvukový záznam přednášky [Online] (datum neuveden)
- URL: [http://www.ulozto.cz/hledej?q=chadima, erotika a sexualita v náboženství](http://www.ulozto.cz/hledej?q=chadima,erotika+a+sexualita+v+náboženství)
- KLAŠKOVÁ, Marie, *Postavení ženy ve Starém zákoně* [Online]), České katolické biblické dílo (1993)
- URL: <http://www.biblickedilo.cz/ckbdweb/polozka.aspx?pid=717&kid=130>

Marie Magdaléna v Bibli [Online] (20.4.2005)

URL: <http://www.myty.info/view.php?navezclanku=marie-magdalska-i&cisloclanku=2005040002>

NOVOTNÝ, Adolf, *Biblický slovník* [Online](1956)

URL: http://cb.cz/praha2/bib_slovník_novotny.htm

SCHREUDERS Thecla. *Tajemství Bible Skutečná Máří Magdaléna*(dokument. cyklus ČT 2). BBC 2004